

ÇUKUROVA ÂYÂNLARI II: HASANPAŞAZÂDELER (KARSLIZÂDELER) İLE İLGİLİ ARŞİV BELGELERİ II

YILMAZ KURT* - ERTAN ÜNLÜ**

Çukurova'nın önemli ayan ailelerinden birisi olan Hasanpaşazâdeler 1760 yıllarına kadar Karşlızâdeler olarak anılmaktaydılar. 1769-70 yıllarında Karşlızâde Hacı Ali Ağa'nın oğlu Hasan Ağa Üzeyir sancakbeyi ve arkasından Adana beylerbeyi olunca aile artık Hasanpaşazâdeler diye anılmaya başladı. Hasanpaşazâdeler hakkında ilk bağımsız çalışma, XV. Türk Tarih Kongresi'nde yayınlanmıştı¹. Daha sonra Hasanpaşazâdeler hakkında toplamış olduğumuz arşiv belgelerinden bir kısmını *Belgeler* dergisinde yayınladık². Bu çalışmamızda ise Hasanpaşazâdelerin ortaya çıkış sürecine ışık tutacak olan aile ile ilgili ilk belgeleri yayınlamak istiyoruz. Bu belgelerin çoğu Hasan Paşa'nın Adana Beylerbeyliği ve Özi Muhafızlığı, muhaleffâtı ve mîrîye olan borçlarının ödenmesi ile ilgilidir. Hasan Paşa'nın oğulları Abdullah Paşa ve kardeşi II. Hacı Ali Bey ile Abdullah Paşa'nın oğulları Ahmed Bey ve Mehmed Bey hakkında İstanbul Başbakanlık Arşivi (BOA) kataloglarında 50'ye yakın belge tespit ettik. Ailenin son beyi olan III. Hacı Ali Bey ise XIX. Yüzyılda Tarsus'tan İskenderun'a kadar bütün Çukurova'ya gücünü yaymış önemli bir kişilik olduğundan sadece Ali Bey ile ilgili 40-50 önemli belge bulunmaktadır. Bu belgelerden bir kısmını Menemencioğulları ayan ailesi ile ilgili olduğundan daha önce yayınlamıştık³. Hasanpaşazâdeler hakkında Adana Şer'îye sicillerinde de çok önemli belgeler yer almakta. Özellikle Hasanpaşazâdelerin (önceki isimleriyle Karşlızâdelerin) Adana'da mukataalar satın alarak nüfuz kazanmaları ile ilgili bu belgelerden bir kısmına bu makalemizde yer verdik. Mühimme Defterleri'nin taranması sonucu buradan da önemli belgeler elde edilmesi mümkündür. Çukurova Tarihi'nde 1750- 1850 yılları arasında önemli bir yer işgal eden Hasanpaşazâdeler ile ilgili belge yayınlamaya eğer kısmet olursa iki ayrı makale ile devam etmek istiyoruz.

* Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Tarih Bölümü, Ankara/TÜRKİYE, yilmazkurt2002@yahoo.com.tr.

** Arş. Gör., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Tarih Bölümü, Ankara/TÜRKİYE, eunlu@ankara.edu.tr.

¹ Yılmaz Kurt, "Çukurova'da A'yanlık Mücadelesi: Hasanpaşazâdeler", Kongreye Sunulan Bildiriler, 4. Cilt- 1. Kısım, Osmanlı Tarihi- A, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 2010, s. 1259-1278.

² Yılmaz Kurt-Ertan Ünlü, "Çukurova Âyânları I: Hasanpaşazâdeler İle İlgili Arşiv Belgeleri I", *Belgeler*, sayı: 37, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 2014, s. 57-116.

³ Yılmaz Kurt, "Menemencioğulları İle İlgili Arşiv Belgeleri I", *Belgeler*, XXI/ 25 (2000), Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 2001, s. 85-187.

Yayına hazırladığımız belgeler içerisinde en eskisi 1703 tarihini taşımakta olup ailenin en büyük atası sayılan *Karlı Hacı Hüseyin* ile ilgilidir⁴. Bu belgede adı geçen *Hüseyin Bey bin Abdullah*'ın Hasanpaşazâdelerin dip dedesi olması hem kronoloji bakımından hem de Hacı Hüseyin'in Kars-ı Maraş (Kadirli)'dan geldiğinin kesin olması bakımından mümkün görünmektedir. Belgeye göre *Hüseyin bin Abdullah*, Kars-ı Zu'l-kadriyye (Kadirli) Sancakbeyi Mahmud Paşa'nın kapu halkındandır. Mahmud Paşa, Adana, Yüregir ve Sarıçam kazalarında yaşamakta olan Kars-ı Zu'l-kadriyye gayrimüslimleri perâkendesinin 1114/1703 yılı cizyelerini *Veli Bey ibni Ahmed* adlı bir Adana'lıya iltizama vermiştir. Mahmud Paşa görevden ayrılınca Veli Bey bu parayı toplayamamış ve iltizam bedeli olarak Hüseyin Bey'e verdiği 160 kuruşu geri almak için dava açmıştır. Hüseyin Bey ile ilgili bu tahminimizin doğrulanması halinde Karlı Hacı Hüseyin'in baba ismini de öğrenmiş olacağız. Karlı Hüseyin'in iki oğlunun da "ağa" unvanı taşıyor olması da Karlı Hüseyin ile ilgili "askerilik" tahminimizi güçlendirmektedir.

İkinci eski tarihli belge ise 1706 yılında Adana kadısına gönderilmiş olan bir hükümdür. Maraş tarafından gelerek Çukurova'da büyük bir sayıya ulaşan İfrâz-ı Zu'l-kadriyye Türkmeni'nin bozgunculuklarını ve haydutluklarını ortadan kaldırmak için Karaman Valisi Hasan Paşa görevlendirilmişti. Adana kadısı da Hasan Paşa'nın yanında bulunacak ve Türkmen aşiretlerinden hak iddia edenlerin davalarını dinleyecekti. Bu iş bitinceye kadar Adana'daki adli işleri yürütmek üzere yerine bir naib tayin edecekti⁵.

Üçüncü belge 1749 tarihli olup Karlı El-hâcc Ali Ağa'nın kardeşi Ömer Ağa'nın oğullarına vasî tayinine ilişkin bir vesâyet hüccetidir. Adana'nın Kassab Bekir Mahallesi'nde oturmakta olan Karlı Hacı Hüseyin Efendi'nin oğlu Adana Serdengeçti ağalarından *Ömer Ağa* İran seferinde şehit düşmüş, *İbrahim* ve *İsmail* adlı iki oğlu yetim kalmıştı. Bunun üzerine mahkeme aracılığıyla bu iki sabî çocuğun amcaları olan *El-hâcc Ali Ağa* (I. Hacı Ali Ağa) vasî olarak atanmıştı⁶. Bu iki çocuğun âkıbeti hakkında bundan sonraki belgelerde bir bilgiye rastlayamadık. Belgenin şahitleri arasında geçen *Ebubekir Yiğid Gâzizâde* daha sonra Ramazan oğullarına aid *Yeni Han*'ın kiracısı olarak karşımıza çıkacak ve Kıbrıs'a sürgün edilmesi istenilecektir⁷. Adana mütesellimi *Hamza Ağa*'nın ve Adana serdârı *Es-seyyid Hüseyin Ağa*'nın şahitler arasında bulunması *Hacı Ali Ağa*'nın bu yıllarda Adana'daki etkinliğinin bir belirtisi olarak görülebilir.

Adana Şer'iyye Sicilleri'nden aldığımız belgelerde Hacı Ali Ağa'yı, *Seyyid Hacı Ali Ağa* adıyla mukataa iltizamcısı olarak görmekteyiz. Adana, Sis ve Tarsus sancaklarında bulunan

⁴ Adana Şer'iyye Sicili (AŞS), 3, imğ 51, s. 23, b. 39, 21 ZA 1114/ 08.04. 1703 tarihli i'lâm.

⁵ BOA, Cevdet Adliye (C.ADL), Belge no: 3553, Evâ'il-i N 1118 / 08- 16 Aralık 1706 tarihli hüküm.

⁶ AŞS, 28, s. 70, belge no 109, Evâ'il-i Şevvâl 1162 / 15- 24 Eylül 1749 tarihli vesâyet hücceti.

⁷ AŞS, 1, 37a. (Bu defterde sayfa numarası olmadığı için imaj numaraları varak olarak kabul edilmiştir).

Resm-i hâne Mukāta'ası'nın rub' (1/4) hissesini 1173 senesi için El-hâcc Yusuf'tan iltizamına almıştı⁸. Aynı yıl *Seyyid Hacı Ali Ağa* aynı mukataanın nısf (1/2) hissesini de El-hâcc Mehmed adlı kişiden devir alarak mukataanın 3/4 hissesini ele geçirmiş olmaktadır⁹. Ali Ağa aynı yıl Adana eyaletinde bulunan *Fellâhân Mukāta'ası*'nın rub' (1/4) hissesini de Ahmed adlı birisinden bir yıllığına iltizamına almıştı¹⁰. Adana'da bulunan *Mîzân-ı Harîr Mukāta'ası*'nın geliri İstanbul'a Defterdar'ın kalemiyye giderleri için tahsis olunmuştu. 1169 ve 1170 senelerine ait mukataa gelirlerini mâlikâne olarak uhdesine alan ise Hasan Ağa idi¹¹.

1756 yılında *Karşlı El-hâcc Ali Ağa* Adana'ya mütesellim olarak atandı. Eski Sayda valisi olup Adana valiliğine tayin olunan *Mustafa Paşa* 04.07.1756 tarihinden başlamak üzere kendisi görev yerine gidinceye kadar Adana sakinlerinden Karşlı Ali'yi mütesellim olarak görevlendirmişti¹². Ali Ağa 1757 yılında Adana ve Karaisalu mukataalarını *Yığıdbaşı*'nın görevden alınması üzerine oğlu *Hasan Ağa* ile birlikte zabt etmişti¹³. 1757 yılı içerisinde Adana'da yeni bir vali değişikliği yaşanmış ve yeni vali de kendisi gelinceye kadar 17 C. 1170/ 9 Mart 1757 tarihinden başlamak üzere Karşlı El-hâcc Ali Ağa'ya mütesellim olarak görevlendirmişti¹⁴. Ali Ağa'nın isminin başına "el-hâcc" sıfatının eklenmiş olmasına bakacak olursak kendisi 1757 yılında *hac* görevini yerine getirmiş olmalıdır. Aynı yıl içerisinde Ali Ağa'nın üçüncü defa Adana mütesellimi olduğunu görmekteyiz. 1757 Mayıs ayı içerisinde bu sefer de Numan Paşa'nın mütesellimi olarak 11 Şa'ban 1170/ 1 Mayıs 1757 tarihinden başlamak üzere atanmıştır¹⁵.

1760 yılında Adana'da bulunan *Mîzân-ı Harîr Mukāta'ası*'sından hisse sahibi olan Hasan Ağa'nın *Karşlızâde Hasan Ağa* olduğunu tahmin etmekteyiz¹⁶. Aynı defterde Hasan Ağa'ya Adana mütesellimi olarak görmekteyiz. Yeni atanan Adana Vâlisi Sa'îd Mehmed Paşa, Adana kadısına ve Adana mütesellimi Hasan Ağa'ya Adana valilik sarayının ve dairesi halkının kalacakları konakların *olugelen âdet gereğince* döşetilmesi için buyuruldu göndermişti¹⁷.

⁸ AŞS, 1, sayfa 4a, 1173/1759/ 1760 tarihli zabt temessükü.

⁹ AŞS, 1, sayfa 4a, 1173/1759/ 1760 tarihli zabt temessükü, Belge sıra no: 4.

¹⁰ AŞS, 1, sayfa 4b, 1173/1759/ 1760 tarihli zabt temessükü, Belge sıra no: 6; AŞS, 64, s. 90, b. 316, 1166/1752-53 tarihli temessük.

¹¹ AŞS, 1, v. 26b, 1173/1760 tarihli defterdar çukadârı Ahmed tarafından verilen edâ tahvîli, Belge sıra no: 18.

¹² AŞS, 31, img 44, s. 74, b. 109-109, 11. L. 1169/09.07. 1756 tarihli mütesellimlik emri.

¹³ AŞS, 31, img 21, s. 120, b. 164, 15.C.1170/7 Mart 1757 tarihli eski cizye muhasebecisi Mehmed Kasım tarafından verilen zabt temessükü.

¹⁴ AŞS, 31, img 20, s. 122, b. 168, 5 B 1170/26 Mart 1757 tarihli buyuruldu.

¹⁵ AŞS, 31, img 12, s. 139, b. 185, 23 Ş 1757/13 Mayıs 1757 tarihli buyuruldu.

¹⁶ AŞS, 1, v. 4a, tarih 1173/1759-1760 tarihli tahvîl, Belge sıra no: 5.

¹⁷ AŞS, 1, v. 9b, 05 L 1173/21 Mayıs 1760 tarihli buyuruldu, Belge sıra no: 7; AŞS, 1, v. 9a, 04 ZA 1173/18 Haziran 1760 tarihli buyuruldu, Belge sıra no: 14.

Adana'ya gelen yeni vali eski sadrazamlardan olan Sa'îd Mehmed Paşa idi. Yeni valiye gelen ilk emr-i âlî ise Adana mütesellimi Hasan Ağa'nın mâlikâne olarak uhdesinde bulunan Yüregir yani *Mâbeyn-i Nehreyn Kışlağı*'nda kışlayan *Kefere* ve *Fellâhân* taifesinin resm-i kışlakları ile ilgili idi¹⁸. *Baş Muhâsebe* kayıtlarına göre söz konusu *Halep Hâssı Mukâta'ası* yıllık 4216,5 guruş mâl ile Hasan, Ali ve Süleyman adlı kişilere ortaklaşa mâlikâne olarak verilmiş ve *Mâbeyn-i Nehreyn Kışlağı* da bu mukataaya hâsil kayıt olunmuştu. Dolayısıyla *Fellâhân* taifesinden ve *Kefere* taifesinden olanların tahammüllerine göre resm-i kışlaklarını mukataa sahiplerine ödemesi gerekmektedir. *Hasan Ağa* aynı tarihlerde valî kethüdası olarak mukataa hisselerini toplamakta ve eda tezkireleri vermektedir¹⁹.

Hasan Ağa'nın 1760 yılı Temmuz ayında *Fellâhân* taifesine *boybeyi* olarak atandığını görmekteyiz. Hasan Ağa'nın boybeyilik buyurulduğunda, kendisinin "*Şehirkethüdâsîzâde*" olarak tanıtılmaktaydı²⁰. Bu isimlendirmelerin neye göre yapıldığını bilemiyoruz. Hasan Ağa'nın normal olarak bu tarihte "*Karlızâde*" olarak tanıtılması beklenirdi. Ancak "*Fellâhân*" taifesi üzerine *boybeyi* olarak atanması dolayısıyla "*Karlızâde*" unvânının kullanılmasında sakınca görülmüş olmalı ki Hasan Ağa burada "*Şehirkethüdâsîzâde*" unvanıyla takdim edilmiştir. Biraz ileride gelecek olan belgede Hasan Ağa'nın kardeşi *Hüseyn Efendi* aynı şekilde "*Şehirkethüdâsîzâde*" olarak tanıtıldığından²¹ burada geçen Hasan Ağa'nın *Karlızâde* Hasan Ağa olduğu ve babaları El-hâcc Ali Ağa'nın da bir süre Adana'da "*Şehirkethüdâsî*" olarak görev yaptığını anlamaktayız²². Bu belgede dikkat çeken başka bir nokta da Adana civarında *bahçecilik* yapan ve Adana çevresindeki köylerde sakin bulunan *Fellâhân* taifesinin bir aşiret sayılarak bunların başına *boybeyi* tayin edilmiş olmasıdır. *Fellâh* taifesini ise Suriye taraflarından gelmiş ve Adana'ya yerleşmiş *Nusayrîler (Arap Uşağı)* olarak düşündüğümüzde ise Hasanpaşazâdelerin Kars-ı Maraş (Kadirli) tarafından gelip Adana'ya yerleşen *Kavurgalı Türkmenleri* olduğu yolundaki tahminler tamamen çürütülmüş olmaktadır²³. Burada "*Kefere*" olarak anılan Adana Ermenileri'nden önemli bir kısmının XVI. yüzyıldan beri Adana çevresindeki

¹⁸ AŞS, 1, v. 4b-5a, 07 L 1173/23 Mayıs 1760 tarihli buyuruldu, Belge sıra no: 9.

¹⁹ AŞS, 1, v. 5b, 15 L 1173/31 Mayıs 1760 tarihli edâ tezkiresi, Belge sıra no: 12.

²⁰ Hasan Ağa, Adana Dönüm ve Hane Gümrüğü Mukâta'ası'nın 1/2 hissesini de iltizâmına almış ve bu belgede kendisi "*Şehirkethüdâsîzâde*" olarak tanıtılmıştı: AŞS, 1, v. 28b, 1173/31 1760 tarihli zabt temessükü, Belge sıra no: 20.

²¹ AŞS, 1, v. 34a, Evâsıt-ı CA 1174/19- 28 Aralık 1760 tarihli ferman süreti, Belge sıra no: 23.

²² Şehir kethüdâları a'yanlar gibi halk ile hükümet arasında aracılık yaparlar, vergilerin dağıtımında ve toplanmasında yardımcı olurlardı. 1205/1791 yılında a'yanlık kaldırılarak yerine şehir kethüdâlığı getirilmek istenilmişse de a'yanlar şehir kethüdâsı olarak atanan kişilere kıyasla daha nüfuzlu kişiler olduğundan şehir kethüdâlığı işlememiş ve 1802 yılında kaldırılmıştır. Mehmet Zeki Pakalın, "*Şehir Kethüdâsı*", *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, c.III, 2.Bs. , İstanbul 1971, s. 317.

²³ Kasım Ener, *Tarih Boyunca Adana Ovasına (Çukurova'ya) Bir Bakış*, 7.Bs. , Kayı Yayıncılık, İstanbul 1986, s. 269, 304-305.

bahçelerde *bahçecilik* ve *bostancılık* yaptıklarını bilmekteyiz²⁴.

15 sıra nolu belgede söz konusu olan “emanet teslim işlemi” Adana’da Hacı Ali Ağa’nın konağında gerçekleşmiş ve ilmühaber Adana valisi *Nurullah Paşa*’nın mührüyle mühürlenmişti. *Şuhûdü’l-hâl* kısmındaki ilk iki isim ise Hacı Ali Ağa’nın iki oğlu *El-hâcc Hüseyin Efendi* ile bunun birâderi *Hasan Ağa*’dır²⁵. Bu belgeden daha sonra kendisini Adana müftüsü olarak göreceğimiz Hüseyin Efendi’nin yaşça Hasan Ağa’dan daha büyük olduğunu anlamaktayız.

1760 yılında Adana’nın problemlerinden birisi de “başiboş kapusuz levendât” taifesinin bölge halkına verdikleri zarar idi²⁶. Doğrudan Hasanpaşazâdelere ile ilgili olmayan bu belge dönemin şartlarının daha iyi anlaşılması için buraya alındı.

Adana Şer’iye Sicili’nde adı geçen ve Seyhan Taş Köprüsü’nde iki adet değirmen inşa eden *Seyyid Ali Efendi*’nin I. Hacı Ali Efendi olması mümkün gözükmektedir. Adana halkı bu değirmenlerin köprüye zarar verdiğinden yakınmakta ve ayrıca Ali Efendi’nin birkaç defa rakı içerek adam öldürdüğünü de eklemektedirler²⁷. 1762 yılında ölen Karlızâde Hacı Ali’nin oğlu Hüseyin Efendi ilmiye sınıfından idi. Burada geçen “Ali Efendi” zaman bakımından bizim Hacı Ali Ağa olabilir. Ayrıca “birkaç defa arak ile katli nüfusa sebep” olması ve Adana köprüsü üzerine iki değirmen yapacak güçte bir kimse olması da bunun Hacı Ali Ağa olması ihtimalini güçlendirmektedir.

1760 yılının sonlarında Adana’nın Hızırlı (veya Hâzırlı) köyü sâkinlerinin şikâyeti üzerine Adana beylerbeyisine ve Adana kadısına bir ferman gönderilerek *Şehirkethüdâsı oğlu Hüseyin*’in halka yaptığı zulmün engellenmesi istenilmekteydi²⁸. *Şehirkethüdâsı oğlu Hasan* hakkında yapılan şikâyetten sonra şimdi de kardeşi Hüseyin’den halk şikâyet etmekteydi. Köy halkının iddiasına göre arkasını “ehl-i örf” dayayan *Şehirkethüdâsı oğlu* demekle meşhur olan Hüseyin 1170/1756-1757 senesinde Hızırlı köyü halkından zorla ve haksız yere 1.200 guruslarını almıştı. Başka bir husus için Adana tarafında bulunan eski sadrazam silahşörü Mehmed ve kadı marifeti ile bu işin araştırılması ve haksız alınan para varsa bunun sahiplerine geri verilmesi emir edilmekteydi.

1761 yılında Adana valisi Payas ve Belen taraflarına görevli olarak gittiğinde yerine mütesellim olarak Turnacıbaşı (Ser-turnayî) *Seyyid Hüseyin Ağa*’yı tayin etmişti²⁹.

²⁴ Yılmaz Kurt, *Çukurova Tarihinin Kaynakları III 1572 Tarihli Adana Sancağı Mufassal Tahrir Defteri*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 2005, s. 23-30. Burada geçen 86 bostan ve bağ sahibinin isimlerine baktığımızda çoğunun Ermeni olduğu görülmektedir.

²⁵ AŞS, 1, v. 13b, 17 Z 1173/31 Temmuz 1760 tarihli ilmühaber, Belge sıra no: 15.

²⁶ AŞS, 1, v. 11a, 19 ZA 1173/3 Temmuz 1760 tarihli buyuruldu, Belge sıra no: 16.

²⁷ AŞS, 1, v. 15a, 04 M 1174/ 16 Ağustos 1760 tarihli Adana halkının arzuhâli, Belge sıra no: 22.

²⁸ AŞS, 1, v. 34a, Evâsıt-ı CA 1174/19-28 Aralık 1760 tarihli ferman sûreti, Belge sıra no: 23.

²⁹ AŞS, 1, v. 37b, 21 Receb 1174/26 Şubat 1761 tarihli mütesellimlik buyuruldu, Belge sıra no: 24.

Adana Şer'iyye Sicili'nde yer alan ve diplomatika bilimi açısından şüphe uyandıran bir belge "Hamza Bey'e a'yân-ı vilâyetin kefâletidir" başlığı ile kayıt edilmiş bir tür "kefâlet hücceti"dir. Ancak bu tür hüccetlerde olması gerektiği üzere kefil olan kişilerin isimleri yazılmadığı gibi bu kefaletin şahitleri (şühûdü'l-hâl) de yazılı değildir. Kadı, "cümlemiz zâminiz ve kefiliz dedikleri işbu mahalle kayd olundu" diyerek belgeyi bitirmiş ve tarih koymuştur (11 Rebî'ü'l-âhir 1175/ 09 Kasım 1761). Ancak defterin normal akışı içerisinde diğer belgeler 1174 tarihli olduğu halde bu belge 1175 tarihlidir. Bu bakımdan belge normal diplomatika kural-larına uygun olarak tutulmadığı gibi defterde normal günü ve yılı içerisinde 1175 yılı olayları arasına da yazılmamıştır. Kısaca bu belge şüphe uyandıran bir belgedir.

Belgenin içeriği Ramazanoğlu Evkâfi Mütevellisi Hamza Bey'in Gâzioğlu Ebubekir Bey'e karşı korunması konusunda ulema ve ayanın kefaletidir. Belgeye göre Adana'da bulunan bütün müderrisler, imamlar, müezzinler toplanıp Adana Kadısı'nın huzuruna gelmişler ve *Ramazanoğlu Evkâfi Mütevellisi Hamza Bey*'in huzurunda Yeni Han'ın kiracısı bulunan *Gâzioğlu (Gâzizâde) Ebubekir (Yığıd) Bey* halkın güvenliği için yeniden Kıbrıs adasına sürgün edilmesi hususunda ferman çıktığını bildirmişler. Burada geçen "müceddeden te'mîn-i bilâd için" sözcüğünden bu sürgün emrinin ikinci kez geldiğini anlamaktayız. Bu sefer Adana Valisi Ahmed Paşa başkanlığında toplanan eyalet meclisinde cümle ulema ve ayan ve kadı hazır olduğu halde Gâzizâde'nin Yeni Han'ı işletmesi için yapılan sözleşme fesh edilmiş ve *Karsh El-hâcc Ali Ağazâde Hasan Ağa*'ya bu han kiraya verilmiştir. Ancak bu kiracı değişikliğine Gâzizâde'nin tepki göstereceğinden korkularak bu işleme izin veren vakıf mütevellisi *Hamza Bey*'e Gâzizâde Ebubekir tarafından bir zarar verilecek olursa cümlesinin bu zararı karşılayacaklarını ifade etmişler ve kadı da bunların ifadesini hiçbir şahide ihtiyaç duymadan defterin bir tarafına yazıvermiştir. İşin daha komiği kefil olan ulemanın ve ayanın bile isimlerinin belgede yer almayışıdır. "Cedleri evkâfından olan Yeni Han demekle ma'rûf vakfın müste'ciri olan Gâzioğlu Ebubekir Bey" ifâdesi de kafa karıştırmaktadır. Bu ifâdeden "cedleri evkâfından" derken Hamza Bey'in mi Ebubekir Bey'in mi kast edildiği çok açık değildir. *Yeni Han*, Evliya Çelebi'nin 1671 yılında gördüğü ve *Seyahatname*'sine yazdığı Ramazanoğulları Vakfına ait 125 odalı, 2 katlı bugün de ayakta olan meşhur handır³⁰. Ebubekir Bey 28 numaralı Adana Sicili'nde şühûdü'l-hâl listesinde ismi geçen Ebubekir Bey olmalıdır³¹. Bu durumda Adana'da önemli bir işletme olan *Yeni Han*'ın idaresi muhtemelen Vakıf Mütevellisi Hamza Bey'e teminat verilerek Ebubekir Bey'den alınarak şehrin yeni yükselen gücü Hasanpaşazâdeye -süresinin dolması beklenmeden- verilmekte ve Ebubekir Bey de şehrin güvenliğinin sağlanması için Kıbrıs'a sürgüne gönderilmektedir. Bu belge Hasanpaşazâdelerin Ramazanoğlu Evkâfi'na sahiplenmeye başlamalarının tarihlendirilmesi açısından da önemlidir. Gâzizâde Ebubekir Bey'in kimliği ve Kıbrıs'a sürgününün sonucu ile ilgili herhangi bir belgeye ulaşamadık.

³⁰ Evliya Çelebi b Derviş Mehmed Zilli, *Evliya Çelebi Seyahatnâmesi*, c.IX, Haz. Yücel Dağlı, Seyit Ali Kahraman, Robert Dankoff, Yapı ve Kredi Yay., İstanbul 2005, s. 170.

³¹ AŞS, 28, s. 70, belge no: 109.

Sıra no	: 1
Belge no	: A.Ş.S. 3, s. 23, b. 39
Tarih	: 21-30 ZA. Sene 1114 (08 Nisan 1703)
Konu	: Kars-ı Zu'l-kadriyye sancakbeyi Mahmud Paşa'nın kapı halkından olan Hüseyin bin Abdullah'ın Adana, Yüregir ve Sis kazalarına ait 1703 senesi cizyesi iltizâm bedeline ilişkin davaya ait i'lâmdır.

Medîne-i Adana mahallâtından Sofu Bağçesi sükkânından iş bu bâ'isü'l-kitâb Veli Bey ibni Ahmed nâm kimesne meclis-i şer'î-i hatîr-i lâzîmü't-tevkîrde sâbîkan Kars-ı Zülkadriye sancağı mutasarrıfı olan sa'âdetlü Mahmud Paşa'nın kapusunda ve hıdmetinde olan Hüseyin Bey ibni Abdullah nâm kimesne mahzarında üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm edüb bin yüz on dört senesi aşârı olmak üzere yüz on dört Martı ibtidâsından zabt etmek üzere Adana ve Yüregir ve Sarıçam kazâlarında vâkı' sancağ-ı mezbûr re'âyâsı perâkendesinin mutasarrıfı paşâ-yı mûmâ ileyh tarafından merkûm Hüseyin medîne-i mezbûreye gelüb yüz altmış guruşa bana der-uhde ve iltizâm edüb paşâ-yı mûmâ ileyh ile zabtuçün yedime memhûr buyuruldu alvirüb meblağ-ı mezbûru benden tamâmen ahz ü kabz idüb eğer paşâ-yı mûmâ ileyh azl olunur ise meblağ-ı mezbûra ben kefil ve zâminim demişdir hâlen paşâ-yı mûmâ ileyh sancağ-ı mezbûrdan azl olunub zabtı müyesser olmamağla verdiğim meblağ-ı mezbûru merkûm Hüseyin Bey'den taleb eyledikde virmekden imtinâ' ider su'âl olunub alvirilmesi matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl mezbûr Hüseyin cevâbında sene-i mezbûra mahsûb olmak üzere zikr olunan kazâlarda vâkı' mukâta'a-i mezbûreyi yüz altmış guruşa müdde'î-i mezbûra der-uhde ve yedinden ber-vech-i peşîn tamâmen ahz ü kabz eyledüğün ikrâr ve lâkin kefil ü zâmin olduğun inkâr idicek müdde'î-i mezbûrdan takrîr-i meşrûhuna mutâbık beyyine taleb olundukda udûl-i müslimînden Sofu Bağçesi Mahallesi sükkânından Hamza bin Mehmed ve Ramazan bin Habib nâm kimesneler li-ecli'ş-şehâde meclis-i şer'î hâzırân olub istişhâd olunduklarında fi'l-hakîka iş bu mezbûr *Hüseyin Bey bin Abdullah* zikr olunan kazâlarda vâkı' mukâta'a-i mezbûrdan müdde'î-i mezbûr Veli Bey'e yüz altmış guruşa der-uhde ve iltizâm ve meblağ-ı mezbûru ber-vech-i peşîn yedinden tamâmen ahz ü kabz eyledüğüne eğer paşâ-yı mûmâ ileyh sancağ-ı mezbûrdan azl olunur ise meblağ-ı mezbûra ben kefil ve zâminim deyu bizim huzûrumuzda ikrâr ve i'tirâf eyledi biz bu husûsa bu vech üzere şahidleriz şehâdet dahi ederiz deyu her biri edâ-i şehâdet-i şer'iyye eylediklerinde ba'de't-ta'dîl ve't-tezkiyye şehâdetleri hayyiz-i kabûlde vâkı' olmağın mücebiyle meblağ-ı mezbûru müdde'î-i mezbûra redd ve teslime mezbûr Hüseyin'e tenbîh birle mâ vaka'a bi't-taleb (ketb) olundu. Fî evâhir Zi'l-ka'deti'ş-şerîfe³² sene erbi'a aşer ve mi'e ve elf.

Şuhûdü'l-hâl

³² "zi" iki kere yazılmıştır.

Tiryakîzâde Hasan Ağa
Hüseyin Çavuş ibni Pervâne
Monla Mehmed ibni Kara Derviş
Mustafa Ağa bin Abdullah
İmam İshak Efendi
Ve gayruhum mine'l-hâzırîn

Sıra no	: 2
Belge no	: A.Ş.S. 31, imğ 21, s. 120, b. 164.
Tarih	: 15 Cemâziye'l-âhir Sene 1117 (4 Ekim 1705)
Konu	: İhtisâb-ı Adana ve Kara'isâlu mukâta'alarının Yiğidbaşı ref'inden El-hâcc Ali Ağa'ya zabtu.

Vech-i tahrîr-i hurûf budur ki:

Berât-ı 'âlîşân ile ber-vech-i mâlikâne 'uhdemizde olan Adana sancağında vâkı' ma'a 'avâriz ve nüzl Kara'isâlu ve Hacılu ve mezra'a-i Kamışlu ve mezâri'-i sâ'ire ve Adana ihtisâbı ve tevâbi-i mukâta'âtının iş bu bin yüz yetmiş senesine mahsûben ber-vech-i iltizâm zabtu Yiğidbaşı Mehmed Ağa'ya bâ-temessük tefvîz olunmuşıdı. El-hâletü hâzihi merkûmdan Dîvân-ı 'âlîye rık'a (?) -i rık'a-i iştikâ olunmağla 'azl ve ref'i içün bu fakîre hitâben fermân-ı 'âlî-şân sâdır olub ber-mûceb-i emr-i 'âlî azl ve ref' ve mukaddemen virilen temessükü battal olunduğu cihetden bir dürlü 'amel ve i'tibâr olunmayub iş bu dârendegân-ı temessük El-hâcc Ali Ağa ve oğlu Hasan Ağa'ya sene-i mezkûreye mahsûben ber-vech-i iltizâm tefvîz olunmağla iş bu zabt temessükü tahrîr olunmuşdur. İn şâ'e Allâhu Ta'âlâ sene-i mezbûrede ağayân-ı mûmâ iley-himâ serbestiyyet şurûtu üzere zabt ve sinîn-i sâbıkada aldıkları üzere mahsûlât ve rüsûmât ve 'â'idât cem' ü tahsil ve ahz ü kabz eyleyüb fermân-ı 'âlî 'azl ü ref' olunan mezbûr tarafından ve taraf-ı âherden müdâhale olunmaya. Tahrîren Fî 15 Cemâziye'l-âhir Sene 170 (4 Ekim 1705).

El-fakîr Mehmed Kasım muhâsebe-i Cizye-i sâbık hâlen.

Sıra no : 3

Belge no : **C.ADL/3553**

Tarih : Evâ'il-i N. Sene 1118 (8-16 Aralık 1706)

Konu : İfrâz-ı Zûlkadriye Türkmânı cemaatlerinin etrafa verdiği zararın önlenmesi hakkında.

Adana kadısına hüküm ki:

Düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Karaman vâlisi vezîrim Hasan Paşa Edâme Allâhu Ta'âlâ iclâlehu ba'zı tevâyif-i 'asâkir ile bundan akdem fesâd ve şekâvetleri zâhir olan İfrâz-ı Zûlkadriye Türkmânı üzerine me'mûr olmağla sen ki mevlânâ-yı mûmâ ileyhsin bi-tevfikihî Ta'âlâ vezîr-i müşârün ileyhî me'mûr olduğı husûs karîn-i hüsn-i hitâm olunca İfrâz-ı Zûlkadriye Türkmânı cemâ'atlerinden iddi'â-yı hukûk idenlerin da'vâların bi-hasebi's-şer' fasl ü hasm ve icrâ-yı ahkâm-ı şer'iyye itmek üzere sen vezîr-i müşârün ileyhî yanına mütevellî ta'yîn olunmuşundur. Emr-i şerîfim vusûlünde Adana'da yerine nâ'ib nasb ve sen me'mûr olduğun üzere vezîr-i müşârün ileyhî yanına varup ve tavâyif-ı merkûme üzerine ma'an gidüp bi-avnihi Ta'âlâ hitâm-ı hıdmete değîn zikr olunan İfrâz-ı Zûlkadriye cemâ'atlerinden iddi'â-yı hukûk idenlerin da'vâların hakk ü 'adl üzere istimâ' ve bi-hasebi's-şer' fasl ü hasm ve icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk eylemen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki buyuruldu. SAHH.

Fî evâ'il N. Sene 1118 (8-16 Aralık 1706)

Sıra no	: 4
Belge no	: A.Ş.S-28, s. 70, No: 109
Tarih	: Evâil-i Şevval 1162 (15-24 Eylül 1749)
Konu	: Karşlı El-hâcc Ali Ağa'nın şehit kardeşi Serdengeçti Ağası Ömer Ağa'nın küçük yaştaki çocukları İbrahim ve İsmail'e mahkeme kararıyla "vasî" ta'yîn edildiği-ne dair hüccettir.

Karşlı El-hâcc Ali Ağa'ya (I. Hacı Ali Ağa) vesayet hüccetidir:

Medîne-i Adana'da vâkı' Kassab Bekir Mahallesi sükkânından iken bundan akdem nûş-ı câm-ı şehâdet edüb muğtenim-i darü'n-ni'am olan *Adana serdengeçti ağalarından Karşlı El-hâcc Ömer Ağa ibn-i Hüseyin* sulbî sagîr oğulları İbrahim ve İsmail'e babamız müteveffâ-yı mezbûrdan ırs-ı şer'le isâbet ve intikâl eden emvâl ü eşyâ ve emlâk ü arâzi ve sâ'ir nâtık ve sâmid ismiyle ıtlâk olunur nesnesini zabt ü rabta ve tesviye-i umûrun rü'yete bir vasî nasbı lâzım ve lâbütlâk olmağla sagîrân-ı mezbûrânın 'ammileri fahrü'l-akrân râfi'-i haze'l-kitâb El-hâcc Ali Ağa nâm kimesne emânetle ma'rûf ve istikâmetle mevsûf ve her vech ile vesâyet 'uhdesinden gelmeğe kâdir olduğu kavî-i şer'-i zâhir ü mübeyyen olmağla hâkim-i mevki' sadr-ı kitâb tûba lehu ve hüsn-i me'ab efendi hazretleri merkûm El-hâcc Ali Ağa'yı sagîrân-ı mezbûrân İbrahim ve İsmail'e babamız müteveffâ-yı mezbûrdan müntakıl emvâl ü emlâk ve arâzi ü nükûd ve sa'irleri ve yeni şeyleri zabt ü rabta ve tesviye-i umûrların ber vech-i 'iffet ü sadâkat ve hakkaniyet tesviye ve tanzîm ve rü'yete vasî nasb ve ta'yîn buyurduklarında mûmâ ileyh El-hâcc Ali Ağa dahi vesâyet-i mezbûru kabûl ve merâsimini kemâ yenbagî edâya müte'ahhid olmağın ma vaka'a bi't-taleb ketb olundu. Hurrîre fi evâil şehri Şevvali'l-mükerrem li-sene isneyn ve sittin ve mi'e ve elf. (15-24 Eylül 1749)

Şuhûdü'l-hâl:

Ebu Bekir Yiğid Gazizâde³³

El-hâcc Hamza Ağa mütesellim-i Adana

Es-seyyid Hüseyin Ağa serdâr-ı Adana

Fahrü'l-akrân Mustafa Ağa Celebzâde

Fahrü'l-emsâl Battal Mehmed Ağa

Maho (Mehmed) Ağa Celebzâde

İsmail Efendi ve gayruhumâ

³³ Aynı kişi A.Ş.S, varak 37a'daki belgede ismi geçen Kıbrıs'a sürülmesi istenen Ebubekir Bey olabilir. (Gazioğlu Ebubekir Bey)

Sıra no : 5

Belge no : **A.Ş.S. 31, s. 74, b. 108-9**

Tarih : 11 L. Sene 1169 (09 Temmuz 1756)

Konu : Karşızâde I. El-hâcc Ali Ağa'ya Mustafa Paşa tarafından verilen mütesellimlik emridir.

Karşlı El-hâcc Ali Ağa'nın mütesellimlik emridir.

Mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm me'âdinü'l-fezâ'ili ve'l-keâm Adana eyâletinde vâkı' kuzât ve nüvvâb zide fazluhum tevkî'-i refî'-i hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Adana eyâleti 'avâtuf-ı 'aliyye-i hüsvânemden sâbıkan Sayda Beylerbeyisi olan Düstûr-ı mükerrrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-'âlem vezîrim Mustafa Paşa Edâme Allâhu iclâlehuya iş bu sene-i mübâreke Şevvâlü'l-mu'azzamı altıncı gününde (04 Temmuz 1756) tevcih olunub müşârün ileyh eyâlet-i mezbûreye gelinceye dek tarafımdan zabt ü rabt-ı memleket ve himâyet ü sıyânet-i ahâli ve ra'ıyyete kâdir Adana sâkinlerinden kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Karşlı Ali zide kadruhu eyâlet-i mezbûreye mütesellim nasb ve ta'yîn olunmağla mütesellimlik-i mezbûr mûmâ ileyhe zabt ve tarafına 'â'id olan ahz ü kabz etdirilmek için emr-i şerîfim verilmek ricâsına müşârün ileyhın Kapukethüdâsı kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân³⁴ Mustafa zide mecduhu memhûr 'arzihâliyle istid'â-yı 'inâyet etmeğın vech-i meşrûh üzere 'amel olunmak bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuştur buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emr-i şerîfim mücebince 'amel edüb dahi siz ki mûmâ ileyhimsiz mütesellimlik-i mezbûru târîh-i merkûmdan mûmâ ileyhe zabt ve tarafına 'â'id olan ahz ü kabz etdirüb mütesellimliği umûruna âherden bir ferdi dahl ü ta'arruz etdirmeyüb mazmûn-ı emr-i şerîfimle 'âmil olasız şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kilasız. Tahriren fi evâsıt Şevvâli'l-mükerrrem li-sene tis'a ve sittîn ve mi'e ve elf. (11 L. Sene 1169 (09 Temmuz 1756)

Kuyide fi 24 min Şevval Sene 169. (22 Temmuz 1756)

Bi-makâmı Kostantiniyyeti'l-mahrûse.

³⁴ Bu metin defterde yana yazılmıştır.

Sıra no	: 6
Belge no	: A.Ş.S. 31, s. 122, b. 168.
Tarih	: 5 B. Sene 1170 (26 Mart 1757)
Konu	: Karşızâde I. Hacı Ali Ağa'nın mütesellimlik buyuruldusu.

Hacı Ali Ağa'nın mütesellimlik buyuruldusu.

Şerîat-şî'âr Adana kadısı fazîletlü efendi hazretlerine ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân kethü-dâyeri ve yeniçeri serdârı ve a'yân-ı vilâyet ve iş erleri zîde kadruhum inhâ olunur ki:

İş bu bin yüz yetmiş senesi Cemâziye'l-âhîrinin on yedinci günü 'avâtuf-ı 'aliyye-i cihân-dârîden eyâlet-i Adana tarafımıza tevcih ve 'inâyet ve ihsân buyurulub eyâlet-i mezkûreyi bi'n-nefs kendü mürûr edüb kıyâm edinceye değin mahmiyye-i mezkûr hâlî kalması münâsib olmadığından hâlen Adana a'yânı olub kıdvetü'l-emâsil ve'l-a'yân Karşlı El-hâcc Ali Ağa zîde kadruhû tarafımızdan mütesellim nasb ü ta'yîn olunmağla iş bu buyuruldu tahrîr ve ısdâr ile irsâl olunmuşdur in şâ'e Allâhu Ta'âlâ vusûlünde gerekdir ki vech-i meşrûh üzere rü'yet mütesellim-i mûmâ ileyhe zabt ü rabt itdirilüb vâkı' olan umûr ve husûslarda mürâca'atı mûmâ ileyhe eylesiz ve sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin himâyet ve siyâneti muktezî olan fukarâ-yı ra'iyyeti her vechile himâyet ü siyânet edüb hilâf-ı şer' ve mugâyir-i kânûn bir ferde ta'addî etdirmeyüb her bir husûsu şer'le görerek me'mûr olduğun umûrda kıyâm ve hilâfından tevakkî ve mücânebet ve mûcib-i buyurulduyla 'âmil olasız deyu buyuruldu. Fî 5 B. Sene 170 (26 Mart 1757).

Kuyide Fî 8 min Recebi'l-ferd Sene 1170 (29 Mart 1757).

Sıra no : 7

Belge no : **A.Ş.S. 31, s. 139, b. 185**

Tarih : 23 Şa'ban Sene 1170 (13 Mayıs 1757)

Konu : Adana Valisi Numan Paşa tarafından Karşılızâde I. El-hâcc Ali Ağa'ya verilen mütesellimlik buyurulduşudur.

Numan Paşa hazretleri tarafından El-hâcc Ali Ağa'ya mütesellimlik buyurulduşudur.

Şeri'at-şî'âr fazîlet-disâr Adana kadısı fazîletlü efendi hazretleri ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân kethüdâyeri ve yeniçeri serdârı ve sâ'ir zâbitân ve a'yân-ı vilâyet ve iş erleri zîde kadrum inhâ olunur ki:

İşbu sâl-i ma'delet-şümârda 'avâtuf-ı 'aliyye-i cihândârî ve 'avârif-ı seniyye-i şehen-şâhâ-neden Şa'bân-ı şerîfin on birinci cum'a gününden Adana eyâleti tarafımıza tevcih ve 'inâyet ve ihsân buyurulmağla bi-'avnihî sübhânehû ve Rabbi'l-'izzze kendümüz gelinceye kadar bermu'tâd-ı kadim ra'iiyyet-i merkûma mütesellim nasb ü ta'yîn kılınması mühimm ve muktezî olmağla öteden berü umûr-dîde ve emekdâr ve herhâlde sadâkat-kâr olmağla kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân El-hâcc Ali Ağa zîde mecduhu tarafımızdan eyâlet-i merkûma mütesellim nasb ü tevfiş olunub umûr-ı mahsûslarına âherden ferd-i vâhid mâni' ve müdâhale itdirmeyüb eyâlet-i merkûm derûnunda zuhûr eden nâ-kapu ve yurdsuz? ve harâmzâde bi'l-ittifâk vedî'a-i hâlku'l-kibriyânız olan fukarâ-yı ra'iiyyet men' ü def'î ve gereğî gibi hıfz ü hırâset eylemeleriniz bâbında Divân-ı Adana'dan iş bu buyuruldu tahrîr ve isdâr ve irsâl olunmuşdur. İn şâ'e Allâhu Ta'âlâ imdi vusûlünde gerekdir ki vech-i meşrûh üzere sen ki mevlânâ-yı mûmâ ileyhimsin mütesellim-i mûmâ ileyhın umûr ve husûslarına ferd-i vâhid dahl ü ta'arruz itdirilmeyüb tarafımıza 'â'id ve râci' olan haslar? hâsılatları ketm ü ihtifâdan ihtirâz ü ictinâb eyleyüb hilâfindan tehâşî ve hazer edüb vücûb-ı buyuruldu ile 'amel ve hareket edesiz tevakkî ve mücânebet eylesiz deyu buyuruldu. Fî 23 Şa'ban Sene 170 (13 Mayıs 1757).

Kuyide ve vasale Fî 2 yevmi'l-Cum'a şehri Ramazan Sene 170 (21 Mayıs 1757).

Sıra no : 8

Belge no : **A.Ş.S 1, sayfa 4a**

Tarih : 1173 (1759-1760)

Konu : Adana, Sis ve Tarsus sancakları Resm-i hâne Mukâta'ası'na ait ¼ hissenin Karşızâde Seyyid Hacı Ali Ağa'ya iltizâm olduğuna ilişkin El-hâcc Yusuf tarafından verilen zabt temessüküdür.

Bâ'is-i tahrîr-i hurûf budur ki:

Adana ve Sis ve Tarsus sancaklarında vâkı' Resm-i hâne Mukâta'ası'nın bâ-berât-ı 'âli-şân mutasarrıf olduğum rub' hissemeye iş bu bin yüz yetmiş üç senesi Martı ibtidâsından Şubatı gâyetine gelince der-'uhde ve iltizâmına tâlib ve râgıb olan iş bu dârende-i temessük Seyyid Hacı Ali Ağa'ya tefvîz olunub mûmâ ileyh dahi şurût-ı berât-ı 'âli-şân mücebince der-'uhde ve iltizâmı kabûl etmekle imdî gerekdir ki sene-i mezbûrede mukâta'a-i merkûmeden hâsıl olan a'şâr-ı şer'iyye ve rûsûm-ı 'örfiyye ve cürm-i cinâyet ve resm-i çift ve ispençe ve resm-i bennâk ve tapu-yı zemîn ve yuva ve kaçkun ve kul ve câriye müjdegânesi ve resm-i 'arûs min-küllî'l-vü-cûh serbest olmak üzere mefrûzü'l-kalem ve maktû'ü'l-kadem ve sene-i sâbıklarda voyvoda ve zabıt³⁵ olanlar ne vechile zabt ü rabt edegelmışler ise mûmâ ileyh dahi ol vechile zabt ü rabt edüb senesi tamâmına değîn tarafımızdan ve taraf-ı âherden bir ferd mâni' ü dâfi' olmamak içün iş bu memhûr zabt temessükü yedine verildi.

El-fâkir El-hâcc Yusuf mutasarrıf-ı mukâta'a-i mezbûr hâlen.

³⁵ Metinde "zabt" yazılmışsa da anlam bakımından zâbit olmalıdır.

Sıra no : 9

Belge no : **A.Ş.S 1, sayfa 4a**

Tarih : 1173 (1759-1760)

Konu : Adana, Sis ve Tarsus sancakları Resm-i hâne Mukātaʿası'na ait ½

hissenin Karşızâde Es-Seyyid Hacı Ali Ağa'ya iltizâm olunduğuna ilişkin El-hâcc Mehmed tarafından verilen zabt temessüküdür.

Ba'is-i tahrîr-i hurûf oldur ki:

Adana ve Sis ve Tarsus sancaklarında vâkı' Resm-i hâne Mukātaʿası'nın bâ-berât-ı şerîf-i ʿâli-şân ile mutasarrıf olduğum nisf hissemeye iş bu bin yüz yetmiş üç senesi Martı ibtidâsından sene-i âti Şubatı gâyetine gelince der'uhde ve iltizâmına tâlib ve râgıb olan iş bu dârende-i temessük Es-seyyid El-hâcc Ali Ağa'ya tarafımızdan tefvîz olunub mûmâ ileyh dahî şurût-ı berât-ı alîşân mücebince der'uhde ve iltizâmı kabûl etmekle imdi gerekdir ki sene-i mezbûrede mukātaʿa-i merkûmeden hâsıl olan aʿşâr-ı şerʿiyye ve rûsûm-ı ʿörfiyye ve cürm-i cinâyet ve resm-i çift ve ispençe ve resm-i bennâk ve tapu-yı zemîn ve yuva ve kaçkun ve kul ve câriye müjdegânesi ve resm-i ʿarûs min-küllî'l-vücûh serbest olmak üzere mefrûzü'l-kalem ve mak-tû'ü'l-kadem ve sene-i sâbıklarda voyvoda ve zabît olanlar ne vechile zabt ü rabt edegelmişler ise mûmâ ileyh dahî ol vechile zabt ü rabt edüb senesi tamâmına değîn tarafımızdan ve taraf-ı âherden bir ferd mâni' ü dâfi' olmamak için iş bu memhûr zabt temessükü yedine verildi. Tahrîren fî sene 1173 (1759-1760).

El-fakîr El-hâcc Mehmed mutasarrıf-ı mukātaʿa-yı mezbûr.

Sıra no : 10

Belge no : **A.Ş.S. 1, varak 4a**

Tarih : 1173 (1759-1760)

Konu : Adana'da Mizân-ı harîr Mukâta'ası'nın hisse mutasarrıfı olan Karslızâde El-hâcc Ali Ağa'nın oğlu Hasan Ağa'dan kalemiye bedeli 20 kuruşun alındığına dair tahvil.

Temessükü yedine verildi. Mukâta'a-i mizân-ı harîr der-uhde-i Hasan hisse nısf

Guruş 20. Yalnız yirmi guruşdur.

Vech-i meşrûh üzere bin yüz yetmiş üç senesinde bâ-fermân-ı 'âli matlûb buyurulan kalemiye 'inâyetlü sadrazam efendimizin mâl-i kalemiyyeleri olmak üzere Adana'da vâkı' Mizân-ı harîr Mukâta'ası'nın hissesine mutasarrıf olan 'izzetlü Hasan Ağa yedinden nısf-ı kalemiye hissesi yalnız yirmi guruş kalemiyyenin ahz ü kabzına me'mûr olduğum hasebiyle tamâmen ve kâmilen ağa-yı mûmâ ileyh yedinden ahz ü kabz olunub tarafımıza edâ ve teslim olunmağla yedine tahvil verildi. Vakt-i hâcette ibrâz

El-fakîr Ahmed çukadâr-ı sadr-ı a'zamî hâlen.

Sıra no :11

Belge no : **A.Ş.S 1, varak 4b**

Tarih : 1173 (1759-1760)

Konu : Adana, Sis ve Tarsus sancakları Fellâhân Mukâta'ası'na ait ¼ hissenin Karşızâde Es-Seyyid Hacı Ali Ağa'ya iltizâm olduğuna ilişkin Ahmed tarafından verilen zabt temessüküdür.

Ba'is-i tahrîr-i hurûf oldur ki:

Adana ve Sis ve Tarsus sancaklarında vâkı' bâ-berât-ı 'âli-şân mutasarrıf olduğum rub' hisse Fellâhân Mukâta'amızı iş bu bin yüz yetmiş üç senesi Martı ibtidâsından Şubatı gâyetine değin zabt ve hâsıl ve rüsûmun ahz ü kabz eylemek üzere bedel-i mu'ayyene mukâbili darende-i temessük kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Es-seyyid El-hâcc Ali Ağa zîde kadrûhuya der 'uhde ve iltizâm vech-i meşrûh üzere ve ol dahi iltizâm ve kabûl etmekle bedel-i iltizâmı olan meblâğ-ı ma'lûmü'l-mikdâr tamâmen mûmâ ileyh yedinden ahz ü kabz olunub zabtı için yedlerine iş bu temessük verilmişdir bi'avnihi ve keremihi Ta'âlâ gerekdir ki sene-i merkûmeye mahsûben mukâta'a-i mezkûru zabt ü rabt ve hâsıl olan a'şâr-ı şer'iyye ve rüsûm-ı 'örfiyye ve yuvada ve kaçkun ve kul ve câriye müjdegânesi ve 'arûsâne ve sâ'ir cüz'î ve küllî her ne hâsıl olur ise sâbık ve mu'tâd-ı kadîm ve olugeldiği üzere ber-vech-i serbest zabt ü rabt ve cem' ü tahsîl ve ahz ü kabz eyleyüb tarafımızdan ve taraf-ı âherden kimesne mâni' ve müzâhim olmaya. Hurrirre fi't-târîhi'l-mezbûr.

El-fakîr Ahmed mutasarrıf-ı mukâta'a-i hisse-i rub' hâlen

Sıra no : 12

Belge no : **A.Ş.S. 1, varak 9b**

Tarih : 5 L 1173 (21 Mayıs 1760)

Konu : Karslızâde Hasan Ağa'nın Adana mütesellimi olarak Adana valilerine mahsus sarayın hazırlanmasında görev almasına ilişkin buyuruldu.

Hâlen Medîne-i Adana'da mesned-nişîn-i şerî'at-ı garrâ fazîletlü efendi hazretleri ve mefâ-hirü'l-emâcid ve'l-a'yân mütesellimi Hasan Ağa ve Yeniçeri Serdârı zîde mecduhu ve mefâhi-rü'l-emâsil ve'l-akrân a'yân-ı vilâyet ve zâbitân-ı sâ'ire ve iş erleri zîde kadruhum inhâ olunur ki:

Öteden berü Adana vâlileri şehr-i mezkûra vusûllerinde mukaddem ve mu'tâd-ı kadîm ve resm-i müstedîm saray döşemeleri ve olageldiği üzere dâ'ire halkının konakları döşedilmek 'âdet-i kadîme olduğuna binâ'en hıdmet-i mezkûrede kıyâm ve ihtümâm-ı tâmm olunmak bâbında enderûn mehter başımız Hüseyin zîde kadruhû ta'yîn ve irsâl olunub bi-'avni'l-llâhi Ta'âlâ vusûlünde ve duhûlümüz takarrub etmekle hâzır ü âmâde ve tekml olunmak için Dîvân-ı Adana'dan iş bu buyuruldu tahrîr ve isdâr ( ) ile irsâl olunmuşdur. İn şâe Allâhu Ta'âlâ vusûlünde gerekdir ki vech-i meşrûh üzere 'amel ve ber-mutâd-ı kadîm ve resm-i müstedîm saray ve dâ'ire ve etbâ' konaklarında olageldiği minvâl üzere döşedüb hâzır ü âmâde ve tekml ve bilâ-kusûr kemâl-i dikkat ü ihtimâm olub mûcib-i buyurulduyla 'âmil olasız deyu buyuruldu. Fî 5 L. Sene 173(21 Mayıs 1760).

Sıra no : 13

Belge no : **A.Ş.S 1, varak 4b-5a**

Tarih : 7 L 1173 (23 Mayıs 1760)

Konu : Seyhan ve Ceyhan ırmakları arasında bulunan Yüregir nahiyesinde kışlayan Kefere ve Fellâh tâ'ifesinin resm-i kışlaklarının toplanması konusunda mâlikâne hissedarı bulunan Hasan Ağa'nın arzı üzerine gönderilen emr-i âlî.

Yüregir mâbeyn-i nehr kışlağı için emr-i 'âlî

Düstûr-ı mükerrem ve mu'azzam müşîr-i mufahham ve muhterem nizâmü'l-'âlem müdebbiru umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimu mehâmi'l-enâm bi'r-reyyi's-sâib mümehhidu bünyâni'd-devle ve'l-ikbâl müşeyyidu erkâni's-sa'âde ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûfi 'avâtufi'l-meliki'l-a'lâ Adana vâlisi sadr-ı esbâk vezirim Sa'id Mehmed Paşa Edâme Allâhu Ta'âlâ iclâlehu ve kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazl ve'l-ikelâm mevlânâ Adana Kâdısı zîde fazluhu tevkî-i refî-i hümayûn vasil olcak ma'lûm ola ki:

Kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Hasan zîde mecduhu Divân-ı Hümâyûnuma 'arzuhâl edüb ber vech-i mâlikâne 'uhdesinde olan Mîr-mîrân-ı Haleb Hâssı Mukâta'ası mülhakâtından Mabeyni'n-nehreyn Kışlağı'nda kışlayan Kefere ve Fellâh tâ'ifesinin resm-i kışlakları sen ki vezîr-i müşârün ileyhsin ma'rifetin ve mûmâ ileyhin âdemîsi mübâşeretiyle yerlü yerinden tamâmen tahsili için bundan (akdem) emr-i şerîf-i 'âlî-şânım ısdâr ve ırsâl olunmuşdur. El-hâletü hâzihi tâyife-i mezbûrun resm-i kışlakları taleb olundukda kışlak-ı mezbûrda sâ'ir kışlayanları misüllü beher hâneye mu'tâd olan beşer buçuk guruş resm-i kışlakların virmeyüb birer altun veririz deyu 'inâd ve muhâlefet eylediklerinden mâl-ı mukâta'anın terettüblerine bâdî olmalarıyla kışlak-ı mezkûrda sâ'ir kışlayanlardan alındığı vech üzere icâb eden beşer buçuk guruş resm-i kışlakları tamâmen tahsil etdirülüb 'inâd ve muhâlefet ettirilmemek için emr-i şerîfim sudûrunu istid'â-yı 'inâyet etmeğin Hazîne-i 'âmiremde mahfûz Baş Muhâsebe defterlerine nazar olundukda mârrü'z-zikr Mîr-mîrân-ı Haleb Hâssı Mukâta'ası senevî dört bin iki yüz on altı buçuk guruş mâl ile Hasan zîde mecduhu ve Ali ve Süleyman zîde kadrühümânın ber vech-i iştirâk mâlikâne 'uhdelerinde olduğu ve Mâbeyn-i Nehreyn Kışlağı mukâta'a-i merkûma hâsil kayd olunmağla kışlak-i mezkûrda kışlayan Kefere ve Fellâh tâ'ifesinin ve sâ'ir her kim olur ise olsun tahammüllerine göre iktizâ eden resm-i kışlakları 'alâ eyyi hâlin kendülerinden tahsil ve ta'allül ve muhâlefet ederler ise muhkem te'dîb ve zecr olunarak tekmil etdirilmek için yetmiş iki senesi Zi'l-hiccesinde emr-i şerîfim verildiği der-kenâr olundukda imdi der-kenârı mücebince 'amel olunmak fermânım olmuşdur. Buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda bu bâbda sâdır olan emrim üzere 'amel edüb dahi vech-i meşrûh üzere Mâbeyn-i Nehreyn Kışlağı mukâta'a-i merkûma hâsil kayd olunmağla kışlak-ı mezbûrda kışlayan Kefere ve Fellâh tâ'ifesi ve sâ'ir her kim olur ise olsun tahammüllerine göre iktizâ eden resm-i kışlakları 'alâ eyyi hâlin kendülerinden tahsil ve mûmâ ileyh tarafından ta'yîn olunan âdemîsine teslim etdirilüb ta'allül ve muhâlefet ederler ise muhkem te'dîb ve zecr ve tenkîl olunarak tekmil etdirdüb mukaddemen

verilen emr-i ‘âlî-şânıma mugāyir hareket ile cânib-i mukāta‘aya gadr ü zarar etdirmiyesiz. Şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi's-semâne ‘aşere min şehri Şa‘-bâni'l-mu‘azzam li- sene selâse ve seb‘în ve mi’e ve elf. (28 Şa‘bân 1173) (15 Nisan 1760)

Kuyide fi 7 min Şevvâl Sene 1173. (23 Mayıs 1760)

Kostantiniyeti'l-mahrûse

Sıra no : 14
 Belge no : **A.Ş.S. 1, varak 5a**
 Tarih : 9 Şevvâl sene 1173 (25 Mayıs 1760)
 Konu : Adana valisi kethüdası Hasan Ağa'nın Narlıca Mukāta'ası malından
 110 kuruşu teslim aldığına dair tezkire.

‘An mukāta‘a-i Narlıca be-dest-i Özen Bey çukâdârî-i Molla Mehmed mahsûb sene 173³⁶.
 Asl-ı mâlî mukāta‘a-i mezbûr guruş 110. Yalnız yüz on guruşdur.

Fî 7 Şevvâl sene 1173

Vech-i meşrûh üzere bâlâda mastûr mukāta‘a-i mezbûrun yüz yetmiş üç senesine mahsûben asl-ı mâl-ı mukāta‘ası olan yüz on guruş gurûş tamâmen mûmâ ileyh Molla Mehmed yedinden teslim-i hazine-i hazret-i veliyyü'n-ni‘amî olunmağla yedine iş bu tezkire verilmiştir ki vakt-i hâcette ibrâz eyleye. Fî 9 L. Sene 173 (25 Mayıs 1760).

El-fakîr Hasan kethüdâ-yı vâli-i Adana hâlen

³⁶ Metinde 137 şeklinde yazılmıştır.

Sıra no : 15
Belge no : **A.Ş.S 1, varak 5a**
Tarih : 9 L. Sene 1173 (25 Mayıs 1760)
Konu : Adana valisi kethüdası Hasan Ağa'nın İki Kilise Bucağı Mezraası Mukâta'ası malından 120 kuruşu teslim aldığına dair tezkire.

«An mukâta'a-i mezra'a-i İki Kilise Bucağı be-dest-i Özen Bey çukadâri-i Molla Mehmed mahsûb sene 173.

Asl-ı mâl-ı mukâta'a-i mezbûr guruş 120. yalnız yüz yirmi guruşdur.

Vech-i meşrûh üzere bâlâda mastûr mukâta'a-i mezbûrun yüz yetmiş üç senesine mahsûben asl-ı mâl-ı mukâta'ası olan yüz yirmi guruş tamâmen mûmâ ileyh Mehmed yedinden teslim-i hazine-i hazret-i veliyyü'n-ni'amî olmağla yedine iş bu edâ tezkire verilmiştir. Vakt-i hâcetde ibrâz oluna. Fî 9 L. Sene 173(25 Mayıs 1760).

El-fakîr Hasan kethüdâ-yı vâli-i Adana hâlen

Sıra no : 16
Belge no : **A.Ş.S. 1, varak 5b**
Tarih : 15 L 1173 (31 Mayıs 1760)
Konu : Adana valisi kethüdası Hasan Ağa'nın Kara Çalılık ve Hâzırlı Mukâta'ası malından 71 kuruşu teslim aldığına dair tezkire.

Mukâta'a-i Karaçalılık ma'a Hâzırlı rub' der-uhde-i Halil Ağa Fî 15 L. Sene 173.

Guruş 71 asl-ı mâl-ı mukâta'a vâcibe sene 173.

Yalnız yetmiş bir guruşdur.

Vech-i meşrûh üzere

bâlâda mastûr Adana aklâmı mukâta'âtından Kara Çalılık ma'a Hâzırlı rub' hissesinin bin yüz yetmiş üç senesine mahsûben asl-ı mâl-ı mukâta'ası olan yetmiş bir guruş mültezimi Halil yedinden tamâmen teslim-i hazîne-i hazret-i veliyyü'n-ni'amî olunmağla yedine iş bu edâ tezkiresi verilmişdir ki vakt-i hâcette ibrâz eyleye. Fî 15 L. Sene 173(31 Mayıs 1760).

El-fakîr Hasan kethüdâ-yı vâli-i Adana hâlen.

Sıra no	: 17
Belge no	: A.Ş.S 1, varak 5b
Tarih	: 15 L. Sene 173 (31 Mayıs 1760)
Konu	: Adana valisi kethüdası Hasan Ağa'nın Molla Zimmî Mukāta'ası malından 580 kuruşu teslim aldığına dair tezkire.

Mukāta'a-i Molla Zimmî der-uhde-i Ali Ağa ve Mehmed Ağa ve Ahmed Ağa vâcibe sene 173.

Guruş 580. Asl-ı mâl-ı mukāta'a yalnız beş yüz seksen guruşdur.

Vech-i meşrûh üzere

bâlâda mastûr Adana aklâmından mukāta'a-i mezbûrun yüz yetmiş üç senesine mahsûben asl-ı mâl-ı mukāta'ası olan beş yüz seksen guruş mûmâ ileyhim Ali Ağa ve Mehmed Ağa ve Ahmed Ağa yedinden tamâmen teslîm-i hazîne-i hazret-i veliyyü'n-ni'amî olmağla yedlerine iş bu edâ tezkiresi verilmiştir ki vakt-i hâcetde ibrâz eyleyeler.

Fî 15 L. Sene 173 (31 Mayıs 1760).

El-fakîr Hasan kethüdâ-yı vâli-i Adana hâlen

Sıra no : 18

Belge no : **A.Ş.S. 1, varak 9a**

Tarih : 4 ZA. Sene 1173 (18 Haziran 1760)

Konu : Adana'da valilere mahsus konakların kendisi gelinceye kadar hazırlanması konusunda Adana kadısına, Adana mütesellimi Hasan Ağa'ya ve diğer ilgililere gönderilen buyuruldu.

Hâlen medîne-i Adana'da mesned ârâ-yı şerî'at-ı garrâ efendi hazretleri zîde fazluhu ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Adana mütesellimi Hasan Ağa zîde mecduhu ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân yeniçeri serdârı ve a'yân-ı vilâyet ve zâbitân-ı sâ'ire ve iş erleri zîde kadruhumsuz inhâ olunur ki:

İşbu yevm-i penç-şenbe medîne-i Antakiyye'den nehzat ve hareket ve bi-'avni'l-llâhi Ta'âlâ savb-ı maksûdumuz olan Adana tarafına 'azîmet musammem ve muhakkak olmağla dâ'iremiz halkı için iktizâ eden konakları ber-mûceb ve ber-mu'tâd-ı kadîm hâzır ve âmâde itdürülmek ve saray döşenmesinin dahi tekmîline ihtimâm ve dikkat eylemeniz bâbında tarafımızdan iş bu buyuruldu tahrîr ve isdâr ve hâlen baş çukadârımız Mustafa Ağa ile irsâl olunmuşdur. İn şâ'e Allâhu Ta'âlâ vusûlünde gerekdir ki vech-i meşrûh üzere şimdiden saray döşenmesi için gönderilen buyuruldu mûcebince ber-mu'tâd-ı kadîm ve resm-i müstedîm bilâ noksân döşedilüb tekmîline ihtimâm ve dâ'iremiz halkı için iktizâ eden konakları dahi gönderilen defter mûcebince olageldiği minvâl üzere hâzır ve âmâde etdirilüb tehâvün ve tekâsül birle imrâr-ı evkâtdan mübâ'adet ve mûcib-i buyuruldumla 'amel ve hareket eyleyesiz deyü buyuruldu. Fî 4 ZA. Sene 1173 (18 Haziran 1760).

Sıra no : 19

Belge no : **A.Ş.S. 1, varak 11a**

Tarih : 19 ZA. Sene 1173 (3 Temmuz 1760)

Konu : Adana ve çevresinde dolaşan ve halkın canına, malına zarar veren kapusuz levendâtın zararlarının önlenmesi için Adana valisinden kadı ve diğerlerine gönderilen buyuruldu.

Hâlen medîne-i Adana'da mesned-nişîn-i şeri'ât-ı garrâ faziletlü efendi hazretleri zîde fazluhu ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân Yeniçeri Serdarı zîde mecduhu ve a'yân-ı vilâyet ve iş erleri zîde kadruhum inhâ olunur ki:

Bundan akdem başıboş kapusuz levendât makûlesi ve sâ'ir lusûs-ı eşkiyâ ve haramzâde piyâde ve süvâri leyl ü nehâr bî-hûde geşt ü güzâr ve 'ibâdullâha îsâl-i mazarrat ü hasâret ve nehb ü gasb-ı emvâl 'âded-i kabihaları olduğundan haklarında bi'd-defa'ât mûte'addid evâmir-i celilü's-şânım şeref-sudûr olmağla ol makûle kapusuz levendât ve sâ'ir lusûs-ı eşkiyâ ve haramzâdelerden piyâde ve süvâri gecelerde ve gündüzlerde eyâlet-i mezkûre derûnunda bî-hûde geşt ü güzâr 'ibadullâhın devâbb ve mevâşi ve emvâl ve eşyâsını nehb ü gasb edenleri 'alâ eyyi hâlin ele getirilüb hayyen meyyiten ahz ü girift ve huzûrumuza ihzâr ve hîn-i mu'â-hazelerinde muhârebe ve mukâteleye tasaddî eder olur ise bi'l-ittifâk her birlerine i'ânet ve muhâbere ve mukâtele olunub mâl ve eşyâları katl edenlerin olub ser-maktû'ları ve hayyen ahz edenleri tarafımıza ihzâr olunmak emrinde demleri heder ve mu'âheze olunmak bâbında Dîvân-ı Adana'dan iş bu buyuruldu tahrîr ve ısdâr (boşluk) ve ile irsâl olunmuşdur vusûlünde gerekdir ki vech-i meşrûh üzere haklarında mukaddemen mü'ekked ve müşedded mûte'addid şeref-sudûr olan evâmir-i celilü's-şân mücebince kapusuz başıboş levendât ve sâ'ir lusûs-ı eşkiyâ ve harâmzâdeden piyâde ve süvâri gecelerde ve gündüzlerde geşt ü güzâr ve 'ibâdullâha îsâl-i mazarrat ü hasâret edenler bi'l-ittifâk ahz ü girift ve muhârebeye tasaddî ederler ise birbirlerine i'ânet ve muhâbere ve mukâtele olundukda demleri heder ser-maktû'ları ve hayyen ahz olanları huzûrunda ihzâr olunmak üzere tenbîh ve te'kîdi müş'ir cümle i'lân ü işâ'ât ve mûcib-i buyuruldu ile 'amel ve hareket oluna deyu buyuruldu. Fî 19 ZA. Sene 1173 (3 Temmuz 1760).

Sıra no : 20

Belge no : **A.Ş.S. 1, varak 12b**

Tarih : 1 Z. Sene 1173 (15 Temmuz 1760)

Konu : Adana bahçeleri ve civarında yaşayan Fellâhân zümresine Adana sâkinlerinden Şhirkethüdâsıoğlu Hasan Ağa'nın eskiden olduğu gibi boybeyi olarak atanmasına ilişkin Adana Dîvânı'ndan gönderilen buyuruldu.

Şhirkethüdâsızâde Hasan Ağa'nın Boybeđilik Buyuruldusu.

Kıdvetu'n-nüvvâbi'l-müteşerri'in Adana'da nâ'ibu's-şer' olan efendi zide 'ilmuhu inhâ olunur ki;

Bağçehâ-yı Adana ve civârında ve sâ'ir kurâlarda sâkin Fellâhân zümresinin hâlen Adana sükkânından Şhirkethüdâsı oğlu Hasan Ağa nâm kimesne öteden berü berât-ı şerif-i 'âlî-şân ile boybeyisi olmakdan nâşi iş bu 1173 senesinde ağa-yı merkûm yedinde olan berâtı mücebince tâ'ife-i mezbûre boybeyisi olmak üzere kibel-i şer'den yedine murâsele i'tâ olunduğuna binâ'en Dîvân-ı Adana'dan buyuruldu tahrîr ve ısdâr ve ağa-yı merkûm yedine i'tâ kılındı. Bî-mennihi Ta'âlâ vusûlünde buyuruldumuz düstûrül-'amel tutulmak üzere sicill-i mahfûza kayd ve boybeyilik umûruna mûma ileyhe zabt ve âherden müdâhalesi men' ve şer'le def' oluna. Ve sen ki ağa-yı merkûmsun yedinde olan murâselede buyuruldular mücebince tâ'ife-i mezbûrun boybeyilik umûrunu zabt ve irâ'et edüb ağayân-ı mezbûra hilâf-ı mu'tâd zulm ü ta'addî ve tecâvüzden be-gâyet hazer ve mücânebet eylesesiz deyu buyuruldu. Fî gurre Z. Sene 173 (15 Temmuz 1760).

Sıra no : 21

Belge no : **A.Ş.S. 1, varak 13b**

Tarih : 17 Z. Sene 1173 (31 Temmuz 1760)

Konu : İstanbul'da Özen Bey yanında emanet olarak bulunan eşyaların Süleyman Paşa Hanı'nda Sarraf Anastas'a teslim olunup Adana'da Hacı Ali Ağa'nın konağında Veli Ağa elinden teslim alındığına ilişkin ilmühaber.

Bâ'is-i tahrîr-i terkîm budur ki;

Bundan akdem Âsitâne-i 'aliyyede devletlü Özen (?Uzun) Bey efendimizin 'indinde bâlâda mastûr olan eşyalarımız emânet olub ba'dehu iznimiz ile Süleyman Paşa Hânı'nda sarraf Anastas'a ber-vech-i emânet teslim olunmuş idi. İş bu bin yüz yetmiş üç senesi mâh-ı Zilhicce'nin altıncı yevm-i sebt Adana'da Hacı Ali Ağa'nın hânesinde sarraf tarafından eşyâmız sa'âdetlü Veli Ağa tarafından kendi yedi ile tamâmen ve kâmilen meclis-i müsliminde tarafımıza edâ ve teslim etmekle sened olmak için Veli Ağa'nın yedine iş bu ilmühaber i'tâ olundu. Mine'l-fakîr Es-seyyid Hüseyin ser-turnâ'î.

Şühûdü'l-hâl

El-hâcc Hüseyin

Birâder-i Hasan Ağa

Seyyid Hacı Musa Alemdar

Hacı Ali tâbi'-i Bozzâde

Hasan Ağa bin Sâdıkkâde

Ahmed Ağa Sakallızâde

Avcıoğlu Süleymen Beşe

Bâ-hatem-i Nurullah Paşa Mutasarrıf-ı eyâlet-i Adana

Ve gayruhum

Sıra no : 22

Belge no : **A.Ş.S. 1, varak 15a**

Tarih : 4 M. Sene 1174 (16 Ağustos 1760)

Konu : Seyhan nehri üzerindeki Taşköprü'de iki değirmen yaparak köprüye zarar veren ve rakı içen Seyyid Ali Efendi'nin verdiği zararın durdurulmasına ilişkin Adana halkının arzualidir.

Devletlü 'inâyetlü merhametlü efendim sultânım hazretleri sağ olsun 'arzuhal-i bendeleri budur ki:

Adana'da nehr-i Seyhun üzerinde olan cısr-i kadîme Seyyid Ali Efendi nâm kimesne iki 'adet değirmen binâ ve rabt edüb cısr-i mezkûrun inhidâm ve harâbına bâ'is (ü) bâdî olacağı cümlenin indinde nümâyân olduğundan birkaç def'a arak ile katl-i nüfûsa sebep olmağın merâhim-i aliyyelerinden mercû'dur ki cısr-i mezkûrdan değirmen-i mezkûrları def ü ref ve kal' idüb fukâra-yı müslimîn ve ebnâ-yı sebîlin hayır du'âlarına mazhar olmaları bâbında bâkî emr (ü) fermân devletlü inâyetlü merhametlü sultânım hazretlerindir.

Bende fukâra-i ahâli-i Adana

Sıra no : 23

Belge no : **A.Ş.S. 1, varak 34a**

Tarih : Evâsıt-ı CA. Sene 1174 (19-28 Aralık 1760)

Konu : Hızırlı (Hadırlı) köyü halkının Şehirkethüdâsioğlu demekle tanınan Hüseyin'in ehl-i örfе dayanarak kendilerine yapmış olduğu zulmden şikâyetleri üzerine gönderilen fermandır.

Hızırlı karyesinin Şehirkethüdâsioğlu'ndan da'vâ fermanıdır.

Emîrû'l-ümerâi'l-kirâm kebîrû'l-küberâi'l-fihâm zu'l-kadri ve'l-ihtirâm sâhibü'l-izzî ve'l-ihtişâm el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-a'lâ Adana beylerbeyisi ( ) dâme ikbâluhu ve kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazl Adana ve ( ) kâdısı zîde fazluhumâ tevki'i ref'i-i hümayûn (vâsil olıcak ma'lûm ola ki) :

Hızırlı³⁷ nâm karye fukarâsı sūdde-i sa'âdetime 'arzuhal edüb yine Adana sâkinlerinden mütegalibeden Şehirkethüdâsioğlu demekle meşhûr Hüseyin nâm kimesne ehl-i 'örfе istinâden bin yüz yetmiş senesinde bunların bi-gayrı hakkın cebren ve kahren bin iki yüz guruş akçelerin alub ziyâde gadr ü ta'addî eylediğın bildirüb âher husûsa ta'yîn olunan mübâşir ma'rifetiyle tahsîl ve bi-kusûr alvirilüb ta'allül ve muhâlefet etdirilmeyüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunması bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledikleri ecilden âher husûsa me'mûr mübâşir ma'rifetiyle şer'le görülmesi emrim olmuşdur buyurdum ki sadr-ı a'zam baş silahşörü kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Mehmed ziyâdetü mecduhu menşûr-ı şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzere 'amel âher ihzâr-ı husemâ kılub mukaddemen bir def'a şer'le görülmeyüb fasl olunmayan husûsâtın tamâm hakk-ı 'adl üzere mukayyed olub göresin. İ'lâm olunduğu üzere ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-i kavîmle 'amel edüb âheri vech-i meşrûh üzere mezkûrun hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayrı hakkın cebren aldığı ol mikdâr gurusların ba'de's-sübût hükm edüb mübâşir-i mûmâ ileyh ma'rifetiyle bi-kusûr tahsîl ve alvirilüb ta'allül ve muhâlefet etdirmeyüb icrâ-yı hakk eyleyesiz min ba'd şer'-i şerîfe ve emr-i hümayûnuma mugâyir kimesneye iş etdirmeyüb husûs-ı mezbûr için bir dahi emrim varmalu eylemeyesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılınız. Tahriren fi şehri evâsıt Cemâziye'l-ülâ sene erba'a ve seb'in ve mi'e ve elf.

Be-makâm-ı İslâmbol el-mahrûse.

³⁷ Başlıkta "Hızırlı" yazıldığı halde burada "Hâzırlı" şeklinde yazılmıştır. Bugün, Seyhan ilçesine bağlı "Hızırlı" veya "Hadırlı" mahallesidir.

Sıra no : 24

Belge no : **A.Ş.S. 1, varak 26b**

Tarih : 1174 (1760)

Konu : Adana Mîzân-ı harîr Mukâta'ası'nın 3 senelik yarım hisse kalemiyyesi olan 30 kuruşun Hasan Ağa'dan tam olarak alındığına dair tezkiredir.

Mukâta'a-i Mizân-ı Harîr der-uhde-i Hasan Ağa

Guruş:30

Yalnız otuz guruşdur.

Bâ'isü'l-hurûf budur ki:

Bin yüz yetmiş bir ve yetmiş iki ve yetmiş üç senelerinin bâ-fermân-ı 'âlî matlûb buyrulan 'inâyetlü defterdâr efendi hazretlerinin kalemiyyesi olmak üzere Adana'da vâkı' mizân-ı harîr mukâta'asının üç senelik nisf hisse kalemiyye beher sene on guruş cem'an yekûn otuz guruş akçanın kabzına me'mûr olduğum hasebiyle meblağ-ı mezbûru mukâta'a sâhibi Hasan Ağa yedinden bi't-tamâm ahz ü kabz olunub yedine edâ tezkiresi i'tâ olundu. Vakt-i hâcette ibrâz oluna.

El-fakîr Ahmed çukadâr-ı defterdâr hâliyen M.

Sıra no : 25

Belge no : **A.Ş.S. 1, varak 26b**

Tarih : 1174 (1760)

Konu : Adana Mizân-ı harîr Mukâta‘ası’nın 2 senelik kalemiyesi olan 40 kuruşun mâlikâne mutasarrıfı Hasan Ağa’dam tam olarak alındığına dair edâ tahvîlidir.

Mukâta‘a-i Mizân-ı Harîr der-‘uhde-i Hasan Ağa

Mukâta‘a-i mizân-ı harîr

Guruş:40

Yalnız kırk guruşdur.

Bâ‘is-i hurûf budur ki:

Bin yüz altmış dokuz ve yetmiş senesinde bâ-fermân-ı ‘âli matlûb buyurulan Adana mizân-ı harîr mukâta‘asının devletlü ‘inâyetlü defterdâr efendimizin kalemiyyeleri olmak üzere mâlikâne mutasarrıfı Hasan Ağa yedinden iki senelik mâl-ı kalemiyyeleri olan yalnız kırk guruş Hasan Ağa yedinden tamâmen ve kâmilen ahz ü kabz olunub yedine edâ tahvîli i‘tâ olundu. Gerekdir ki taraf-ı âherden müdâhale olunmayub vakt-ı hâcette ibrâz oluna.

El-fakîr Ahmed çukadâr-ı defterdâr hâliyen.

Sıra no : 26
Belge no : **A.Ş.S. 1, varak 27a**
Tarih : 1174 (1760)
Konu : Öyüklü mezrasının ¼ hisse sahibi olan Şehirkethüdasızâde Hasan Ağa'dan 5,5 kuruş kalemiyyenin tam olarak alındığına dair tezkiredir.

Mukâta'a-i Mizân-ı Harîr der-uhde-i Hasan Ağa

Bâ'is-i tezkire budur ki:

İş bu bin yüz altmış sekizden yetmiş üç senesine gelinceye kadar mahsûb Öyüklü mezra'a-sının rub' hisse ashâbı Şehirkethüdâsızâde Hasan Ağa yedinden defterdâr efendinin kalemiyyesinden rub' hisse kalemiyyeyi beş buçuk guruş altı senelik olmak üzere tamâmen ve kâmilen ahz ü kabz edüb iş bu mûmâ ileyh Hasan Ağa yedine halâs tezkiresi verilmiştir. Gerekdirki hîn-i hâcette ibrâz eyleye.

El-fakîr Ahmed çukadâr-ı defterdâr hâlen.

Sıra no : 27

Belge no : **A.Ş.S. 1, varak 28b**

Tarih : 1174 (1760)

Konu : Adana Dönüm ve Hâne Gümrüğü Mukâta'ası ½ hisse iltizâmının Şehirkethüdâsîzâde Hasan Ağa'ya iltizâm ve tevfiz olduğuna dair Adana Serdârı Mehmed'in temessüküdür.

Vech-i tahrîr-i hurûf budur ki:

İş bu bin yüz yetmiş üç senesinde Adana Dönüm ve Hâne Gümrüğü Mukâta'ası 'uhde-i iltizâmımızda olub mukâta'a-i mezbûrun nısf hissesinin iltizâmını tarafımızdan Şehirkethüdâsîzâde Hasan Ağa'ya ilzâm ve tevfiz olunub sene-i mübârekde merkûm Hasan Ağa mutasarrıf olub iştirâken olmak üzere yedine zabt temessükü i'tâ olundu gerekdir ki mu'tâd ve taht-ı tasarrufunda olub zabt tarafımızdan ve taraf-ı âherden kat'an bir ferd mâni' ve müdâhil ve müzâhim olmaya.

Hâlisü'l-mevfûr? Mehmed Serdâr-ı Adana hâlen

Sıra no : 28

Belge no : **A.Ş.S. 1, varak 35b**

Tarih : 1174 (1760)

Konu : 1760 yılına ait 20 kuruş kalemiyenin Hasan Ağa'dan tam olarak alındığına dair Sadrazam Çukadârı Ahmed'in vermiş olduğu edâ tezkiresidir.

Mukâta'a-i mizân-ı harîr der-'uhde-i Hasan Ağa nısf hisse

El-Cânib: Guruş 20

Vech-i meşrûh üzere bin yüz yetmiş dört senesinde bâ-fermân-ı 'âlî matlûb buyurulan Sadr-ı a'zam efendimizin kalemiyeleri olmak üzere Adana'da vâkı' mizân-ı harîr mukâta'asının nısf hissesine mutasarrıf olan 'izzetlü Hasan Ağa yedinden nısf hisse kalemiyye yalnız 20 guruş akçanın kabzına me'mûr olduğumuz hasebiyle tamâmen ve kâmilen ağa-yı mûmâ ileyh yedinden ahz ü kabz olunmağla yedine edâ tezkire verildi vakt-i hâcetde ibrâz oluna.

El-fakîr Ahmed çukadâr-ı Sadr-ı a'zam hâlen.

Sıra no : 29

Belge no : **A.Ş.S. 1, varak 37b**

Tarih : 21 Receb Sene 1174 (26 Şubat 1761)

Konu : Adana valisinin Payas ve Belen taraflarında görevlendirilmesi üzerine Adana mütesellimliğine Ser-turnayî Hüseyin Ağa'nın getirildiğine dair buyuruldu.

Ser-turnayî Hüseyin Ağa Mütesellimlik Buyuruldusu.

Hâlen medîne-i Adana'da mesned-nişîn-i şerî'at-ı garrâ faziletlü semâhatlu efendi hazretleri zîde fazlulu ve mefâhirü'l-emâcid ve'l-a'yân bi'l-cümle zâbitân ve sâ'ir a'yân-ı vilâyet (ve) iş erleri zîde mecduhum inhâ olunur ki:

İş bu (sene-i) meymenet-nişânda bâ-fermân-ı 'âli Payas ve Beylan câniblerine me'mûriyetimizden nâşi huyâmet-i me'mûriyet birle 'avdet edince(ye) kadar yerimize bir umûr-dîde ve kâr-âzmû(r)de mütesellim nasb ü ta'yîn olunmak lâzıme-i vakt ü hâlden olmağla erbâb-ı istihkâkdan kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân ser-turnayî 'izzetlü Seyyid Hüseyin Ağa mütesellim nasb ü ta'yîn olunduğunu muhbîr buyuruldu, tahrîr ve ısdâr ve yedine i'tâ kılındı. İn şâ'e Allâhu Ta'âlâ mûmâ ileyhi mütesellim bilüb dâ'imâ muvâfik-ı şer' ü kânûn olan re'yiyle 'amel ü hareket birle cüz'î ve küllî tarafına âyid ve râci' olan cürm (ü) cinâyet ve bâd-i hevâya müte'allık vâridâtı ber mu'tâd-ı kadîm ahz ü kabz itdirdesiz ve sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin, sen dahi zâtında merkûz³⁸ olan gayret ve metâneti zuhûra getürüb dâ'imen re'âyâ ü berâyâyı eşkiyâ ve haramzâdeden hıfz ü hırâset ve her bir umûr ve husûsda şer' ve kânûna mürâca'at ve hilâf-ı inhâ zulm ü ta'addiden ziyâde hazer ü mücânebet eylesiz buyuruldu. Fî 21 B. Sene 174 . Kuyide fi 21 min Receb Sene 174 (26 Şubat 1761).³⁹

³⁸ Metinde "mezkûr" şeklinde yazılmıştır.

³⁹ Belge tarihi ile kayıt tarihi arasında bir çelişki bulunmaktadır çünkü ikisi de aynı tarihte görünmektedir.

Sıra no : 30

Belge no : **A.Ş.S. 28, s. 88, b. 133**

Tarih : 1 M. Sene 1175 (2 Ağustos 1761)

Konu : Adana a'yânından Karşızâde Hasan Ağa'nın mâlikâne uhdesinde olan Dünderli 'Âdet-i Ağnâmi Mukâta'ası'nın ve diğer mukata'aların hesapları ile ilgili fermandır.

Düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem müdebbiru umûri'l-cumhur bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimu mehâmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhidu bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidu erkânî'd-devle ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûfi avâtîfi'l-meliki'l-a'lâ Adana eyâleti ilhâkıyla Karaman vâlisi olan vezirim El-hâcc Mehmed Paşa Edâme Allâhu Ta'âlâ iclâlehu ve kıdvetü'l-kuzât ma'denü'l-fazl ve'l-ikelâm mevlânâ Adana kadısı zîde fazluhu ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Der-aliyyemden mübâşir ta'yîn olunan İsmail zîde kadruhu tevkî-i refî-i hümayûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki:

Adana a'yânından Karşızâde Hasan zîde mecduhunun mâlikâne uhdesinde olan Dünderli 'Âdet⁴⁰-i Ağnâmi Mukâta'ası'nın yetmiş beş senesinden yetmiş yedi senesi gâyetine gelince mukayyed olan mâlından gayri ez teslimât olan dört bin beş yüz on guruş ve nısf hissesi mûmâ ileyhın mâlikâne uhdesinde olan mahsûl-i ihtisâb-ı Sis mukâta'asının kezâlik yetmiş beş senesinden yetmiş yedi senesi gâyetine gelince gayri ez teslimât ve havâlât (on) bin üç yüz doksan dört guruş zimmet-i sahihası olub bundan akdem bu makûle ashâb-ı mâlikâne zimmetlerinde olan emval-i mîriyye bakâyâsı bi-eyyi hâlin tamâmen tahsîl ve ba'zı mesârif ve tevzî'ât için Hazîne-i 'âmireme teslim olunmak bâbında mü'ekked ve müşedded emri hümayûnum sudûruna binâ'en mûmâ ileyhın mâlikâne uhdesinde olan mukâta'ateyn-i mezkûreteyn bakâyâsıyla eyâlet-i Adana'da vâkı' sâ'ir mukâta'ât mâlikâne mutasarrıflarının bakâ-yı sahihaları tahsîli bâbında emri şerîf-i 'âlîşânım ısdâr ve mübâşir ile irsâl olunmuşıdi. Gerek ricâl-i devlet-i aliyyemden ve gerek taşralarda sâkin ashâb-ı mâlikâne dahi itâ'at-ı emri 'âlîye müsâbakat ve yetmiş yedi senesi gâyetine değin zimmetleri olan emvâl-i mîriyyeyi edâ ve teslimâta ihtimâm ü dikkat ve tenzilde zimmete müsâra'at etmişler iken mûmâ ileyh kemâl-i ru'ûnet ü huşûnetden nâşi bu vakte gelince zimmetini edâ eylemediğinden ol-tarafda vâkı' sâ'ir ashâb-ı mâlikâne dahi zimmetlerini edâda rehâvet üzere hareket ve bu vakte dek emvâl-i mîriyyenin te'hîrine sebep ve illet olmağla bu def'a dahi aklâm-ı hazinem defterleri kuyûdlarını tetebbu' olunub mukâta'ateyn-i mezkûreteynin yetmiş yedi senesi gâyetine gelince gayri ez teslimât ve havâlât on beş bin dokuz yüz dört guruş zimmet-i sahihasıyla yetmiş sekiz senesine mahsûben ihtimâm-ı re'y ü ma'rifetinle cibâyeti uhdesine kayd olunan Adana eyâleti cizyesinin gayri ez havâlât ve teslimât sekiz bin sekiz yüz seksen bir guruş bakiyyesi ile cem'an yirmi dört bin yedi yüz seksen beş guruş zimmetinde müctemi' olduğu müşîr bir kıta mûmzâ sûret-i

⁴⁰ 'Âdet kelimesi elifsiz olarak "adet" şeklinde yazılmıştır.

defter ihrâc olunmağla sen ki vezîr-i müşârün ileyh sin mûmâ ileyh ba'zı hıdmetinde istihdâm eylemek takrîbiyle himâyet ve sıyânetinde mahmî olmakdan nâşî meblağ-ı mezkûrun tahsili senden matlûb-ı pâdişâhânem olmağla iş bu emr-i şerîf-i 'âlîşânım isdâr ve mübâşir-i merkûm ile irsâl olunmuşdur imdi vusûlünde mûmâ ileyh in zimmetinde olan sâbıkü'z-zikr yirmi dört bin yedi yüz seksen beş gurus Hazîne-i 'âmiremden virilecek ba'zı mesârif-i mühimme ile Enderûn-ı Hümâyûnum hazînesine teslim olunacak nükûd akçalarına tahsîs kılndığına binâ'en mübâşir-i merkûmun yanına sen dahi mahsûs mübâşir ta'yîn ve meblağ-ı mezbûru merkûmdan 'alâ eyyi hâlin çend rûz zarfında tahsîl ve Der-'aliyyeme irsâl ve Hazîne-i 'âmireme teslim itdirmeye bezl-i cell-i himmet eylesin. Şöyle ki bu def'a dahi himâyetine ihtimâ(m) ile edâsında mûmâtele ve müsâhele kaydında olmak ihtimâli olur ise te'dib ve gûşmâl olmaya musâra'at ve sâ'ire 'ibret kılınacağı kendüye tefhîm ve senden matlûb-ı pâdişâhânem olduğu vechile 'alâ eyyi hâlin tamamen tahsîl ve Der-'aliyyeme irsâl ve teslim sarf-ı kemâl-i miknet eylesin ve sen ki kâdı-i mûmâ ileyh sin sen dahi meblağ-ı mezbûrun bir gün evvel ve ihtimâm ve 'arz eylesin ve sen ki mübâşir-i merkûmsun, vezîr-i müşârün ileyh in ma'rifet-müşîrâne ile meblağ-ı mezbûr merkûmdan tamâmen tahsîl olundukda hazîneye rabt ve 'icâleten Der-sa'âdetime götürüb Hazîne-i 'amireme teslim eylemeğe sarf-ı tâb ü tüvân eylemen babında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i

(DEVAMI YOK)

Sıra no : 31

Belge no : **A.Ş.S. 1, varak 37a**

Tarih : 11 Rebi'ü'l-âhir Sene 1175. (9 Kasım 1761)

Konu : Ramazanoğlu Vakfı Mütevellîsi Hamza Bey'in Yeni Han'ın kiracısı Gazioğlu Ebubekir'i atıp yerine Karşlı El-hâc Ali Ağazâde Hasan Ağa'yı getirmesi üzerine verildiği bidirilen imzasız ve şahitsiz olarak yazılan kefalet hüccetidir.

Hamza Bey'e a'yân-ı vilâyetin kefâletidir.

Medîne-i Adana'da olan bi'l-cümle 'ulemâ ve a'yân meclis-i şer'a gelüb Ramazanoğlu Evkâfına mütevellî olan Hamza Bey muvâcehesinde ceddleri evkâfindan olan Yeni Han demekle ma'rûf vakfin müste'ciri olan Gazioğlu Ebubekir Bey'in müceddeden te'mîn-i bilâd için Cezîre-i Kıbrıs'a nefyi için emr-i âli sâdir olmağın vâli-i vilâyet olan devletü Ahmed Paşa ve cümlemiz ma'rifetleriyle ve ma'rifet-i şer'le taht-ı îcârında olan hân-ı mezbûru fesh ve Karşlı El-hâc Ali Ağazâde Hasan Ağa'ya îcâr eyledikde eğerçi mûmâ ileyh Hamza Bey'e merkûm Ebubekir Bey tarafından zarar ü gezend vâkı' olur ise cümlemiz zâminiz ve kefiliz dedikleri iş bu mahalle kayd olundu.

Fî 11 min Rebi'ü'l-âhir sene 1175 (9 Kasım 1761).

Sıra no : 32

Belge no : **D.BŞM.MHF 48/7**

Tarih : 1175/(1761-1762)

Konu : Mütevellâ Karşızâde Hasan Paşa ve Dede Paşazâde El-hâcc İbrahim Paşa'nın Özi'de yanlarında mevcûd bulunub kassâm defterine kayıt olunup kadı marifetiyle satılan eşyaları ve nakit paralarını gösteren listedir.

Ber müceb-i defter-i kassâm

Mütevellâ Karşızâde Hasan Paşa ve Dede Paşazâde El-hâcc İbrahim Paşa mersûmunun Özi'de yanlarında mevcûd bulunub ber muceb-i defter-i kassâm marifetiyle fûrûht olunan eşya bahâları

Karşızâde Hasan Paşa'nın

Dede Paşazâde El-hâcc İbrahim Paşa'nın

eşyâ bahâsı

nükûd ve eşyâ bahâsı

Guruş

Guruş

1005

0360

bahâ-i eşyâ

0412

1500

nükûdu

1417

1860

489 bahâ-i eşyâ

0928

4960,5 nükûdu

5888,5

SAHH.

Sıra no : 33

Belge no : **D.BŞM.MHF 48/7**

Tarih : 1175/(1761-1762)

Konu : Özi Kal'asında vefât eden Adana Beylerbeyisi Karşızâde Hasan Paşa'nın müfredatı defteridir.

Özi Kal'asında vefât eden Adana Beylerbeyisi Karşızâde Hasan Paşa yanında mevcûd olub kal'a-i mezbûr nâ'ibi El-hâcc Hüseyin Efendi'nin memhûr ve mümzâ defteri mücebince zabt olunan nükûd ve ma'rifet-i şer' ve cümle ma'rifetleriyle müzâyededen fûrûht olunan eş-yâsının kemiyet ve müfredatı defteridir

Bükreş cânibi Ser'askeri

6377	2008
<u>5888</u>	<u>2952</u>
489	4960

Sıra no	: 34
Belge no	: A.Ş.S. 49, Sayfa: 60, Belge No: 72
Tarih	: Evahir-i Receb 1183 (27 Mayıs 1769)
Konu	: Adana Valisi Ahmed Paşa'nın hastalığı geçinceye kadar Karşlızâde Alizâde Hasan Ağa'nın mütesellim olarak atandığına ilişkin fermandır.

Karşlızâde Hasan Ağa'nın Mütesellimlik Emri

Mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm, me'âdinü'l-fezâ'il ve'l-ke'lâm Adana eyâletinde vâkı' kuzât ve nüvvâb zîde fazluhum tevkî'-i refî'-i hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Hâlen Adana beylerbeyisi emirü'l-ümerâ'i'l-kirâm Ahmed dâme ikbâluhu ba'zı 'illete ibtilâ hasebiyle mâlikânesine 'azîmet edüb tashih-i mizâc edinceye dek yerine bir mütesellim nasb ve ta'yîni lâ-büdd ve muktezî olduğuna binâ'en Adana sükkânından kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân El-hâcc Alizâde Hasan zîde mecduhu mütesellim nasb ve ta'yîn olunub mütesellimlik-i mezbûru mûmâ ileyhe zabt etdirilmek için emr-i şerîfim sudûrunu istid'â olunmağla vech-i meşrûh üzere 'amel olunmak fermânım olmağın siz ki mûmâ ileyhimsiz mütesellimlik-i mezbûru mûmâ ileyh Hasan zîde mecduhuya zabt ve mîr mîrân-ı mûmâ ileyh tarafına râci' olan â'idât ve tayyârâtı ahz ü kabz etdirilüb mütesellimlik umûruna âherden bir ferdi müdâhale ve mûmâna'at etdirilmemek bâbında fermân-ı âli-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki ( ) hükm-i şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr iden fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'âmil olasız şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kulasız.

Tahrîren fi evâhir şehri Recebi'l-ferd sene selâse ve semânin ve mi'e ve elf . (Evahir-i Receb 1183/ 27 Mayıs 1769)

Be-makâm-ı İslambol el-mahrûse

Fi 26 min Şa'ban Sene 1183

Sıra no : 35

Belge no : **A.Ş.S. 49, Sayfa: 39, Belge No: 45**

Tarih : 12 S. Sene 1183 (17 Haziran 1769)

Konu : Mütessellim Karşızâde Hasan Ağa'ya ve diğer yetkililere Adana'da valilere ve daireleri halkına mahsus olan konakların hazırlanması için buyuruldu.

Medîne-i Adana'da mesned-arâ-yı şerî'at-ı garrâ olan faziletli efendi zîde ilmuhu ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân mütessellimimiz Karşızâde Hasan Ağa ve a'yân-ı vilâyet ve zâbitân ve iş erleri zîde kadrihum inhâ olunur ki:

Makarr-ı hükümetimiz olan medîne-i Adana'ya nuzûlümüz karîb olmağla dâ'iremiz halkının enderûn ve birûn ağalarına iktizâ edecek konaklarının defteri tarafınıza mehterbaşımız ile irsâl olunmağla in şâ'e Allâhu Ta'âlâ vusûlünde ber-mûceb-i defter tarafınıza ma'rifet-i şer' ve cümleliz ma'rifetiyle dâ'iremiz halkının enderûn ve birûn ağalarına iktizâ edecek konakları tertîb ve nuzûl ideceğimiz sarayının ta'mîr ve termîm olunacak mahalleri ta'mîr ve termîm etdirdüb ve döşemesi husûsu öteden berü selefimiz vâlilere ne vech ile olageldi ise ol minvâl üzere bilâ-kusûr tekmîl ve hâzır ve müheyyâ eylemeniz için iş bu buyuruldu tahrîr ve isdâr ve enderûn mehterbaşımız ile irsâl olunmuşdur in şâ'e Allâhu Ta'âlâ vusûlünde gerekdir ki vech-i meşrûh üzere ber mûceb-i defter ma'rifet-i şer' ve cümleliz ma'rifetiyle bir an ve bir sâ'at akdem dâ'iremiz halkına iktizâ edecek konakları tertîb ve nuzûl edeceğimiz sarayın ta'mîr ve termîm olacak mahallerin ta'mîr etdirdüb ve döşemesini öteden berü selefimiz vâlilere olageldiği minvâl bilâ-kusûr tekmîl ve hâzır (ve) müheyyâ eyleyüb mûcib-i buyurulduyla âmil ve hilâfına vaz' ü hareketden ve ihmâl (ve) müsâmahadan tehâşî ve mucânebet eylesüz deyu buyuruldu.

Fî 12 S. Sene 1183 (17 Haziran 1769)

Fî 19 min Safer Sene 1183.

Sıra no : 36

Belge no : **A.Ş.S. 49, Sayfa: 38, Belge No: 44**

Tarih : 24 min Safer Sene 1183 (29 Haziran 1769).

Konu : İfrâz-ı Zu'l-kadriyye re'âyâlarından Uzunlu cemâ'atinin salyânele-
rinden eski voyvodaları Hasan Ağa'ya 1.000 kuruş borçları kaldığına ilişkin verdikleri tahvil.

Uzunlu Cemâ'atinden bâkî emvâl-i mîrî guruş 1000

Yalnız bin guruşdur. Sahh

Vech-i tahrîr-i hurûf budur ki:

Bin yüz yetmiş dokuz ve seksen ve seksen bir senelerine mahsûben İfrâz-ı Zu'l-kadriyye re'âyâlarından Uzunlu cemâ'atinin üzerlerine edâsı lazım gelen mâl-ı mîrî ve salyânelerinden sabıkân voyvodamız fahrü'l-akrân sa'âdetlü Hasan Ağa'ya yalnız bin guruş deynleri kalub meblâğ-ı mezkûru mîr-i aşîret olduğum hasebiyle tahsil edüb ağa-yı mûmâ ileyhe teslim eylemek üzere ba'de'l-edâ ve lâzımu'l-kazâ deynimdir. Bi-mennihi Ta'âlâ minvâl-i meşrûh üzere meblâğ-ı mezkûru cem' ü tahsil ve ağa-yı mûmâ ileyhe teslim eylediğinde tahvîlimiz şakk oluna.

Bende Osman mîr-i aşîret-i Cerid hâlen.

Kuyide Fi 24 min Safer Sene 1183 (29 Haziran 1769).

Sıra no : 37

Belge no : **A.Ş.S. 49, Sayfa: 6, Belge No: 6**

Tarih : 7 RA 1183 (11 Temmuz 1769)

Konu : Hasan Ağa bin El-hâcc Ali Ağa'nın dava vekili sıfatıyla katıldığı bir davanın diyet alınarak sulha bağlandığına dair

Kassâb Bağdadlı Mustafa Beşe'nin hücceti:

Medîne-i Adana mahallâtundan Şeyh Mustafa Mahallesi sükkânından Ali bin Mustafa nâm mecrûh tarafından ibra-i âtiyyü'z-zikri vekili olub vekâleti Atca El-hâcc Mehmed Ağa ve Tellizâde? El-hâcc Mehmed Ağa şahadetleriyle sâbit ve sübût-ı vekâletine hükm-i şer'î lâhık olan fahrü'l-akrân Hasan Ağa bin El-hâcc Ali Ağa meclis-i şer'-i şerif-i enverde medîne-i merkûm mahallâtundan Zimmiyân Mahallesi sükkânından⁴¹ râfi'-i hâze'l-kitâb Mustafa Beşe bin Abdullah nâm kimesne mahzarında bi'l-vekâle şöyle ıkrâr-ı tâmm ve takrir-i kelâm edüb bundan akdem Bâb-ı Tarsus sükunda müvekkilimin sol eline merkûm Mustafa Beşe yatağan tâbir olunur bıçak ile darb ve kat' etmekle külliyyen 'amelden kalmağın müvekkilim mezbûr Ali bir elinin diyeti da'vâ sadedinde olduğundan beynlerine müslimûn-ı muslihûn tavassut edüb *el-sulhü 'akd-i yerfe'u'n-nizâ'* fehvası üzere mü'ekkilim mezbûr Ali'ye 'an-nakdin iki yüz elli guruş ve bir mushaf-ı şerif ve bir kılıç ve bir kapıt çuka nişi ve bir re's bargir virüb ben dahi bi'l-vekâle tamâmen ahz ü kabz edüb müvekkilim mezbûr Ali'nin bir elinin diyetine müte'allık da'vâdan merkûm Mustafa'nın zimmetini bi'l-vekâle ibrâ-i 'âmm râfi'ü'l-hüsâm ile ibrâ ve iskât-ı hakk eyledim dedikde gıbbe't-tasdiki'ş-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu. Hurrîre fi'l-yev-mi's-sâdis min şehri Rebi'î'l-evvel li-sene selâse ve semânîn ve mi'e ve elf (10 Temmuz 1769).

Şuhûdü'l-hâl

Fahrü'l-a'yân Çopurzâde El-hâcc Mehmed Ağa

Karındaşı Musa Ağa

Metinzâde Es-seyyid İbrahim Ağa

Tellizâde El-hâcc Mehmed Ağa

Köşkerzâde Süleyman Ağa

Tüfenkçibaşı Hacı Ahmed Ağa

Seyyid Hüseyin Çelebi bin Hasan

Süleyman Beşe bin İbrahim

El-hâcc Ali bin Ali

Kürt Hasan Ağa

El-hâcc Veli Beşe

Şeyh Fu'alân Seyyid Mustafa

Ser-muhzırân Seyyid Abdurrahman

Ser-kâtib El-hâcc Abdullah Efendi

⁴¹ Mahallesi sükkânından” iki defa yazılmıştır.

Sıra no : 38

Belge no : **A.Ş.S. 49, Sayfa: 59, Belge No: 70**

Tarih : Fi 23 C sene 1183 (23 Ekim 1769)

Konu : Karaisalı ve Cânib-i şehri nahiyelerinin kışlak vergileri Adana Âyanından Karşlı El-hâcc Ali Ağazâde Hasan Ağa'ya bin guruşa der-uhde ve iltizâm olunduğuna dair buyuruldu.

Hasan Ağa'nın kışlak buyuruldusudur.

Hâlen Karaisalı ve Cânib-i şehri nâ'ibleri Efendiler zîde ilmuhu inhâ olunur ki:

İş bu bin yüz seksen iki senesine mahsûben kazâ-i mezbûrların otundan ve suyundan müntefi' olan kışlak hânelerinin ber vech-i mu'tâd rûsûm-ı kışlaklarının vakti hulûl edüb kazâ-i mezbûrlardan sene-i sâbık mu'tâd-ı kadîm olan bin guruş rûsûm-ı kışlaklarının bir sâ'at mukaddem cem' ve tahsîli ve taraf-ı mîrîye teslim olunmak üzere hâlen Defterdâr-ı şikk-ı evvel tarafından kabzına me'mûr çukadâra edâ ve teslim olunmak üzere tarafımıza hitâben şeref-rîz-i vürûd eden emr-i 'âlî mücebince ber minvâl-i muharrer rûsûm-ı kışlağı cem' ve tahsîl ve kabza me'mûra edâ ve teslim eylemek üzere hâlen Adana a'yânından Karşlı El-hâcc Ali Ağazâde Hasan Ağa'ya bin guruşa der-uhde ve iltizâm olunmağla Dîvân-ı Adana'dan iş bu buyuruldu tahrîr ve ısdâr (boş) ve irsâl olunmuştur. İn şâ'e Allâhu Ta'âlâ vusûlünde vech-i meşrûh (üzere) 'amel ve hareket ve hilâfından be-gâyet tehâşî ve mücânebet ve mücib-i buyurulduyla 'âmil olasız deyu buyuruldu.

Fi 23 C. Sene 1183 (23 Ekim) 1769

Kuyide fi 5 min Şa'ban Sene 1183 (4 Aralık 1769).

Sıra no : 39

Belge no : **A.Ş.S. 49, Sayfa: 59, Belge No: 71**

Tarih : 25 C. Sene 1183 (25 Ekim 1769).

Konu : Karaisalı ve Cânib-i şehh nahiyelerinin kışlak vergileri Adana A'yanından Karşlı El-hâcc Ali Ağazâde Hasan Ağa'ya 1.000 kuruşa der-uhde ve iltizâm olunup parasının tamâmen alındığına dair Ahmed Paşa'nın verdiği tahvil.

Hasan Ağa'ya Ahmed Paşa ('nın) verdiği tahvil

Bâ'is-i tahrîr-i hurûf budur ki:

Hâlen nâ'ibleri Efendiler zîde ilmuhu inhâ olunur ki:

Bin yüz seksen iki senesi eyâlet-i Adana'da vâkı' Karaisalı ve Cânib-i şehh nahiyelerinin rüsûm-ı kışlaklarını ber-mu'tâd-ı kadîm hâlen Adana a'yânından Hasan Ağa'ya bin guruşa der-uhde olunub bedel-i iltizâm olan bin guruşu ağa-yı mûmâ ileyh tarafından tamâmen ahz ü kabz olunub zimmetinde bir akça ve bir habbe kalmayub ve Yüregir kazâsında vâkı' beylik öşrden dahi kırk kile hinta ve koza tarafımıza edâ ve teslim olunmağla kabzını müş'ir iş bu halâs tezkiresi tahrîr ve ağa-yı mûmâ ileyh yedine i'tâ olunmuşdur vakt-i hâcetde ibrâz olunub tarafımızdan ve taraf-ı âherden kimesne müdâhale eylemeyeler. Fî 25 C sene 1183.

El-fâkir Es-seyyid Ahmed mîr mirân-ı Adana hâlen.

Kuyide fi 5 min Şa'bân Sene 1183

Sıra no : 40
 Belge no : **D.BŞM.d. 04043**
 Tarih : 5 Ş. Sene 1183 (4 Aralık 1769)
 Konu : Adana mutasarrıfı Karşızâde Hasan Paşa hazretlerinin masraf defteridir.

Hâlen Adana mutasarrıfı devletlü Karşızâde Hasan Paşa hazretlerinin mesârif defteridir Evanis yediyle mesârifdir. Fî 5 Ş sene 1183.

(MASRAF) (GURUŞ)

Kâ'im-makâm Paşa hazretlerine	5500
Re'isü'l-küttâb Efendi hazretlerine	500
Re'isü'l-küttâb Efendiye tuğ câ'izesi	250
Resm-i kısmet-i Murad Monla Efendi	650
Portakal Hüseyin kullarına harcırah için	200
Yekûn	7100
Raht kesme bahâ	1300
Karsak Kontoş kürk	157
Karsak nafesi bedeli	82,5
Kontoş ve cebe Hazec Usta'dan	6
Raht sandıklarına ve mesârif-i sâ'ire	4,5
Yekûn	8650
Taykur ma'a dizgin	6
Kontoş çukası zirâ' 4 rub' 6	24
Cebe Germsûdî	9
Kaddâre ve reşîme ağı	2,5
Tuğlar	45
Yekûn	8736,5
Sîm divâd 'aded 2 kıymet 12 guruş 43 para 7	131
Sancak ve 'alem büskleri	70
Sancak ve bayraklar	1200
Yekûn	10137,5
Mehterhâne için	87
Terziye	61
Yekûn	10285,5
Teslîm-i ihrâc	10250
Yekûn	35
Teslîm ihrâc	35,5
Yekûn	00000

Sıra no : 41

Belge no : **A.Ş.S. 49, Sayfa: 28, Belge No: 32**

Tarih : Fi 22 Şaban Sene 1183 (21 Aralık 1769).

Konu : Mütessellim Karşızâde Hasan Ağa'nın kazâların birinci taksit vergisi 1.810 kuruşun harcama kalemlerine ilişkin tutanak. (Birinci şahit Hasan Ağa'nın kardeşi Adana Müftüsü Hüseyin Efendi'dir).

İş bu bin yüz seksen üç senesine mahsûb kazaların taksit-i ûlâsı olmak üzere 1810 guruş sa'adetlü mütessellim Hasan Ağa'ya imzalı defterden havâle bin iki yüz üç guruş ber-mu'tâd-ı kadîm surre-i hümâyûn nef'i için verilmek beş yüz guruş ve altı yüz yedi guruş menzîlcilik taksît-i sânisine mahsûb olmak üzere menzîlcisine havâle cem'an bin sekiz yüz on guruş cümle ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le mahallerine havâle olunduğu kayd şod.

Fi 22 min Şaban Sene 1183 (21 Aralık 1769).

Şuhûdü'l-hâl

Fahrü'l-'ulemâ Eş-şeyh El-hâcc Hüseyin Efendi El-müfti be-Adana

Vâ'izzâde El-hâcc Ali Efendi

Yeğenzâde Mehmed Efendi

Abayzâde Mehmed Efendi

Şeyhzâde Şaban Efendi

El-hâcc Abdurrahman Ağa

Atca El-hâcc Mehmed Ağa

Çopurzâde Seyyid Musa Ağa

Mîr-i muhterem Ali Bey

Molla Ahmed Mustafa Ağa

Sıra no	: 42
Belge no	: BOA, Cevdet Belediye, Gömlek no:6613-1
Tarih	: Gurre-i N. Sene 1183 (29 Aralık 1769)
Konu	: 1768 Osmanlı-Rus harbi sebebiyle Rumeli'de ve İstanbul'da zahire

sıkıntısı çekildiğinden, Adana Beylerbeyi Karslızâde Hasan Paşa'ya ve diğer yetkililere Adana'dan zahire temin edilip gönderilmesi için hüküm.

‘Avâtuf-ı aliyye-i hüsvâneden rütbe-i mîr mîrânî ile bu def‘a Adana eyâleti tevcîh olunan Karslızâde Hasan Paşa dâme ikbâluhuya ve Adana kadısına ve eyâlet-i mezbûrede vâkı‘ kazâların kuzât ve nüvvâbına ve bir husûs için mübâşir ta‘yîn olunan (boşluk) zide kadruhuya hüküm ki:

Âsitâne-i sa‘âdetimde sâkin olan ‘ibâdu’l-İllâhın akvât-ı yevmiyyeleriçün beher sene nehr-i Tuna ve sevâhil-i Bahr-ı siyâh câniblerinden müstevfî zehâ’ir nakl olunugelmiş iken iş bu sene-i mübâreke de a‘dâ-yı dîn üzerine sefer-i hümâyûn-ı nusret-makrûnum vukû‘una binâ‘en ol havâlide tecemmü‘ ve ihtîşâd eden ‘asâkir-i İslâm ta‘yînâtları için ol havâlide külliyyetlü zahâ’ir cem‘ ü iddihâr olunmakdan nâşî Âsitâne-i sa‘âdetime tevârüd eden zahîre rütbe-i kifâyeden olub sevâhil-i Bahr-ı sefide fi’l-cümle semt olan mahallerden birer mikdâr zahâ’ir celb ü nakli mühimm ve muktezî ve Adana eyâleti zahîre ma‘deni bir mahall olmağla mübâya‘ası sâ‘ireye kıyâsen beher kilesi altmış akçeden icâb eden bâhâsı ‘an nakdîn ashâbına verilmek şartıyla eyâlet-i mezbûrede vâkı‘ kazâlardan üç yüz bin kile hinta mübâya‘asına mîr mîrân-ı mûmâ ileyh ta‘ahhüd etmekle muktezâ-yı ta‘ahhüdü üzere üç yüz bin kile hinta mîr mîrân mûmâ ileyh ma‘rifeti ve ma‘rifet-i şer‘ ve mübâya‘acı-i mûmâ ileyh ma‘rifetiyle ta‘dîl ve tesviye kavâ‘idine ri‘âyet olunarak eyâlet-i mezbûre dâhilinde vâkı‘ kazâlara tevzî‘ ve semt ve münâsib olan iskelelere nakl etdirilmek üzere iskeleleri temyîz ve tertîb olunub zahâ’ir-i kaziyenin Âsitâne-i sa‘âdetime nakli için iktizâ eden sefâ’in Âsitâne-i sa‘âdetimden irticâr ve irtisâl olunmak için zahâ’ir-i kaziyeye kaç ‘aded iskelelere tesyîr olunacaktır ve her bir iskeleye ne mikdâr zahîre nakl olunacaktır gereği gibi tashîh ve tahkîk ve zahâ’ir-i mezbûrenin tevzî‘ defterleriyle ma‘ân Âsitâne-i sa‘âdete irtisâl olunduktan sonra zahâ’ir-i kaziyenin yerli yerinden cem‘ ü tahsiline mübâşeret olunmak üzere zahâ’ir-i mezbûrenin icâb eden yüz elli bin gurûş bâhâsının bu def‘a ‘ale’l-hesâb elli bin gurûşu Hazîne-i ‘âmîremden ifrâz ve ‘an nakdîn mübâya‘acı-i mûmâ ileyhe teslim ve ol tarafa irtisâl olunub mâ‘adâ yüz bin gurûşu dahi tevzî‘ defterinin Âsitâne-i sa‘âdetime ve vürûdunda irtisâl olunmak üzere ol dahi zahâ’ir-i mezbûrenin bir gün akdem tevzî‘ ve tahsiline mübâşeret olunmak fermânım olmağın husûsunda? iş bu emr-i celîlü’l-kadrim ısdâr (boşluk) ile irtisâl olunmuşdur imdi vusûlünde sen ki mîr-mîrân-ı mûmâ ileyhsin keyfiyet-i hâl ma‘lûmun oldukda muktezâ-yı ta‘ahhüdün üzere zikr olunan üç yüz bin kile hintayı ma‘rifetin ve ma‘rifet-i şer‘ ve mübâya‘acı-i mûmâ ileyh ma‘rifetiyle eyâlet-i mezbûre kazâlarına tevzî‘ ve taksîm ve memhûr ve mûmzâ tevzî‘ defterlerini ahz ve zahâ’ir-i mezbûre kaç ‘aded iskelelere nakl olunacak ise isim ve resimleriyle iskeleleri tertîb ve her iskeleye ne mikdâr vaz‘-ı zahîre

nakl olunacağını tahrîr ve defter edüb zahâyir-i mezbûrenin tevzî' olunduğunu icâleten ve müsâra'aten mûmzâ tevzî' defterleri iskeleler tertûbleriyle ma'ân Âsitâne-i sa'âdetime 'arz ü i'lâm eyledikten sonra beher kilesi altmışar akçeden îcâb eden bâhâsı mîrîce verilüb? yedinde olan akçeden 'an nakdîn ashâbına verilmek şartıyla mübâya'a ve tahsiline bezl-i vus' ü makderet eyleyesiz ve sen ki mübâya'acı-i mûmâ ileyhîsin zahâ'ir-i mezbûre bâhâsından 'an nakdîn sana teslim olunan altı bin gurûşdan mâ'adâ bâki' kalan yüz bin gurûşu dahî tevzî' defterleri vürûdunda tarafına irsâl olunacağı ma'lûmun oldukda 'ale'l-hesâb yedine i'tâ olunan altı bin gurûş ile zahâ'ir-i mezbûrenin mübâya'asına mübâşeret ve bir gün akdem tekmîline ihtimâm ü dikkat eyleyesin ve siz ki kuzât ve nüvvâb-ı şerî'at-şi'ârımsız sizler dahi mûcib-i emr-i şerîfim üzere 'amel ve hareket eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî gurre N. Sene 1183 (29 Aralık 1769).

Cânib-i Mevkûfât

Sıra no	: 43
Belge no	: C.DH/14929
Tarih	: Evail-i N. Sene 1183 (29 Aralık 1769- 7 Ocak 1770)
Konu	: Karşızâde Hasan Ağa'ya mirmiranlık rütbesi verilmesi.

Bu def'a müceddeden rütbe-i mîr-mîrânî ile kadr ü şâmî terfî ü i'lâ kılunub Adana eyâleti kendüye tevcîh ü ihsânım olan Hasan dâme ikbâluhuya hüküm ki:

Sen ki mûmâ ileyhsin sen yarâr ve nâmdâr ve hıdemât-ı dîn ü devlet-i 'aliyyemin te'diye-sine sâhib-i liyâkat ve iktidâr olub 'âtfet ve iltifât-ı şâhâneme ahrâ ü şâyân olduğunu düstûr-ı ekrem müşîr-i efham nizâmü'l-âlem nâzım-ı menâzîmü'l-ümem vezîr-i a'zam-ı sûtûde-şiyem ve vekîl-i mutlak-ı kaviyyü'l-himem El-hâcc Halil Paşa Edâme Allâhu Ta'alâ iclâlehu ve zâ'ifu bi't-te'yîd iktidârehu ve ikbâlehu mukaddemen inhâ ve hakkında mekârim-i bî-gaye-i hüsrevâ-nem erzânî kılınmasını iltimâs eylediğine binâ'en mükemmel ve müretteb güzîde ü müntehâb kapun halkı ve eyâlet 'askeri ile sefer-i hümâyûnuma 'azîmet ve ibtidâ-yı nevrûz-ı firûzda ordu-yı zafer-bûyımında bulunmak ve eyâlet dâhilini ve hüccâc-ı müslimîni gereği gibi mazarrat-ı eşkiyâdan muhâfaza ve hırâset ve ahâlî-i memleketi te'mîn ve muhârese ve sıyânet eylemen şartıyla 'avâtîf-ı 'aliyye-i mülûkâne ve 'avârif-ı seniyye-i pâdişâhânemden şeref-rîz-i sudûr olan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnum ve müceddeden rütbe-i mîr mîrânî ile Adana Eyâleti sana tevcîh ve ihsânım olmağla me'mûriyetini şâmil iş bu emr-i şerîfim isdâr ve (boşluk) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde şürû-ı tevcîhin üzere yarâr ve bahâdır ve darb ü harbe kâdir mükemmel ve müretteb kapun halkını ve eyâlet 'askerini tehiyye ve ihzâr ve mazarrat-ı harâm-zâde ve eşkiyâdan hıfz ü sıyânet memleketi ve hüccâc-ı müslimîni ve te'mîn ve vikâyet ahâlî ve fukarâ-yı ra'îyyeti nasb ideceğin mütesellimine bir hoşca tenbih ü te'kide ihtimâma ibtidâr eyledikten sonra ber vech-i muharrer kapun halkı ve eyâlet 'askeri ile hareket ve esnâ-yı râhda etba' ve âdemlerini gereği gibi zabt ü rabta dikkat birle me'kûlâtını fukâradan meccânen almayup bir ferde zulm ü ta'addiden be-gâyet mücânebet iderek ve senden kimesne âzurde ü remîde olmayarak reh-i râstdan ibtidâ-yı nevrûz-ı firûzda ordu-yı hümâyûnumda mevcûd bulunmağa müsâra'at ve ba'del-vürûd senden me'mûl ve muntazır olan âsâr-ı razîyye ve etvâr-ı marziyeyi icrâya ve uğur-ı dîn ü devlet-i 'aliyyemde hıdemât-ı makbûle ve harekât-ı mergûbe izhârına bezl-i cell-i himmet ve sadra'zâm ve bedr-i efhâm müşârûn ileyhin hakkında olan hüsn-i şahâdetini tasdik ve tahkîka sarf-ı küll-i miknet eylemen bâbında buyuruldu. SAHH.

Evail N. Sene 1183.

Sıra no : 44

Belge no : **C.BAHRİYE/6089**

Tarih : 09 ZA. Sene 1183 (25 Şubat 1770)

Konu : Adana Beylerbeyisi Hasan Paşa'dan 1770 yılı cizyesine mahsuben 11.387,5 teslim almış olan El-hâcc Ali Ağa'nın yolların tehlikeli olması sebebiyle bu parayı Adana Kalesi'nde emanete koyduğuna ilişkin Adana kadısının arzı.

Der-i devlet-mekîne 'arz-ı dâ'i-i kemîne budur ki:

Bin yüz seksen üç senesine mahsûben Adana cizyedârı olan hâlen eyâlet-i Adana Beylerbeyisi Hasan Paşa hazretlerinden sene-i mezbûra mahsûben cizye mâlından olmak üzere on bir bin üç yüz yetmiş sekiz buçuk (11378,5) guruşu Bahr-i sefid kalyonu mevâcibine verilmek üzere Dergâh-ı 'âlî gediklülerinden kabzına mübâşir ta'yîn buyurulan El-hâcc Ali Ağa kulları medîne-i Adana mahkemesinde şöyle tahrîr-i kelâm eder ki:

Mübâşiriyetim hasebiyle mîr mîrân-ı mûmâ ileyh yedinden meblağ-ı mezbûrdan on bir bin üç yüz yetmiş sekiz buçuk guruşu tamâmen ahz ü kabz eyledim. Yollar muhâtara olmak hasebiyle irsâline ictisâr olunmayub ve mu'temedün 'aleyh mahallerden poliçe dahi imkânı olmamağla hâlen rahye?-i umûr-ı âhere me'mûriyetim hasebiyle medîne-i mezbû(re)ye 'azîmetimiz mühim olduğu ecilden meblağ-ı mezbûru iki yük hazîne bağlayub cümle mâ'rifeti ve ma'rifet-i şer'le kavî sanduğa vaz' ve Adana kal'ası dizdârının konağına vaz' olunduğunu der-i devlet-medâra i'lâm ediver deyu ilhâh ve iltimâs etmeleriyle pâye-i serîr-i aslâya 'arz ü i'lâm olundu. Bâkî emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir. Hurre fi'l-yevmi't-tâsi min şehri Zi'l-ka'de sene selâse ve semanîn ve mi'e ve elf.

El-'abdü'd-dâ'î li'd-devleti'l-'aliyyeti'l-'Osmaniyye

El-hâcc İbrahim El-kâdı bi-medîneti Adana.

Sıra no : 45

Belge no : **C.AS/49515**

Tarih : Fî evâ'il-i ZA. Sene 1183 (26 Şubat-7 Mart 1770)

Konu : Adana beylerbeyiği görevi verilen Karşlızâde Hasan Paşa'nın kapusu halkından ve eyâlet askerinden ayrı olarak 1.000 nefer süvari ile İlbahar'da orduda hâzır bulunması ve yerine bir mütesellim ataması için hüküm.

Adana Beylerbeyisi Hasan dame ikbâluhuya ve eyâlet-i Adana'da vâkı' kuzât ve nüvvâba hüküm ki:

Sen ki mîr mirân-ı mûmâ ileyhsin mükemmel ve müretteb kapun halkından mâ'adâ kendü mâlından bin nefer güzîde ve muntehab ve müselleme süvari tahrîr ve anları ve eyâlet 'askerini istishâb ve evvel bahâr-ı hüceste-âsârda ordu-yı hümâyûnuma mülhak olmak şurût-ı me'mûriyetin emr-i şerîfimde ifâde ve tefhîm olunmuşidi ve el-hâletü hazîhi vakt-i mev'ûd kudûm ü duhûl ve senin bir kadem akdem mahall-i me'mûruna vusûlün matlûb-ı şâhânem olmağın isti'câlen ve ikdâmen iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boşluk) ile irsâl olunmuşdur imdi vusûlünde şurût-ı tevcîhin üzere mükemmel ve muntazam kapun halkı ve mâlından tahrîr ideceğın bin nefer güzîde müselleme ve muntehab süvârîyi ve bilâ-izn ü fermân vilâyetlerine varub sevk ve tesyîrlerine ordu-yı hümâyûnum tarafından emr-i şerîfim irsâl ve tekrar isti'câl olunan Adana eyâletın zu'amâ ve erbâb-ı timârını ma'iyetine alub ve eyâlet 'askerinden 'azîmetde tekâsül idenlerin nân paraları ref' ile kanâ'at olunmayub üç senelik mahsûlleri tahsîl ve kendülerinin cezâları icrâ ve tenkîl olunacaklarını tefhîm ve mazarrat-ı eşkiyâdan hıfz ü sıyânet, memleketi ve hüccâc-ı Müslimîni ve te'mîn-i ahâli ve ra'iyeti nasb ideceğın mütesellimine gereği gibi tenbih ve te'kid birle kapun halkı ve bin nefer süvârî ve eyâlet 'askeriyle hareket ve hilâl-i tarîkde âdemlerini zabt ü rabta dikkat ve me'kûlâtını meccânen almayub bir ferd senden ve âdemlerinden âzûrde olmayarak reh-i râstdan serî'an ve 'âcilen ordu-yı hümâyûnuma vusûl ü lühûka müsâra'at ve te'hîr ü tevakkufdan ve yolda ayak sürümekden gâyetü'l-gâye hazer ü mücânebet ve siz ki mevlânâ-yı mûmâ ileyhimsiz siz dahi mîr mirân-ı mûmâ ileyh ile bi'l-ittifâk eyâlet 'askerinin sevkine mezîd-i ihtimâm idüb ser-mû hilâfına rızâ ü cevâzdan ve eyâlet 'askerinden 'övr ü bahâneyle bir ferdin vilâyetlerinde kalmasından be-gâyet ihzâr ü ictinâb eylemeniz bında buyuruldu. SAHH.

Fî evâ'il ZA. Sene 1183.

Sıra no : 46

Belge no : **Cevdet Mâliye 17803-1**

Tarih : 9 M. Sene 1185 (24 Nisan 1771)

Konu : Adana Beylerbeyisi iken Özi'de vefât eden Karşızâde Hasan Paşa'nın devlete olan borcu karşılığında Adana'da bulunan mallarının müsâderesi hakkında buyuruldu ve ferman.

SAHH

İzzetlü Defterdâr Efendi

Bundan akdem Adana Beylerbeyisi iken sefer-i hümâyûnda vefât eden Hasan Paşa'nın cânib-i mirîye olan düyûnu mukâbili Adana'da mevcûd olan emlâk ü eşyâ ve zahâir ve emlâki taraf-ı mirîden zabt ü tahrîr olunmak bâbında çend mâh mukaddem emr-i 'âlî ısdâr ve hâssa silahşörlerinden Dâyezâde ile mahalline irsâl olunub ancak husûs-ı mezkûrdan bu âna dek bir haber ve eser zuhûr etmemekle imdi müteveffâ-yı mûmâ ileyhın ol tarafda mevcûd olan emvâl ü eşyâ ve ism-i mâl itlâk olunur her nesi var ise mukaddemen sâdır olan emr-i 'âlî mücebince zabt ü temhîr birle mazmûn-ı emr-i şerîfin icrâsına müsâra'at olunmak bâbında isti'câli hâvî mü'ekked fermân-ı celilü's-şân ısdârına ibtidâr eylesesiz deyü buyuruldu

9 M. Sene (1)185

Defterden fermân olundu

Adana Beylerbeyisi olub Özi Kal'ası muhâfazasında iken bundan mukaddemce vefât eden Karşızâde Hasan Paşa'nın hayatında mâlikâne 'uhdesinde olan 'âdet⁴²-i ağnâm-ı Nâhiye-i Dündarlu ve ihtisâb-ı Sis mukâta'alarıyla iltizâmen 'uhdesinde olan mir mirân-ı Haleb mukâta'ası cizyesi ve sinîn-i muhtelifeye mahsûben cibâyet ve tahsîli 'uhdesinde olan Adana cizyesi ve Adana Sancağı'nın zu'amâ ve erbâb-ı timârı sıbyân ve mütekâ'idinin cebelü bedeliyeleri mâllarından gayr-ı ez teslimât doksan dokuz bin yetmiş yedi guruş ve ordu-yı hümâyunum hazînesinden ber-vech-i karz ahz edüb zimmetinde kalan yirmi bin guruş ki min haysi'l-mecmû' cânib-i mirîye yüz on dokuz bin yetmiş yedi (119.077) guruş düyûn-ı mirîyesi olub düyûn-ı mezkûresinin istifâsı müteveffâ-yı mûmâ ileyhın cüz'î ve küllî muhaleffâtı ve Adana eyâletinden mûmâ ileyhe mu'ayyen olub ile'l-vefâtihî mâlik ve mutasarrıf olduğu emvâl ü eşyâ ve menâzil ü dekâkin ve sinâ'a ü akâr ve çiftlik ü tarla ve bağ ü bağça ve hayvanât ve ecnâs-ı zahâ'ir ü hubûbât ve sâ'ir hasıs ü nefis ve zarîf ü selis cüz'î ve küllî kaffe-i terike ve 'âmme-i muhaleffâtı ile zimem-i nâsda olan alacakları ma'rifet-i şer' ve mübâşir-i mûmâ ileyh ma'rifetiyle cânib-i mirîden zabt ü temhîr ve tahrîr ve defter ve müddet-i cibâyetinde Adana mansıbı hâsılâtundan müteselliminin zimmetinde olan 'âidât-ı menâsıbın dahî hesâbı rü'yet ve mikdârı tashîh ve ol dahi sebt-i defter olunduktan sonra eyâlet-i mezbûreden müteveffâ-yı mûmâ ileyhe 'â'id

⁴² Metinde "âded" şeklinde yazılmıştır.

olub el-yevm zimem-i ahâlîde olan otuz üç bin (33.000) guruş imdâd-ı seferiyye akçesini dahi tevzî ve taksîm ve birkaç gün zarfında tahsîl ve müteveffâ-yı mûmâ ileyhîin düyûn-ı mîriyyesine inzimâmen? muhallefâtı tarafdârıyla ma'an Âsitâne-i sa'âdetime irsâl ve tesyîr olunmak fermânım olmağın iş bu emr-i celilü'l-kadrim ısdâr ve ( ) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vüsûlünde sen ki vezîr-i müşârûn ileyhîsin müteveffâ-yı mûmâ ileyhîin düyûn-ı kesîresinin istifâsı mevâdd-ı mezkûrenin zabt ü tahsiline menût olduğu ma'lûmun oldukda müteveffâ-yı mûmâ ileyhîin müştereken nefsi Adana'da ve gerek elviye ve nevâhisinde vâkı' olub ile'l-vefâtihi mâlik ve mutasarrıf olduğu emvâl ü eşyâ ve menâzil ve dekâkin ve sinâ'a ve akâr ve çiftlik ve tarla ve bağ ve bağçe ve hayvanât ve ecnâs-ı zahâ'ir ve hubûbât ve sâ'ir cüz'î ve küllî ism-i mâl ıtlâk olunur 'âmme-i terike ve kâffe-i muhallefâtı ve zimem-i nâsda olan alacakları ve menâsıbı hâsilâtından müteselliminin makbûzâtı inzimâm-ı re'y ü ma'rifetin ve ma'rifet-i şer' ve mübâşir-i mûmâ ileyhî ma'rifetiyle tefîş ve tefahhus ve bir helâli ve bir akçesi mektûm ve münî kalma- mak şartıyla 'alâ eyyi hâlin cümlesini zâhire ihrâc ve yegân yegân tahrîr ve defter ve Adana eyâletinden müteveffâ-yı mûmâ ileyhe 'â'id olan otuz üç bin (33.000) guruş imdâd-ı seferiyye akçesinin dahi eyâlet-i mezbûre ahâlisine tevzî ve taksîm ve müteveffâ-yı mûmâ ileyhîin düyûn-ı mîriyyesine mahsûben cânib-i mîrî için cem' ü tahsîl etdirüb muhallefâtı defterleriyle ma'an Âsitâne-i sa'âdetime irsâline bezl-i cell-i himmet ve sarf-ı küll-i miknet eylesesin ve sen ki mübâşir-i mûmâ ileyhîsin bâlâda tafsîl olunduğu üzere müteveffâ-yı mûmâ ileyhîin ism-i mâl ıtlâk olunur kâffe-i terike ve 'âmme-i muhallefâtım ve zimem-i nâsda olan alacakları ve mütesellimi zimmetinde olan akçeleri ve vezîr-i müşârûn ileyhîin inzimâm-ı re'y ü ma'rifetin ve ma'rifet-i şer' ve ma'rifet ve mübâşeretinle 'alâ eyyi hâlin zâhire ihrâc ve bir helâli gerü kalmamak şartıyla cümlesini tahrîr ve defter ve otuz üç bin guruş imdâd-ı seferiyye akçesini dahi eyâlet-i mezbûre ahâlisinden tahsîl ve muhallefât defterleriyle ma'an Âsitâne-i sa'âdetime irsâl ve isâline müsâra'at eylesesin ve sen ki mevlânâ-yı mûmâ ileyhîsin sen dahi mûcib-i emr-i şerîfim ile 'amel ve hareket eylesesin deyü Fî 3 N. Sene 1184 târihinde Adana vâlisi Vezîr Mehmed Paşa'ya ve Adana kâdisına ve bu husûs için Der-'aliyyemden mübâşir ta'yîn olunan ( ) zîde mecduhuya hitâben emr-i şerîf verildiği mukayyedir. Fermân devletlü 'inâyettlü sultânım hazretlerindedir.

Sıra no : 47

Belge no : **A.E/248-1**

Tarih : 11 M. Sene 1185 (26 Nisan 1771)⁴³

Konu : Adana Beylerbeyisi iken Özi'de vefât eden Karşızâde Hasan Paşa'nın devlete olan borcu karşılığında Adana'da bulunan mallarının müsâderesi sırasında Adana halkı ve ailesi borcu ödemeyi kabûl ettiği halde sonradan Yeniçerilik iddiasında bulunarak ödeme yapmadıkları ve Adana ulema ve a'yanının dahi bunlarla işbirliği içinde olduklarına ilişkin valinin mektubu ve kadı i'lâmının havi telhis ve ferman.

Bundan akdem Adana Sancağı mutasarrıfı iken vefât eden Karşızâde Hasan Paşa'nın mâl-ı muhallefâtı düyûn-ı mîriyyesiçün zabt olunmak bâbında sâdır olan emr-i'âli ile mübâşir ta'yîn olunan hâssa silâhşörlerinden Süleyman Ağa kullarıyla Adana'ya vârid ve müteveffâ-yı merkûmun mâl-ı muhallefâtı tahrîr ü müte'ahhid olduklarında mübâşir-i merkûm 'avdet eyledikde bu def'a müceddeden müte'addid evâmir-i 'aliyye ile ağa-yı mûmâ ileyh ta'yîn olunub müteveffâ-yı mûmâ ileyhin zimem-i nâsda ve gerek imdâd-ı seferiyyesi min haysü'l-mecmû' yüz on dokuz bin yetmiş yedi (119.077) gurûşa bâliğ olub düyûn-ı mîriyesine mahsûb olacağı cümleye i'lân ve işâ'at ve pezirâ-yı husûlüne vücûh ile dikkat ve ihtimâm olundukda sefer-i hümâyûn takribiyle yeniçerilik iddi'âsında olmalarıyla mukaddemen verdikleri ta'ahhüd i'lâm-larını bi'l-küllüye inkâr ve cümle 'ulemâ ve a'yân tâ'ife-i erâzil ile yek-dil ve yek-cihet üzere olub mülâyemet ve huşûnetin her dürlüsüne teşebbüs olunmuşiken tahsili imkânda olmayub ber mu'tâd-ı kâdîm mübâşir-i mûmâ ileyhin rûz-merre mesârifini virmekden dahî imtinâ' ve def' ile cevâb virdiklerin Adana Vâlisi Vezîr Mehmed Paşa hazretleri bir kıt'a mektûbunda ve Adana Kadısı bir kıt'a i'lâmında tahrîr ederler.

Nefs-i Adana'da emniyet ve rahat olmamağla mübâşir-i mûmâ ileyh Ereğli'de ikâmet üzere olduğunu Adana Kadısı zeyl-i i'lâmında tahrîr eylemiş.

Ahâli-i Adana kemâl-i şekâvetlerinden nâşi mebâliğ-ı matlûbe-i mezkûre deynimiz değildir deyü mûmâ ileyhe kat'î cevâb verdiklerinden mâ'adâ nefsi Adana'da emniyet meslûb olmağla Der-'aliyye'ye irsâl olunan tahrîrâtın cevâbı vürûduna kadar Ulukışla nâm mahalde meks eyleyeceğini mübâşir-i merkûm mîrâhûr-ı evvel ağaya gönderdiği mektûbunda tahrîr eylemiş.

Mübâşir-i mûmâ ileyh kullarının me'mûr olduğu husûsun tafsilen keyfiyetini mübeyyin kâ'ime-gûne takriri kıt'a 1

Mûmâ ileyh Karşızâde müteveffâ Hasan Paşa'nın belde-i Konya'da mutavattına zevce-i menkûhesi Şâhkızı Züleyha nâm hâtûnunun bi-tariki'r-rehn yedinde olan yedi yüz elli gurûş takvîm olunmuş eşyâ-yı ma'lûme hîn-i bey'de ma'rifet-i şer'le Adana Vâlisi müşârûn ileyh

⁴³ Belgenin üzerinde sonradan eklenmiş olarak (3.10.1185/9 Ocak 1772) tarihi yazmaktadır.

tarafından iştirâ olunub taraf-ı mîriye mi yohsa hâtûn-ı merkûmeye mi teslim edelim deyu Der-sa'âdete tahrîr birle kendüye teslim olunması meyânında sâdır olan emr-i 'alî silahşör-i mûmâ ileyh mübâşeretiyle vârid ve eşyâ-yı mezkûre mevcûd bulunmayub sarf olunmuş bulunmağla karîben hâtûn-ı merkûmeye tamâmen edâ ve teslim edeceğini müşârün ileyh diğere bir kıt'a mektûbunda tahrîr eder.

İzzetli Defterdâr Efendi

İş bu tahrîrâta nazar ve muktezâsın takrîriniz ile ifâde eylesiz deyü fermân buyuruldu.

Sıra no : 48

Belge no : **C.ML./17803-2**

Tarih : 11 M. Sene 1185 (26 Nisan 1771)

Konu : Adana Beylerbeyisi iken Özi'de vefât eden Karşızâde Hasan Paşa'nın devlete olan 119.077 kuruş borcu karşılığında Adana'da bulunan mallarının yerlerinin söylenmesi için hazinedârı El-hâcc Hamza'nın bilgi vermemesi durumunda İstanbul'a gönderilmesi hakkında ferman.

Bundan akdem Adana Beylerbeyisi olub Özi Kala'sı muhâfazasında iken vefat eden Karşızâde Hasan Paşa'nın hayatında mâlikâne uhdesinde olan mukâta'ât-ı mîriye ile ber vech-i iltizâm der-uhde eylediği Adana cizyesi ve sâ'ir emvâl-i mîriyeden gayr-ı ez-teslimât zimmetinde doksan dokuz bin yetmiş yedi (99.077) gurus bâki kaldığından gayrı ordu-yı hümâyûnum hazinesinden ber-vech-i nakd yirmi bin gurus istikrâz edüb min haysi'l-mecmû' cânib-i beytü'l-mâl-ı Müslimîne yüz on dokuz bin yetmiş yedi (119.077) gurus zimmet-i sahihesi olub gerek yanında mevcûd ve gerek Adana'da olan muhallefâtı zimmet-i mîriyesinin öşrüne vefâ eylemeyeceği zâhir ve aşikâr ve zimmet-i mîriyesinin istifâsı hafî ü celi etraf ve müte'allikâtı yedlerinde olan emvâl ü eşyasının zâhire ihrâcı ve cânib-i mîriden zabt olunmasına menût ve müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin Konya'da mutavattuna Şâhkızı demekle 'arife zevcesi yedinde katı vâfir emvâl ü eşya-yı mevdû'ası olduğu sahihen ihbâr olunmaktan nâşi müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin zevcesi yedinde mevdû'a emvâl ve eşyası 'alâ eyyi hâlin ma'rifet-i şer'le zâhire ihrâc ve düyûn-ı mîriyesine mahsûben hazîne-i beytü'l-mâl-ı müslimîne irsâl ve isâl olunmasını fermân olmağın iş bu emr-i şerif-i 'alî-şânım ısdâr ve ( ) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde siz ki kâ'immakam ve nâ'ib-i mûmâ ileyhümâsız ma'rifetleriniz ve ma'rifet-i şer' ve mübâşir-i mûmâ ileyh ma'rifetiyle müteveffâ-yı merkûmun zevcesi mezbûre yedinde mevdû'a olan emvâl ve eşyasını 'alâ eyyi hâlin zâhire ihrâc ve yegân yegân tahrîr ve defter ve mübâşir-i mûmâ ileyhe teslim ve Âsitâne-i saadetime irsâl ve isâline ihtimâm ve dikkat eylesiz ve sen ki mübâşir-i mûmâ ileyhsin kâ'immakam ve nâ'ib-i mûmâ ileyhümâ ma'rifetleri ve ma'rifet-i şer' ve ma'rifet ve mübâşeretle müteveffâ-yı mûmâ ileyh zevcesi mezbûre yedinde mevdû'a olan cüz'î ve küllî emvâl ü eşyasını 'ala eyyi hâlin zâhire ihrâc ve 'ale'l-imfirâd tahrîr ve defter ve müteveffâ-yı mûmâ ileyh düyûn-ı mîriyesine mahsûben hazîne ve beytü'l-mâl-ı Müslimîne teslim eylemek için memhûr ve mûmzâ defteriyle ma'an yanına istishâb ve Âsitâne-i sa'âdetime tesyîr ü isâline müsâra'at ve şitâb eyleyüb temşiyet-i umûr-ı me'mûrende tekâsül ve rehâvet misüllü hilâf-ı marzî hareketden be-gâyet hazer ve mucânebet eylesiz deyü Fi 3 N Sene 1184 târihinde Konya vâlisi kâ'immakâmı Hüseyin dâme ikbâluhuya ve Konya nâ'ibine ve bu husûs için Der-'aliye'mden mübâşir ta'yîn olunan ( ) zide mecduhuya hitâben emr-i şerif verildiği mukayyedir.

Sâbıkan Adana Beylerbeyisi olub Özi Kal'ası muhâfazasında iken vefât eden Karşızâde Hasan Paşa'nın cânib-i mîriye düyûn-ı vefresi olduğuna binâ'en kâffe-i muhallefâtının mü-

bâşir-i mûmâ ileyh ma'rifetiyle cânib-i miriden zabt ve tahriri bâbında diğeri emri 'âli-şânım isdâr olunmuş olup ancak müteveffâ-yı merkûmun katı vâfir müddehar kozası olduğundan katı vâfir çiftleri ve arâzisi ve el-yevm tarlalarda mevrû'a penbe ve sâ'ir ecnâs-ı zehâ'iri ve emlâk ve akârât-ı vâfresi olup muhallefât-ı mevcûdesi düyûn-ı mîriyyesini edâ eyledikten sonra katı vâfir fazlası zuhûr edeceği erbâb-ı vukûf ihbârlarıyla derece-i tahakkuka resîde olduğu ve müteveffâ-yı merkûmun hazînedârı El-hâcc Hamza nâm kimesnenin otuz seneden berü müteveffâ-yı merkûmun müdir-i umûru olmak takribiyle kâffe-i umûruna ve hafi ü celi nükûd ve emvâl ü eşyâ ve mevcûd ve müddehar koza ve sâ'ir ecnâs-ı zehâyir ve çiftlik ve çift ve arâzi ve el-yevm tarlalarda mevrû'a pembe ve zehâir ve emlâk ve dekâkin ve akârât ve hayvânât ve zimemât ve sâ'ir cüz'î ve küllî muhallefâtına vâkıf olmaktan nâşî merkûm El-hâcc Hamza ahz ve istintâk olunub müteveffâ-yı merkûmun kâffe-i muhallefâtını ihbâr ve zâhire ihrâc ider ise fe-bihâ ve eğer ketm-i mâl dâ'iyyesinde olur ise merkûm El-hâcc Hamza Âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak fermân olmağın iş bu emri celilü'l-kadrim isdâr ve ( ) ile irsal olunmuşdur vusûlünde sen ki vezîr-i müşârün ileyhsin müteveffâ-yı mûmâ ileyhın akrabâ ve etbâ'ından tama'i hâmma müteba'iyet ile muhallefâtından bir nesne ketm edenler her kimler ise beher hâl ahz ü te'dib ve gûş-mâl olunacakları emri muhakkak olmağla evvel emirde cümleden ziyâde vâkıf-ı (ve)sâyâ-yı umûru olan hazînedârı El-hâcc Hamza'yı inzimâm-ı re'y ü ma'rifetin ve ma'rifet-i şer' ve mübâşir-i mûmâ ileyh ma'rifetiyle ahz ve bi't-taharrî istintâk idüb müteveffâ-yı mûmâ ileyhın kâffe-i muhallefâtını ihbâr ve zâhire ihrâc ider ise fe-bihâ ve eğer ketm-i mâl dâ'iyyesinde olur ise merkûmu Âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylemeğe bezl-i cell-i himmet eylesin ve sen ki mübâşir-i mûmâ ileyhsin vezîr-i müşârün ileyhın inzimâm-ı re'y ve ma'rifet ve ma'rifet-i şer' ve ma'rifet ve mübâşeretinle merkûm El-hâcc Hamza'yı ba'de'l-istintâk müteveffâ-yı mûmâ-ileyhın emvâl ve muhallefâtını tamâmen haber verüb zâhire ihrâc ider ise fe-bihâ ve eğer ketm-i mâl dâ'iyyesinde olur ise merkûmu Âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesin ve sen ki mevlânâ-yı mûmâ ileyhsin sen dahi mûcib-i emri şerîfim ile amel ve hareket eylesin deyu fi 22 N. Sene 1184 târihinde Adana Vâlisi Vezîr Mehmed Paşa'ya ve Adana Kadısına ve bu husus için Der'aliyye'mden mübâşir ta'yîn olunan ( ) zîde mecduhuya hitâben emri şerîf verildiği mukayyedir. Fermân devletlü sa'âdetlü sultânım hazretlerindir. Fi 11 M. Sene 1185. İmza

Sıra no : 49

Belge no : **C.ML./17999**

Tarih : 12 M. Sene 1185 (27 Nisan 1771)

Konu : Adana Beylerbeyisi iken Özi'de vefât eden Karşızâde Hasan Paşa'nın devlete olan 119.077 kuruş borcumun tahsili hakkında.

Adana kâdisına ve hâssa silâhşörlerinden olup bu husûsa me'mûriyet ile ol cânibde olan (boşluk) zîde mecduhuya hüküm ki:

Adana beylerbeyisi olup Özi Kal'ası muhâfazasında iken bundan mukaddemce vefât eden Karşızâde Hasan Paşa'nın hayâtında (ber vech-i) mâlikâne 'uhdesinde olan mukâta'ât-ı mîriyye ve mevâdd-ı sâ'ireden min haysi'l-mecmû' cânib-i mîriyye yüz on dokuz bin yetmiş yedi (119.077) guruş düyûn-ı mîriyesi olup düyûn-ı mezkûresinin istifâsı müteveffâ-yı mûmâ ileyhî cüz'î ve küllî muhallefâtı ve Adana eyâletinden mûmâ ileyhe mu'ayyen olup el-yevm zimem-i ahâlîde olan otuz üç bin (33.000) guruş imdâd-ı seferiyye ile menâsıbı hâsılâtundan mütesellimi zimmetinde olan mebâliğin cânib-i mîriyye zabt olunmasına menût olmağla müteveffâ-yı mûmâ ileyhî nefis-i Adana ve tevâbi' ve levâhıkı olan mahallerde vâkı' olup ile'l-vefât mâlik ve mutasarrıf olduğu emvâl ü eşyâ ve menâzil ü dekâkîn ve zıyâ⁴⁴ ü akâr ve çiftlik ü tarla ve bağ ü bağçe ve hayvanât ve ecnâs-ı zahâyir ve hubûbât ve sâ'ir hasîs ü nefis ve zarîf ü telîs cüz'î ve küllî kâffe-i terike ve 'âmme-i muhallefâtı ile zimem-i nâsda olan alacakları ma'rîfet-i şer' (ve) senki silahşör-i mûmâ ileyhîsin ma'rîfet ve mübâşeretinle cânib-i mîrîden zabt ü temhîr ve memhûr ü mûmzâ defteri Der-'aliyye'me irsâl ü tesyîr olunmak bâbında bundan akdem sâdır olan emr-i 'âlî-şân ile ol tarafa 'azîmet edeli müddet-i vâfire olmuş iken mâdde-i mezbûrenin henüz haber ve eseri vürûd etmemekle te'kîd ü isti'câli zımında iş bu emr-i celîlü'l-kadrim isdâr ve (boşluk) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde sen ki silâhşör-i mûmâ ileyhîsin mukaddemen fermânım olunduğu vech üzere müteveffâ-yı mûmâ ileyhîsin kâffe-i emvâl ve arsa-i muhallefâtını ve cism-i mâl itlâk olunur hasîs ü nefis eşyâsını cânib-i mîrîden zabt ü temhîr ve memhûr ü mûmzâ defterlerini 'icâleten Der-'aliyye'me irsâl ü tesyîre müsâra'at birle mukaddemen yediyle i'tâ olunan iki kit'a emr-i şerîflerimin mazmûn-ı münîflerini tenfiz ü icrâyâ ihtimâm ü dikkat ve bu bâbda yek ser-i mû tekâsül ve kusûr eylemekten be-gâyet hazer ü mücânebet eylesin ve sen ki mevlânâ-yı mûmâ ileyhîsin sen dahi mûcib-i emr-i şerîfim ile 'amel ve hareket eylemen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî 12 M. Sene 1185 (27 Nisan 1771) muhasebe kitâbetinden yazılmışdır.

⁴⁴ Arsa, tarla, akâr.

Sıra no : 50

Belge no : **D.BŞM.MHF, 54/42**

Tarih : **1185 (1771)**

Konu : Adana Beylerbeyisi iken Özi'de vefat eden Karşlızâde Hasan Paşa'nın muhallefatinin ortaya çıkarılması için hazinedârı Hamza'nın İstanbul'a gönderilmesi, Hasan Paşa'nın kardeşi Hüseyin Efendi ile oğulları Abdullah ve Ali Bey'lerin sıkıştırılmaları hakkında arz üzerine ferman.

Adana Beylerbeyisi Karşlızâde müteveffâ Hasan Paşa'nın Adana'da olan kâffe-i muhallefâtı zabtiçün eğerçi emr-i 'âli isdâr buyurulmuş ancak bi'l-cümle müdür-i umûru olub yirmi otuz seneden berü hıdmetinde olan hazinedârı El-hâcc Hamza kulları mezâyâ-yı umûruna vâkîf olmağla merkûmu lede'l-istintâk müteveffâ-yı mûmâ ileyhın emvâl ü eşyâsı ba'de's-su'âl zâhire ihrâc ve emvâl-i müteveffânın ihrâcında ta'allül eder ise ahz ü habs birle Âsitâne'ye ihzâr ve müteveffâ-yı mûmâ ileyhın karındaşı Hüseyin Efendi kulları ve müteveffâ-yı mûmâ ileyhın oğulları Abdullah Bey ve Ali Bey vâkîf-ı umûru olmağla ânları tahvîf ederek emvâl-i müteveffânın zâhire ihrâc ve ketm ü ihfâ kaydında olurlar ise diyâr-ı âhere nefy olunacakları tefhîm olunarak tehdîdi hâvî diğere bir kıt'a emr-i 'âli isdâr buyurulmasını niyâz ederim deyü müteveffâ-yı mûmâ ileyhın Kapu Kethüdâsı Halil Ağa kulları takrîr eder.

İzzetlü Defterdâr Efendi

Hazinedâr-ı mûmâ ileyh mahallinde ba'de'l-istintâk ketm-i mâl dâ'yyesinde olur ise yalnız hazinedâr-ı merkûm ihzâr olunmak bâbında emr-i şerîf isdârına ibtidâr eylesün deyü fermân buyuruldu.

Sıra no : 51

Belge no : **C.ML. 641/26326**

Tarih : 25 C. Sene 1186 (4 Eylül 1772)

Konu : Adana Beylerbeyisi iken Özi'de vefat eden Karşlızâde Hasan Paşa'nın muhalledatının ortaya çıkarılması için Konya'da bulunan eşi Şahkızı demekle bilinen Züleyha Hanım'ın mallarının tespiti hakkında.

Der-i devlet mekîne 'arz-ı dâ'i-i kemîne budur ki:

Sâbıkan Adana mutasarrıfı iken irtihâl-i dâr-ı bekâ eden Mîr mîrân Karşlızâde Hasan Paşa'nın menkûhâlarından medîne-i Konya'da sâkine Şâhkızı dimekle 'arife Züleyhâ nâm câriyelerinin sâkine olduğu menzîlinde paşa-yı mûmâ ileyhîn emvâl-i metrûkesini tefahhus bâbında Devlet-i 'aliyyeden mübâşir ta'yîn buyurulan Silahşörân-ı hâssadan El-hâcc Süleyman Ağa yediyle sâdır olan emr-i 'âlî mücebince hâlen İç İl Vâlisi vezîr-i mükerrer devletlü 'inâyetlü Mehmed Paşa hazretleri bundan akdem eyâlet-i Karaman vâlisi iken ma'rifetleriyle ve ma'rifet-i şer' ve mübâşir-i mûmâ ileyh ma'rifetiyle mezbûre cariyelerinin menzîli temhîr ve emvâl-i müteveffâ-yı mûmâ ileyh teftîş ve tefahhus olundukda paşa-yı mûmâ ileyh zimmetinde cihet-i karzdan mezbûre câriyelerinin bâ-temessük alacağı olan beş bin iki yüz yetmiş beş gurûş hakkı mukâbelesinde bi-tarîki'r-rehn mezbûrenin yedinde olan bir sim raht ve bir kesme ve bir çift sim evrenk ve bir sim devat ve bir çadırdan gayrı bir nesnesi olmayub ve ol mikdâr meblağ alacağından mâ'adâ paşa-yı mûmâ ileyhîn zimmetinde mütekarrer ve ma'kûdün 'aleyh beş yüz mahbûb altûnu mehr-i mü'eccel hakkı olmağla muhâllefatından i'tâ etdirilmek istid'âsına vezîr-i müşârün ileyh hazretleriyle ol târîhde Konya nâ'ibi efendi dâ'ileri inhâ ve i'lâm ve paşa-yı mûmâ ileyhîn cânib-i mîrîye düyûn-ı kesîresi olub Adana'da mevcûd emvâli cânib-i mîrîye olan düyûnuna vefâ itmemekle erhân-ı mezkûrlar mezbûre câriyelerinin gerek bâ-temessük ve gerek mehr-i mü'eccelinden hakkı olan meblağ-ı mezbûrlar mukâbelesinde kendüye ihsân-ı hümâyûn buyurulub lâkin zikr olunan eşyâları vezîr-i müşârün ileyh hazretleri ol târîhde ahz ve hazînesinde zabt etmekle mezbûre câriyelerine ihsân buyurulduğunu nâtk sâdır olan emr-i 'âlî-şâmî mübâşir-i mûmâ ileyh vezîr-i müşârün ileyh hazretlerine irsâl ve manzûr-ı devletleri dahî olmuş iken edâda imtinâ' ve hâlen zimmet-i 'aliyyelerinde kalub mezbûreye gadr-ı küllî olmağla zikr olunan eşyâlar vezîr-i müşârün ileyhden tahsîl ve kendüye teslimi bâbında tekrâr emr-i 'âlî ısdârı ricâsına der-i devlet-medâra i'lâm ediver deyü mezbûre câriyeleri istirhâm ve mübâşir-i mûmâ ileyh kulları dahî hâl minvâl-i muharrer üzere olub mezbûre câriyelerinin mağdûriyeti meclis-i şer'a ihbâr ve tahkîk etmekle mezbûre câriyelerinin hâline merhâmeten mes'ûlüne müsâ'ade buyurulmak ricâsına olki vâkı' hâldir bi'l-iltimâs pâye-i serîr-i merhamet-masîre 'arz ü i'lâm olundu bâki'ü'l-emr li-hazret-i men lehi'l-emr fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-ışrîn min Cemâziye'l-âhir li-sene sitte ve semânîn ve mi'e ve elf.

El-'abdü'd-dâ'î li'd-devleti'l-'aliyyeti'l-Osmaniyye

El-hâcc Mustafa El-kâdî be-medîne-i Konya.

Sıra no : 52

Belge no : **C.ML./18201**

Tarih : 25 CA. Sene 1189 (24 Temmuz 1775)

Konu : El-hâcc Mehmed Sadık kefaletiyle Karslızâde Hasan Ağa'ya ve sonra oğulları Abdullah ve Ali Bey'e der-uhde olunan Adana cibâyetinden kalan devlet alacağının tahsili hakkında.

Hâlen Adana vâlisi Vezîr Mehmed Paşa'ya ve Adana kadısına ve bu def'a bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan ( ) zîde kadruhuya hüküm ki:

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin sâbık Adana vâlisi Vezîrim Süleyman Paşa Edâme Allâhu Ta'âlâ iclâlehu tarafından vürûd iden tahrîrâtın hülâsa-i mefhûmunda Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından ve hâssa silahşörlerimden El-hâcc Mehmed Sadık dâme mecduhu kefaletiyle bundan akdem seksen üç senesine mahsûben cibâyeti Adana a'yânından Karslızâde Hasan nâm kimesneye der-uhde ve ba'dehu mûmâ-ileyhe mîr mirânlık tevcih birle oğulları Abdullah ve Ali Bey zîde kadrumânın uhdelerine ihâle olunan Adana cizyesi mâlının esna-yı tahsîlinde Paşa-yı mûmâ-ileyh sefer-i hümâyûnumda fevt olmak takribiyle cizye-i mezkûre mâlından ber-vech-i tefvîz matbah-ı amirem mesârifiçün havâle olunan on iki bin beş yüz guruşun beş bin guruşu kefil-i mûmâ ileyhden tahsil olunmaktan nâşî gerek mârru'z-zikr beş bin guruşun ve gerek on iki bin beş yüz guruşun tekmiline iktizâ eden kusûr yedi bin beş yüz guruş ile hâssa çakırcıbaşı müteveffâ Süleyman'ın mâlikâne uhdesinde olan ihtisâb-ı Adana ve İskele-i Karataş ve Karâîsalu mukâtasının seksen yedi senesi bedel-i iltizâmından ber müceb-i temessük mîr-i mûmâ ileyhümâ ile Memişzâde Halil nâm kimesnenin gayr-i ez-teslim zimmetlerinde olan altı bin altı yüz yirmi dokuz guruşun tahsili bâbında bundan mukaddem sâdır olan iki kıt'a emr-i şerîfî mahalline lede'l-vürûd mebâliğ-i mezbûre sefelinin müşârün-ileyh marîfetiyle merkûmlardan mutâlebe oldukda cevâblarında cizye-i mezbûre mâlını müteveffâ-yı mûmâ ileyh ba'de't-tahsîl teslimâtından mâ'adâ kusûr kalan on iki bin beş yüz guruşunu Adana kalâsına tevdi' etmişiken sefer-i hümâyûna azimeti esnâsında umûruna sarf etmekle oğulları mîr-i mûmâ ileyhânın cizye-i mezkûre mâlına vaz'-ı yed eylemediklerinden gayri medyûn olduklarını ahâlî-i Adana haber verdiklerin ve mârru'z-zikr İhtisâb-ı Adana Mukâtası bedel-i iltizâmından zimmetlerinde kusûr kalan altı bin altı yüz yirmi dokuz (6.629) guruşu eğer çi mîr-i mûmâ ileyhümâ mukırr ü mu'terif olub lâkin adem-i iktidârlarından nâşî altı ay mürûrunda edâ eylemek üzere imhâle müsâ'ade olunmasını müşârün ileyh üç kıt'a mektubunda tahrîr ve inhâ eylemiş ancak müteveffâ-yı mûmâ ileyh Hasan Paşa'nın ve oğulları merkûmânın ahvâllerine vâkif mevsûkü'l-kelime kimesneler istintâk olundukda Paşa-yı mûmâ ileyhın vefâtından sonra fennî küllî emlâk ve eşyâ ve hayvanâtı oğulları merkûmâna intikâl edüb servet ve sâ'irleri zâhir ve cümlesinin ma'lûmu olan keyfiyâtdan olduğu ihbâr ve inhâ olunub ve bu makûle emvâl-i mîriyenin telef ve izâ'atuna rızâ-yı hümâyûnum olmamağla imdi sene-i merkûme cizyesi mâlından ve ihtisâb-ı Adana ve tevâbi'i mukâtasının iltizâmı akçesinden

müteveffâ-yı mûmâ ileyh Hasan Paşa'nın zimmetinde kalan mebâliğden siyâneten li'l-mîrî müteveffânın oğulları merkûmân Abdullah ve Ali Beyin gayr-i ez-teslim zimmetinde kalan meb-lâğı tamâmen edâ eder ise fe-bihâ ve eğer edâda ta'allül ve muhâlefet ider ise Der-sa'adetime ihzârları fermânım olmağın iş bu emr-i 'âlî-şânım ısdâr ve ( ) ile irsâl olunmuşdur vusûlünde vech-i meşrûh üzere seksen üç senesi Adana cizyesi mâlından müteveffâ-yı mûmâ-ileyh Hasan Paşa'nın zimmetinde kalan mebâliğ ile ihtisâben Adana ve İskele-i Karataş ve Karaisalu mukâ-ta'asının seksen yedi senesi bedel-i iltizâmından müteveffâ-yı mûmâ ileyh'in oğulları merkûmân Abdullah ve Ali Beyin ber muceb-i temessük gayr-i ez-teslîmât zimmetlerinde kalan meblağın bir akçesi noksan olmamak üzere tamâmen mîr-i merkûmândan tahsîl ve bu def'a ta'yîn olunan mübâşir-i merkûm ile Der-'aliyyeme tesyîri matlûb olmağla gerek cizye-i mezkûre mâlından ve gerek mukâta'a-i mezbûre bedel-i iltizâmından der-zimmet kalan mebâliğ-i mezkûreyi tamâmen mübâşir-i merkûma edâ ederler ise fe-bihâ ve eğer edâda ta'allül ve muhâlefet iderler ise merkûmânın Der-'aliyyeme ihzâr ve irsâllerine bezl-i cell-i himmet ve sarf-ı küll-i miknet eyleyesin ve sen ki kadı-i mûmâ ileyhsin mûcib-i emr-i şerîfimle 'amel ve hareket ve sen ki mübâşir-i merkûmsun mebâliğ-i mezkûreyi bi'eyyi hâlin tamâmen tahsîl ve hazîneye rabt ve eğer edâda ta'allül ederler ise merkûmânı ma'iyyetiyle istishâben Der-'aliyyeme ihzârlarına ikdâm ve müsâra'at eylemen bâbında fermân-i 'âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fi 25 CA. Sene 1189.

Muhâsebe-i kitâbete yazılmışdır.

Sıra no : 53

Belge o : **C.ML./30586**

Tarih : 13 Muharrem Sene 1191 (21 Şubat 1777)

Konu : Adana Beylerbeyisi iken Özi'de vefat eden Karşızâde Hasan Paşa'nın muhalledatından oğulları Abdullah Bey ve Hacı Ali Bey zimmetlerinde kalan alacağın tahsili hakkında.

Adana vâlisine ve kâdisına ve sadr-ı a'zam çukadârlarından bu husûsa me'mûriyet ile hâlen ol-cânibde olan Abdullah zîde kadruhuya hüküm ki:

Mukaddemen bin yüz seksen dört senesinde Adana Eyâleti mutasarrıfı olan Karşızâde müteveffâ Hasan Paşa'nın hâl-i hayâtında Özi muhafazasına hîn-i me'mûriyetinde eyâlet-i mezkûreden tertib olunan imdâd-ı seferiyyesi bekâyâsıyla müteveffâ Çakırcıbaşısının 'uhdesinde olan ihtisâb-ı Adana mukâta'asının seksen yedi senesi bedel-i iltizâmından Hasan Paşazâdeler Abdullah Bey ve Hacı Bey'in zimmetlerinde olan mebâliğden gayr-i ez-teslîm bâkî kalan mebâliğ-i ma'lûmenin tahsiliçün bundan akdem iki kıt'a evâmîr-i 'aliyyem ısdâr ve mübâşîr-i merkûm irsâl olunub meblağ-ı mezbûr henüz bu vakite dek tekmîlen tahsîl olunmadığından mübâşîr-i merkûm Adana'da müddet-i medîde bî-hûde meks ve ikâmet ile hezar mihen ve meşakkate ducâr ve el-hâletü hazîhi müteveffâ-yı mûmâ-ileyh Hasan Paşa'nın bekâyâsından küsur kalan üç bin dört yüz guruş merfû'ü'l-vezâre Seyyid Ahmed Paşa'nın Adana vâlîliği hengâmında re'âyâdan tahsîl ve hâlen Adana'da ikâmet üzere olan mütegalibeden Karşlıoğlu Hüseyin ve Sarı Müderris ve Çopuroğlu El-hâcc Muhammed ve serdâr-ı sâbık Hüseyin ve Abacızâde ve Tabbâk El-hâcc Abdurrahman nâm kimesnelerin zimmetlerinde kaldığı ve bedel-i iltizâm-ı mezkûrdan dahi merkûmân Hasan Paşazâdeler zimmetlerinde gayr-i ez-teslîm bâkî kalan bin yüz dokuz guruş el-yevm tahsîl olunmayub der-zimmet kaldığı tahrîr ve inhâ olunmaktan nâşî bekâyâ-yı mezkûre birkaç günün zarfında 'alâ eyyî hâlin tahsîl ve Hazîne-i 'âmîreme ve mahallerine teslim itdirilmek için mübâşîr-i merkûm ile serî'an Der-sa'âdetime irsâl ve îsâl olunmak fermânım olmağın te'kîden ve isti'câlen iş bu emr-i şerîf-i 'âlî-şânım ısdâr ve ( ) ile irsâl olunmuşdur imdi sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin bekâyâ-yı merkûme birkaç gün zarfında tahsîl olunacak mevâddan iken bundan akdem ısdâr ve irsâl olunan evâmîr-i şerîfemin icrâ ve infâzına 'adem-i rağbet birle mebâliğ-i merkûme bu vakite dek tahsîl olunmayub der-zimmet kaldığı mutlakâ iğmâz ve tekâsül ve müsâmahadan neş'et etmiş olmağla ba'd-ez-in tehir ve tevakkufa ruhsat ve cevâz göstermeksizin mebâliğ-i mezkûre inzimâm-ı re'y-i ma'rifetin ve ma'rifet-i şer' ve mübâşîr-i merkûm ma'rifetiyle merkûmûndan ve icâb ve iktizâ idenlerden 'alâ eyyî hâlin tamâmen ve kâmilen tahsîl ve mübâşîr-i merkûma teslim ve Der-'aliyyeme îsâl ü tesyîre bezl-i cell-i himmet ve eğer ba'd-ez-in mebâliğ-i merkûmenin edâsında ta'allül ve muhâlefet ederi olur ise ahz u hats ve te'dîb eyleyerek tahsîline bezl-i mâ-hasele miknet eylesin ve sen ki kadî-i mûmâ-ileyhsin sen dahi rahîm-i emr-i şerîfimle 'amel ve hareket ve hilâfından tehâşî ve mübâ'adet eylesin ve sen ki mübâşîr-i merkûmsun mebâliğ-i bâkî-i mezkûru bir kadem

akdem tahsîl ve Der-'aliyyeme tesyîrine sen dahi bezl-i makderet ve hilâf-ı emr-i şerîfim hareketden mücânebet eylemen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Fi 13 M. Sene 1191.

Muhâsebe kitâbetinden yazılmışdır.

Sıra no	: 54
Belge no	: C.AS/27316-2
Tarih	: 9 ZA. Sene 1212 (16 Mayıs 1796)
Konu	: Adana kazalarından 40 katar deve toplanması hakkında hüküm.
Der-i devlet-mekîne	'arz-ı dâ'î-i kemîne budur ki:

Mağzûb-ı pâdişâhâne olan Vidinli Paspanoğlu nâm şakinin üzerine ser-'asker tâ'yin buyurulan hâlen kapudân-ı deryâ vezîr-i şeca'ât-semîr devletlü Hüseyin Paşa hazretlerinin ma'iyette istihdâm için vilâyet-i Adana'da vâkı' kazâlardan kırk katar şütûran tertîb ve mükemmel havut ve pusat-ı sâ'iresiyle Der-'aliyyeye irsâli bâbında bundan akdem sûret ve evâmîr-i 'aliyye vürûdunda şütûran-ı mezkûrun mübayâ'ası ve tedârûki husûsunda ka'immakam-ı nakîbü'l-eş-râf El-hâcc Yusuf Efendi dâ'ileri tarafından müsâmaha olunduğu beyânıyla şütûran-ı mezkûr bugünlerde ser-'asker-i müşârün ileyhî 'azîmetinden mukaddem derbâr-ı şevket-karâra ilişmez ise mütesellim ve hükkâm ve zabîtan ve nakîb-i merkûm hâl ü şânlarına göre te'dîb olunacağı mukarrer bilinmek için tekrar isti'câli havî şeref-bahş-ı sūdûr iden emr-i 'âlî tatar-ı hazret-i sadâret-penâhî Yakub Ağa kulları yediyle medîne-i Adana mahkemesine vürûd ve cümle muvâcehesinde feth ü kirâ't olundukda seme'an ve ta'atan merâsimini ba'de'l-edâ mukaddemen sâdır olan emr-i celîlü's-şân ve sûret-i şeref-rîz vürûdunda imtisâlen ve inkıyâden cümleten dâmen-i dermiyân-ı gayret birle mukaddemen Tarsus sancağı ahâlîlerinin bi'l-istid'â ısdâr etdirdikleri emr-i celîlü's-şân mücebince 'alâ vechi't-teslîs seksen mehârî Adana sancağına ve seksen mehârî Tarsus sancağına ve seksen mehârî Sis sancağına isâbet itmekle Sis sancağı hâlen cibâl-i şâhikada vâkı' mütegalibeden ve eşkıyâdan Kozanoğlu Yusuf nâm şakinin 'uhdesinde olub Adana'ya mesâfe-i ba'de olmak hasebiyle defâ'atle mübâşîrler ve sûret-i emr-i 'âlî ve buyuruldu ve mürâsele irsâl olunub külliyyen 'adem-i itâ'at ve edâda muhâlefeti hasebiyle 'alâ hâlihî kalub ve Adana sancağının dahi nefsi şehre isâbet iden yirmi mehâr ile ve dâ'ire-i itâ'atde olanlardan on mehâr şütûran ahz ü tahsîl ve otuz mehâra iblâğ' ve mübâşîri olan dergâh-ı 'âlî gedüklülerinden El-hâcc Mahmud Ağa ma'rifetiyle sarbânbaşı nasb olunan mu'temedün aleyh El-hâcc Ali Ağa kullarına teslîmen mukaddemen ihrâc ve irsâl olunmağla dâ'ire-i itâ'atde olmayub edâda tereddüd-i muhâlefet iden gürûh-ı eşkıyâ zimmetlerinde kalan şütûran-ı mezkûr ve keyfiyet-i hâlleri mübâşîri-i mûmâ ileyhe verilen i'lâm-ı şer'iyyeden ve mûmzâ defterden müstebân olmağın nakîb-i merkûm hakkında isnâd olunan kelîmât gayr-ı vâkı' ve garaza mebnî olub bu misüllü hîdemât-ı şehen-şâhiye cümleten bezli makderet vacibe-i zimmet ve bâ'is-i 'izz ü rif'at olmağın keyfiyet-i hâli der-i ma'delet-medâra i'lâm idüver deyü iltimâs itmeleriyle fi'l-hakîka vâkı'a mutâbık olduğu ol ki vâkı' hâldir bi'l-iltimâs pâye-i serîr-i a'lâya 'arz ü i'lâm olundu. Bakî emr ü fermân hazret-i men lehi'l-emrindir. Tahrîren fi'l-yevmi't-tâs'i şehri Zi'l-ka'de li-sene isnâ ve 'aşera ve mi'eteyn ve elf.

El-'abdü'd-dâ'î li'd-devleti'l-'aliyyeti'l-Osmaniyye

İmâmzâde Mehmed el-müvellâ hilâfetühu bi-medîneti Adana

فارض على الحاج على اعانتك منسلكك امرية

108

من غير العشاء والحكام سعادون الفضائل والكلام اذنه ابكشت اوليكه تفهم
 واقع نفاذ ونواب زيد فضاهم توزيع ربيع هها لادن اصل او بعبا ليجمع معلوم او كده
 اذنه ابكشت اوليكه تفهم اوليكه تفهم اوليكه تفهم اوليكه تفهم

نظام العالم وريتم وطولها اذمه ادم الله لى احلايه له اشوبنه مباركه سوال المظن النبوي
 كونه لوقيد اولفب ما ربه ابكشت نوبويه سلاخه في طوفان الاقويه من طوفان
 كونه لوقيد اولفب ما ربه ابكشت نوبويه سلاخه في طوفان الاقويه من طوفان

صاد او كتر بوبردك حاد اولان اموتد نغم صحت عمل ايد ماسه دني سنده موي الهيم
 وصول بولدق بوبيرج موفون موفى البعد ضبط و طرفنه عنة اولان اخذ و نص
 منسلكك موفونى باريج موفون موفى البعد ضبط و طرفنه عنة اولان اخذ و نص
 منسلكك موفونى باريج موفون موفى البعد ضبط و طرفنه عنة اولان اخذ و نص

الوجه

119

منسلكك موفونى باريج موفون موفى البعد ضبط و طرفنه عنة اولان اخذ و نص
 منسلكك موفونى باريج موفون موفى البعد ضبط و طرفنه عنة اولان اخذ و نص
 منسلكك موفونى باريج موفون موفى البعد ضبط و طرفنه عنة اولان اخذ و نص

عت تجرود و فوج در که
 اونه و بیس و ترسوس بی فلان و اع
 اولدیم ایز صدمه بکوتوبیل بوز تیش او و
 در عرفت اولم اتمه کلب و راعدا اولم ایز
 موی ایزه و نه و طرات عکسایه سکا نور عهد و اثرانی
 مقطع مرقوم کینه و فضا اولم اعشاری شریحه
 و رسم بنای و طوبی پیکر و بیون و قاصون و قوال
 کل العین کسرت اولم ایزه سوز العقم و قطع
 وسط اولم ایزه فوجده ضبط و ربط این کلبه ایزه
 سینی خامنه و کیس طرفه طرف اخرون بر فوج عاص
 مرقوم کینه و فضا اولم اعشاری شریحه

عت تجرود
 عت تجرود
 عت تجرود
 عت تجرود

بابت تجرید و اوله اده
 اونه و سس و نه سوس سجا فونز و افق تشاعاز مقلطه شیف باهر ان شهر بفا عاکتج اع
 منقرف اولدوغم نصف حصه اکتوب بیٹ بو زیمین اوج سسین عارتی ابد کهنده زانی
 سب طر غائبه کعبه در عهد و الله امنه طالب و اغب اولم اکتوب وارنق قند
 السید بجا عکانه طر فخر تقویض اولوب موقی البه و هر سه و طیر ان عاکتج
 موصیه در عهد و الهامی قبول استکله امدی کوندر که سه مذکورده معطوفه و فخر
 صل اولان اعشاریته عید رسوم و نه و حرم ضیبت و رسم ضیفه و سنی و رسم
 بنای و طوی ذماین و بیور و قاجقون و نواد باربه و نهیم کانه و رسم
 من کل الوجوه سه سبت اولم اورزه مؤذر الغم و مفضوع الغم و مفضوع الغم
 و بودم و ضابط اولم نو جهد شرط و ربط اید کلمتو اید بودم اولم و رسم
 ضبط در ربط اید باب سسین قاضه و کیمی طر فخر و طرف اخرون هر فرود و رسم
 اولامه ایچون اکتوب هر ضبط غسکی بدینه و در هر عویک ۱۱۷۴

عاکتج
 موصیه
 مؤذر

غسلک بدینه دبولدر
صمد حسن
صمد حسن
بابک بکری اوزده

دو مهر و اوزده سینه بازمه عا کس طوب سوزیل قلمه غنا بنو صد اعظم افندو کورجان ندله کوز و طوق اوزده
بیک بنو سینه اوزده سینه بازمه عا کس طوب سوزیل قلمه غنا بنو صد اعظم افندو کورجان ندله کوز و طوق اوزده
اوزده کوز و طوق اوزده سینه بازمه عا کس طوب سوزیل قلمه غنا بنو صد اعظم افندو کورجان ندله کوز و طوق اوزده
عروس قلمه نما اوزده و قبضه شامور اولدیم حبیده غاما و کادلا اغار سوزی الیه بدینه اوزده و شمس
اولدیم کوز و طوق اوزده سینه بازمه عا کس طوب سوزیل قلمه غنا بنو صد اعظم افندو کورجان ندله کوز و طوق اوزده

صمد حسن
صمد حسن
صمد حسن

بیت پروردگار اولاد

اذنه و سمن و طرس سنجی قوس و افغ با برات عاکیب مقرف اولاد
 ربع حصه نله اذنه طله قوی ائسو سیک بوز نئم اوج سینی عارنی
 ابتدا کتیر سباطی غایتنه و بین ضبط و حال و رسوم ناخذ و قبض
 ایملک اورزه بدل سینه مقابی دارنه نکل قدوقه الاسل و الاتوان
 ائسه ایچ علی اعازیم قدره به در عهد و التوام و به شروع اورزه اولاد
 التوام و قول انکل بدل التوامی اولاد بلیغ معلوم الحده ارغام سولی الیه
 طبع سینه اخذ و قبض اولوب قیلمکون بدایه ائسو نکل و بو شدر معویه و کویه
 سکا کومدرله سینه مرفوعه به محسوباً معالجه نکرور ضبط و ربط و فصل
 اولاد اعشار شرعبه در سوم عینه و بقول و قیض و قول و جاره بره فزوده
 کانه سر و عود سانه و س و غزوی و کلج هونه ۳۵ اولور حسب سنی و معنای
 قدم و اول لیکدیگی اورزه به و در سربست صط و ربط و وضع و حکم
 و قبض اعیوب کومرودن و طرف اخذ و تکنه مانع و نوازم اولمه و شرحه
 الخارج المرفوعه

اولاد
 سینه
 کومرودن

۱۷۴
 عن سماعه فوزه ابي كلبا بوجافي بدست اوزن بك حوند ابر
 اصل مای سماعه فوزه
 مانگر فوزه بکری و بوشدر ۱۷۰

وجه صدور اوزره . . . بوز نیمی اویغ نیشنه محسبا اصل ماک ماطوم اولم
 بالاده مطوم نوطعه فوزه بوز نیمی اویغ نیشنه محسبا اصل ماک ماطوم اولم
 بوز بکری و ش قماح نومی ایه مده اگه بیدنه نسیم نینه ولی الیوم اولم نینه بیدنه
 ایشو اوانده کوره مروه بوشدر وقت حاجت ابر اوله مده ۱۷۴

و این اوزره
 و این اوزره

من موطأ نازک به طبع اوزن بیک خوفداری ملازم حساب (۱۷۷)

اصال مایه نطقه موزور
بایکریوز اول و دو شده

دو جلد در لایحه
بالا دو موطأ موطأ موزور اول و دومین اصل کتاب موطأ موطأ موطأ
بوز اول و دوس غام موقی اید ملاحجه بدین شمیم خزینه حضرت ولی النعمی
کهنه نگره و بی طندر که وقت حاجت او را اید (۱۷۳)

~~حسن کمالی
ادویه~~

عن موطأ طوقان بدست اوزن بیک
خوفداری ملازم حساب (۱۷۸)
اصال مایه نطقه موزور شده
بایکریوز اول و دو شده

دو موطأ اوزر
بالا دو موطأ موطأ موزور اول و دومین اصل مایه نطقه موطأ موطأ موطأ
موطأ بدین غام شمیم خزینه حضرت ولی النعمی و موطأ موطأ موطأ
ابرار اید (۱۷۳)

~~حسن کمالی
ادویه~~

۱۵۲
 ۱۵۱
 ۱۵۰
 ۱۴۹
 ۱۴۸
 ۱۴۷
 ۱۴۶
 ۱۴۵
 ۱۴۴
 ۱۴۳
 ۱۴۲
 ۱۴۱
 ۱۴۰
 ۱۳۹
 ۱۳۸
 ۱۳۷
 ۱۳۶
 ۱۳۵
 ۱۳۴
 ۱۳۳
 ۱۳۲
 ۱۳۱
 ۱۳۰
 ۱۲۹
 ۱۲۸
 ۱۲۷
 ۱۲۶
 ۱۲۵
 ۱۲۴
 ۱۲۳
 ۱۲۲
 ۱۲۱
 ۱۲۰
 ۱۱۹
 ۱۱۸
 ۱۱۷
 ۱۱۶
 ۱۱۵
 ۱۱۴
 ۱۱۳
 ۱۱۲
 ۱۱۱
 ۱۱۰
 ۱۰۹
 ۱۰۸
 ۱۰۷
 ۱۰۶
 ۱۰۵
 ۱۰۴
 ۱۰۳
 ۱۰۲
 ۱۰۱
 ۱۰۰
 ۹۹
 ۹۸
 ۹۷
 ۹۶
 ۹۵
 ۹۴
 ۹۳
 ۹۲
 ۹۱
 ۹۰
 ۸۹
 ۸۸
 ۸۷
 ۸۶
 ۸۵
 ۸۴
 ۸۳
 ۸۲
 ۸۱
 ۸۰
 ۷۹
 ۷۸
 ۷۷
 ۷۶
 ۷۵
 ۷۴
 ۷۳
 ۷۲
 ۷۱
 ۷۰
 ۶۹
 ۶۸
 ۶۷
 ۶۶
 ۶۵
 ۶۴
 ۶۳
 ۶۲
 ۶۱
 ۶۰
 ۵۹
 ۵۸
 ۵۷
 ۵۶
 ۵۵
 ۵۴
 ۵۳
 ۵۲
 ۵۱
 ۵۰
 ۴۹
 ۴۸
 ۴۷
 ۴۶
 ۴۵
 ۴۴
 ۴۳
 ۴۲
 ۴۱
 ۴۰
 ۳۹
 ۳۸
 ۳۷
 ۳۶
 ۳۵
 ۳۴
 ۳۳
 ۳۲
 ۳۱
 ۳۰
 ۲۹
 ۲۸
 ۲۷
 ۲۶
 ۲۵
 ۲۴
 ۲۳
 ۲۲
 ۲۱
 ۲۰
 ۱۹
 ۱۸
 ۱۷
 ۱۶
 ۱۵
 ۱۴
 ۱۳
 ۱۲
 ۱۱
 ۱۰
 ۹
 ۸
 ۷
 ۶
 ۵
 ۴
 ۳
 ۲
 ۱

هبت تجرؤ فونیم بودرله

بوندنه اقدم اسفانه و عليه ادونقوا و زبنا افده نوك عدده باله
سطور اولاه ايجالار نما انت اولوب بعد ادينزا ارسيله
خانم صراف اسطانه بروجه اعات تشيم اونم ايدر ايشوبلنك
بتمس اوج سندن حاجه در ايجالار التنبی يوم سبت اونه حاجه على اغانك
خانه صراف طرفنه ايجالار عنقریب ولی اید طرفنه كده بدی اید
فاما و جاملا تجسر كایم طرفنه او او نسیم انكله سنده اولم اید
ولی اغانك بدینه ایشبو علم خبر اعطا اولندن
مطهر طوبى

احكام صبریه بم ادر اغانك سنده
حاجه على تايو بوز اید صراف صراف اید اید اید اید اید
ادوار علو سما اید باضم نورا اید اید اید اید اید اید

دوئلوغنا بیلو موختلو اقدیم **سقام**
 بودر اونه؟ نه کون اوز زنگ اولان جوقده سده اقدیم نام کنه ایکی عدد و کوما
 بنا و ربط ایدوب جسد کورک انهدام و فو اینه بخت با اول صبی جمله ساق عینه
 نمایان اولوغینه زهر قاج و فقه عرق ابد قنر نفوس سب او کفر مو اتم عیده لوند موجود
 جسد کوردر و کومانه مد کور لوی دفع و رنج و قلع ایدوب فخره سیده و اینا سبیلند
 خبر و عالینه مطهر اوله لوی بابین باقی امور فو مانه و دلسوغنا بیلو موختلو **سقام** هر و سنده
 عواید الهی
 او ~

بدرقه میزان حور در عهد حسن
بنا و نوزاد و نوزاد

بچه کو و بود که
بند بود تیشیم و بوی ایکی و تیش اوج سینه لرزیدنا نوزاد
مطلوب بیور بلایه عنایتلو دفتر و اقدار حقونینا قلبه سر اولونه
اونه گوانع میزانه کور قلمه سننا اوج کتک نفضه حصه قلبه بار سینه
اونه عوش جها بکونه اونوز عوش اوج نیا قبضه مأمور اولونم
صیبه مبلغ موزور قطعه صبر صص اعنینه با تمام اخذ و منتظر
اولغوب بند او اند کور سر اعطای اولند و قد حاضر ابر اولونه

احمد جو در
و عرو
حام

ما عشت بد کوه خود را
 استویند میز انیس کوه تیره اوج نه سینه کانی قد ز خوب او و کل مد ز سینه
 رخ صفا اعیان سر کوه ایست ز اچ صس اغا بدند و فم دار افند نب قلنه سینه
 رخ صفا بر کس بحق هوش انی نه لک اولی اورزه فاما و کما علاقه و صفا
 اید و ب استو صوفی اید صس اغا بدینه خلاص تکره سر و وی راز کده راجه
 حاجت ابراز الیه
 صفا
 ابراهیم
 وید و
 صفا

دهره جو بود و فرود آید
 کسب و بیکاری بوی زنبق
 دغا که گوی معطله سبب علمش
 نطفه صفتش انوار منی طوفان
 و نفوس و نوب سینه ما را
 بر سینه ضبط نمکی اعطای اولاد
 قطعاً که تو در مایع و مدار
 و نوار و نوار اولاد

اعطاء الازم اوره افود
 اولاد اولاد اولاد
 اولاد اولاد اولاد

عظیم
 عظیم
 عظیم

سید
میرزا محمد
حسن خان
اصحاب
بیت

و در شروع اوزره صد مور می درت سوس با فوجی که مطلوب مورده صد
اندر برت قلعه نو اوله اوزره اونه؟ و اینجور با جوری که صد نصف
مستقر اولان با فوجی که انا بدیم نصف حصه قبله مالکولوی باوس اونی نصف
ما سورا اولد فرسیدد غاما دکا اولان اونی حوق اینه بدیم احد و نصف اونه
بدیم ادا بدیم و بریدد وقت حاجت اوز اولد

صد
صوبه
اصحاب
بیت

صد
اصحاب
بیت
اصحاب
بیت

مدینه اودنه اولان احمد علما و اعباء جلیسته طبع
 حرمینیا موصلینه صدر اولان قاضی خان و بیگله مورف و قاضی
 عازی اوغلو ابوبکر بنده جدو انامین بلاد الحون خیریه قیومی نفعی الحون امور
 صادر اولغیر والی و زینت اولان دوغولوا احمد بن و عیله مورف قاضی و مؤلف
 تحت ابحارنده اولان خانه نو نوری فتح و فارصلی ابحار علی انانار حسن اغانیه ابحار
 اکرده موصلی البه عزیزله مو نوم ابوبکر بنده طوفنده فر و کوزنده از اولور حیدر رضا
 و قاضی و بیگله خان ابوبکر بنده اولور حیدر رضا

(1175)

برسود و فرضام

منرخي فارسلو داره جد باشا و دره باشا خواره الحاق ابراهیم
باشا رسولك اوزن با ندرن موجود بولم فرزند شرح اید
فرزند اولقب اشا لاری

درد باشا و داره الحاق ابراهیم
باشانك اشبا با نفور و شاع

فارسلو داره جد باشانك

۲: لسا
۲۶۰
۱۵۰
۱۸۶۰

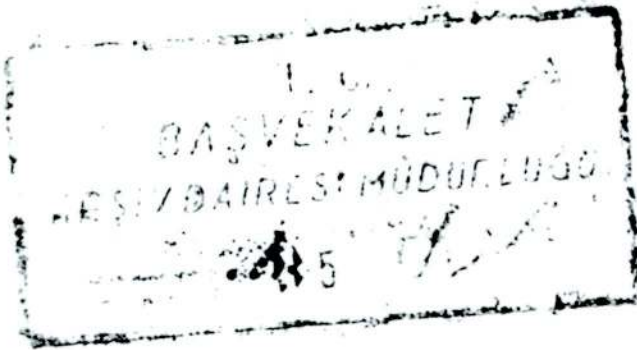
۱ سا ۲
۱۲۱۲
۲۱۹
۹۲۸
۲۹۶۰
۵۸۸۸

ک

ص

D-BŞM. MHF 4 (1175)
48/7

اوز قلیه کندر و فات ابد ز اونه بلمر کچی فایده لور
صدا باشا باندنر موجود اولور موفق شرح و عهد معرفتدیر و اینه
فریضه خان ایشیکلرک منوراق و بیخ ناطق قنده و کوز بابی
الحاج صبد اقدنیک مهر و محض و فخری موصوعه فید اطار
ننور و معرفت شرح و عهد معرفتدیر و اینه و نه و نه ایشیکلرک
کند و منوراقی و سرور

Handwritten notes in Turkish script, including numbers 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50.

Handwritten numbers: 1008, 1950, 1960.

اورنلی جامعندن مانی
ایوال مبری بئو و شدری
بئو بئو بئو بئو

(44)

وه خویج و دوز بود که
بیک یوز بتمن طغوز و کسا
آوردنیلو جامعست اوز لرینه ادریم کلان مالک مبری و سمانه لونه بقا
دو یوزم تو قور ازان سعادتلو حسن اغانیه بالکر بیک عوش دینلری قلوب صلیف
عدکوز هم عیش اولدو غم حسیله بخصر ایدوب اغانیه موی البه تسلیم ایلدیک
ولعیلا ما ولانیم اکتفا دیند رینه نعلی سوال سوز اوزده بیلدند کوی
صو و خصل و اغانی بر فالیه تسلیم ایلدیکم نحو بئو شوه اولد

بئو بئو
بئو بئو
بئو بئو

بئو بئو
بئو بئو

حسن ابراهيم شاه دودي قجقيل (71)
 عيت قجقيل و فروديه
 ن ايجي شير امانت ادهم و افغ قوره عسا کو دضه سهار صبه لر نيک سوم نشا قلوبی معاد
 نيک بوز کسا اده اعيا نده سن امانت ادهم و افغ قوره عسا کو دضه سهار صبه لر نيک سوم نشا قلوبی معاد
 قديم حال اده اعيا نده سن امانت ادهم و افغ قوره عسا کو دضه سهار صبه لر نيک سوم نشا قلوبی معاد
 انا موی الی طرفندن غاما اخذ و نظر اولوب و سن امانت ادهم و افغ قوره عسا کو دضه سهار صبه لر نيک سوم نشا قلوبی معاد
 و افغ بکلک عتد و ز فرق کيد صطه و قوره طوره ادهم و افغ قوره عسا کو دضه سهار صبه لر نيک سوم نشا قلوبی معاد
 خلاصه نده کور سهر قجقيل و افغ موی الی بديه اعلا اولغ دفت حاجنه ابراهيم اولوب طوره
 و طرف اخر کنده مدخله ايجيلار ۱۱۸۳
 ۱۱۸۳
 معاد و افغ موی الی بديه اعلا اولغ دفت حاجنه ابراهيم اولوب طوره

1183.715 - 1135
حکومت عثمانی دولت داره حسن پاشا حاکم نیک معارف و علم و ادب اوانس بی بد معارف و علم

D.BŞM/No: 4043

G.S/No:

تایم پاشا حاکم نیک	.....
رئیس الشیخا آقا قند و قند نوره	.....
رئیس الشیخا آقا قند و قند نوره	.....
رسم قسنت مراد نوله آقا قند	.....
پودوققا اوسسی قوندره حرج راه لکون	.....
دخت کسم بها	.....
قارصای قونطوس کورن	.....
قارصای نازم به	.....
قونطوسا و جید حرج اوستاد	.....
دخت ضد قوندره معارف و علم	.....
عنه نوره و ترکیه	.....
قونطوسا چوقم راه راه	.....
جید کورسوری	.....
قداره و رشیم یانی	.....
طوبی کر	.....
سیم رواد علم و علم	.....
سجای و علم یوسکری	.....
سجای و علم یوسکری	.....
مهرمانه لکون	.....
ترزی به	.....
تسیم اخراج	.....
تسیم اخراج	.....

28

محبوب بیگ دوز کسان از او کینه محب قضا در دست

(37)

اولیغ اولغه او ذره
ساز تو مستم حسن اغایه انصاف و قنوت حواله دلو ایلمور
عوشی به سقا قدم صر حیاون نفعی اون دیو لک
بسیوز عوش و الیتوز بد عوشی هر لک قسط
تانی سده محوب اولغه او زر، منزه حصه به حواله
جمعا بیگ سگوز اوز اون عوش جمله مرعی و موند
سرعله تحلیلو نه حواله اولد مر قسه سدری عیال

۱۸۱۰

محمد اسماعیل اکل محمد اص
المنفی باونه
واعطار اکل محمد اص
عده اصدر
عباس اکل محمد اصدر
عباس اکل محمد اصدر
ابج اکل محمد اص
عباس اکل محمد اص
عباس اکل محمد اص

در دولت مکتبه عرض و اعلیٰ کتبه بود که بپایان رسیدن اوج رسیده محسوب آید و نه چندی درازی بود که حالاً ابالت اونه بکلیه بسیجی حسین احمد نوریان
 نیته که محسوب می‌گردد با نیتن ارمق اوزید اوزن بر مبارک او جنود نیتن سکن کجی و ویشی که کفید قلیون فوجینه و سه ملار اوزید و درگاه عالی که کولور نیتن
 لکنه بنا شد نیتین بود که اجماع علی قانولوی عدینه اوزن فکله سوزده سوزده نقره نقره علم ایدرچ قیاسه بیج حسینه میر میران کور آینه بدین مبلغ زور اوزن
 بر مبارک او جنود نیتن سکن کجی و ویشی فاما اخذ و قبض ایدرچ بود که فاطمه اوقتی حسینه ارساله اکتب ارا و نیتون و معینه علیه عملدون بود که فاطمه
 اوقتی حاله حینه اوزر افره شامه رسم حسینه عدینه زور و نیتون هم اولونقی اهلدن مبلغ زور اوقتی ایله نیتن حینه غایب و جمله معوقتی و معوقتی
 سینه قوی حسینه و نیتن وضع و اونه فکله در دار نیتن فونانقی وضع اولونقی در دار نیتن اعلیٰ ایدرچ و اکتب و اکتب انباریه باه بر سر اعلیٰ
 و اعلیٰ ایدرچ اوزن حضرت به له الا و کور بود که بیوم ات نیتن در هر الفه نیتن نیتن و نیتن و اکتب و اکتب اعلیٰ ایدرچ و اکتب
 اعلیٰ ایدرچ اوزن حضرت به له الا و کور بود که بیوم ات نیتن در هر الفه نیتن نیتن و نیتن و اکتب و اکتب اعلیٰ ایدرچ و اکتب

فصل در شرح اقسام
کتابخانه نظر و کتابخانه
افاد اهل حق

بوزن اقرم ادنه سبجای مضر فی جی و فاخت ابرن فارسی زاد هوس سنانک
مال مخفای د بون مبر بچون خطی اونیق با سنج صادر اولون
نخبین اولان خاصه کشتور لرین سلیمان انا فولدیر به ادنه وارد و سوز
مال مخفای تجریر و تبر اولر فلر زده میگز مرقوم عودت اجدیده بود
اوار عمده ایله اغای مویله نخبین اولون موقای مویله ایله
امرا و سفری کیم عدت اجموع بو زاون طفو زربک نخبی بره غوغانه باغ اولون
د بون مبر نه سنج اوله صحرای اعلی و اعلی و اقلعت و بر برای
دقت و انهمرا اولن شرح موقها بون لغر میده بجه بیلک ادعا سندن اولر
نخبی اولر مبر نخبی با کعبه انکار و جمله غنا و انان طاقه ایدر اولر
و نخبی اولر اولون مویله نخبی و سوز نخبی هر دو سینه کشت و نخبی
نخبی ایله کاتب اولوب بره مونا دقم مابن مویله ایله رو ذمق مسنا
و بر مگرد دخی امتناع و دفع ایله کبرای و بر دکلر ادنه
مویله ناخفای بر قطعه کتوبن و ادنه فایسی بر قطعه اعد مسن

فصل در ده منین و رحمت اولما معنی
ادنه فایسی دکلر مسن نخبی
ادنه فایسی دکلر مسن نخبی

اهالی ادنه کال نفا و نلر نخبی
ظلیق حوای و بر دکلر نخبی
اراه اولان نخبی بر نکل
ایله کجی میگز مرقوم
مدت مویله
ما مبر
نفسا
مدن
نخبی
قطعه

مویله فارسی زاد هوس سنانک
شاه قرخی زلیخانا رخا نونک
اشاه مویله
لاق مبر
افاد اولمده بود
کند و سندر
مدن و مویله
ادنه سبجای مضر فی جی و فاخت ابرن فارسی زاد هوس سنانک

حاله

لذوقه و قیاسه و سرور لغتها جو فردد ازینج بوجوه مندره ای حاصلد از تجزیه لغتها

سزا بجا بود که چه سه شکر لذت از اینج شفوی لغتها فارغند از لغت منقری حسد است

لذتی فقیه نه جایی معینند از کلمه منگیه و از بزیر نوعی که از مملکت سبزه بنیاید شفوی بزیر نوعی که سبزه مملکت

لذت مملکتی است که بوی سبز بدهد از لغت منقری حسد است از لغت منقری حسد است از لغت منقری حسد است

ببالغی غیر از آنچه نهای فواید مبالغه مینماید تا چه میگویند بزیر نوعی که از مملکت سبزه بنیاید شفوی بزیر نوعی که سبزه مملکت

لذت از کلمه سینه فقیه هستند بزیر نوعی که از مملکت سبزه بنیاید شفوی بزیر نوعی که سبزه مملکت

هنگامی که شفته و دو چاره و ظاهر و ظاهر هفت منقری حسی است از مملکت سبزه بنیاید شفوی بزیر نوعی که سبزه مملکت

مردم از لذت بر لذت است و جبهه توغای از کلمه سبزه بنیاید شفوی بزیر نوعی که سبزه مملکت

فایده از لغت حسین و صدی مدرسی و جبهه توغای از کلمه سبزه بنیاید شفوی بزیر نوعی که سبزه مملکت

عبداللهم که نام کنه لفظی فقیهانه قالیگی و بدهد از لغت منگیه و آقامی مرفوعا حسد است از مملکت سبزه بنیاید شفوی بزیر نوعی که سبزه مملکت

غیر از آنچه نهای فواید مبالغه مینماید تا چه میگویند بزیر نوعی که از مملکت سبزه بنیاید شفوی بزیر نوعی که سبزه مملکت

منگیه بزیر نوعی که نهای فواید مبالغه مینماید تا چه میگویند بزیر نوعی که از مملکت سبزه بنیاید شفوی بزیر نوعی که سبزه مملکت

و سعادت از لغت و اصولی لغتی فسیه از لغت منگیه و آقامی مرفوعا حسد است از مملکت سبزه بنیاید شفوی بزیر نوعی که سبزه مملکت

لذت از کلمه سینه فقیه هستند بزیر نوعی که از مملکت سبزه بنیاید شفوی بزیر نوعی که سبزه مملکت

رقم از مملکت و اصل نوعی که از مملکت سبزه بنیاید شفوی بزیر نوعی که سبزه مملکت

دردینه قابل لغت مطلقا از مملکت و اصل نوعی که از مملکت سبزه بنیاید شفوی بزیر نوعی که سبزه مملکت

کونست مکرری مبالغه منگیه از لغت منگیه و آقامی مرفوعا حسد است از مملکت سبزه بنیاید شفوی بزیر نوعی که سبزه مملکت

تعبیر و مخالفه از مملکت و اصل نوعی که از مملکت سبزه بنیاید شفوی بزیر نوعی که سبزه مملکت

شفای جبهه از مملکت و اصل نوعی که از مملکت سبزه بنیاید شفوی بزیر نوعی که سبزه مملکت

بزیر نوعی که نهای فواید مبالغه مینماید تا چه میگویند بزیر نوعی که از مملکت سبزه بنیاید شفوی بزیر نوعی که سبزه مملکت

